

דברי הכנסת

הישיבה הרביעית של הכנסת הארבע-עשרה
יום רביעי, ט' בתמוז התשנ"ו (26 ביוני 1996)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

תוכן העניינים

הודעת יושב-ראש הכנסת על הפיגוע בדהראן שבסעודיה

הצעה לסדר

הצעות לסדר-היום

תאונות הדרכים

הצעות לסדר-היום הודעת בנק ישראל על העלאת שיעור הריבית ב-1.5%

הצעות לסדר-היום

תוכנית הר-חומה

הודעת יושב-ראש הישיבה

הצעות לסדר-היום

תוכנית הר-חומה

הצעות לסדר-היום מעצר האזרח מוסטפא פואז על-ידי המשטרה והטיפול בו

הצעות לסדר-היום

החלטות ועידת הפסגה הערבית בקהיר

הודעת יושב-ראש הכנסת על הפיגוע בדהראן שבסעודיה

היו"ר ד' תיכון:

חברי הכנסת, הישיבה פתוחה. חבר הכנסת יהלום, נא לשבת. אני אקרא הודעה, ולאחר מכן אתן לך את רשות הדיבור בהצעה לסדר הדין.

חברי הכנסת, בשם כל חברי הבית הזה ובשם כל אזרחי ישראל אני רוצה להעביר תנחומים לעם האמריקני על האסון שפקד אותו בפיגוע בדהראן שבסעודיה.

הטרור אינו מבדיל בין עמים ובין מדינות. שורשים של הטרור הזה מסתעפים בכל העולם ומאיימים על שלומן, וכאשר ישראל נאבקת בטרור ומתריעה נגדו, היא אינה נלחמת רק את מלחמתה, אלא מזהירה את העולם כולו, כי הטרור הוא אויב האנושות.

אני מבקש להעביר את תנחומינו למשפחות אשר יקיריהן נספו, שולח איחולי רפואה שלמה למאות הנפגעים, ומקווה כי העולם כולו ילמד את הלקח האיום הזה וישתף פעולה לפחות בנושא הזה.

הצעה לסדר

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה, חבר הכנסת חגי מירום, הצעה לסדר-היום; מתקנים אותי, ובצדק: הצעה לסדר.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית, אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, שנשאת את הדברים כפי שנשאת. אני מזדהה אתם. אני מניח שכל אחד מיושבי האולם הזה מזדהה עם הדברים אל העם האמריקני, כפי שהבעת אותם, בדבר ההתנגדות לטרור.

אבל, אדוני היושב-ראש, אני הייתי אחד מאלה שהגישו הצעה דחופה שבדחופה הבוקר לנוכח האירוע הזה. על-פי אינפורמציה שהגיעה עדי, הנשיאות, על-ידי משאל בתוכה, קיבלה החלטה לאשר את ההצעה הדחופה לדין בעניין הפיגוע בערב הסעודית, ואילו משרד החוץ הישראלי פנה אליכם בבקשה שלא לקיים דיון לנוכח אי-בהירות הפרטים של הפיגוע הזה וכן הלאה.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, ולחברי חברי הכנסת, היום יום רביעי בשבוע, ואם לא מתקיים בכנסת דיון בעניין הזה היום – לא יתקיים דיון בעניין הזה השבוע, ואין הכנסת מצליחה להביע את דעותיה ואת עמדותיה. במקרה דנן, אין לי שום ספק שבהצעות לסדר היה הבית הזה מתאחד ממש בדיון על הטרור ובראיית הצד של הניסיונות לפגע, באמצעות טרור, בעולם החופשי.

חבל לי מאוד, אדוני היושב-ראש, שהדבר הזה לא אושר. אני גם לא רואה הצדקה לכך. אין זה מעלה ואין זה מוריד – – –

שבח וייס (העבודה):

הנשיאות אישרה.

חגי מירום (העבודה):

אני יודע שהנשיאות אישרה, אדוני. אין זה מעלה ואין זה מוריד אם מספר הנפגעים מגיע כדי כך וכך או כדי כך וכך. אני חושב שעצם הפיגוע הנפשע הזה ועצם ההשתוללות – האירנית, לפי דעתי – בכל רחבי העולם, בניסיון לבצע טרור נגד כל מה שהעולם החופשי מייצר או מאמין בו, הם דבר נורא, וחבל לי מאוד, אדוני היושב-ראש, שהנושא הזה לא אושר.

אני מנסה לבקש ממך, באמצעות הצעתי זאת לסדר, לשקול את העניין שוב, ואולי לשכנע את שר החוץ, או גורם אחר מהממשלה, כן להעלות את העניין הזה ולהשיב עליו כאן, ולאפשר את הדיון בכנסת, מפני שמדובר באירוע איום ונורא, שהתרחש הפעם בערב הסעודית. אנחנו יודעים שהטרור לא חדל להתרחש גם במדינתנו שלנו, וצריך להביע על הדברים האלה דעה בכנסת, ולא להיחרד מפני מצב שעדיין אין פרטים ידועים וכיוצא בזה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת מירום. הפרטים שצינת נכונים. נתבקשתי על-ידי הממשלה שלא לקיים דיון היום בשל מחסור במידע ראשוני. הדיון יתקיים ביום שני, ואני מקווה שתוכל להשמיע את אשר על לבך בנושא הזה.

הטענה היתה שלא יודעים מי, לא יודעים מה. בינתיים, אני מבין שידועים כמה, אבל הוצגו בפני כמה שאלות, ואני שוכנעתי שאיטיב לעשות אם אקיים את הדיון ביום שני. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

תאונות הדרכים

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסדר-היום. הנושא הראשון – הצעות לסדר-היום מס' 4, 22, 28, 34, 35 ו-37, בנושא: תאונות הדרכים. ואני רוצה להעיר הערות מספר לאדוני שר התחבורה. אני חושב, שיותר מסמלי הוא הדבר, שאנחנו פותחים את דיוני המליאה בהצעות לסדר-היום שעוסקות בתאונות הדרכים. כתבו לי כמה מלים, ואני אקרא אותן, משום שאני מתכוון לעקוב מקרוב אחר מה שנעשה בתחום הזה, ואינני מניח שלא ניתן לעשות דברים; גם אינני מקבל את מה שקובעים כמה מחברי – שהבעיה כספית.

אם אני יכול להקדים את המאוחר למוקדם – הכנסת תתכנס ביום שני ותקיים דיון בנושא תאונות הדרכים, דיון ממצה, כי אני לא אתן לנושא הזה לרדת מסדר-היום.

חברי הכנסת, מלים רבות נשפכו בכנסת בנושא הרצח בכבישים. "רצח", אני אומר, ולא שום מלה אחרת, כי אין הגדרה אחרת למה שקורה בכבישי הארץ. מלים רבות שפכנו בנושא זה, אבל הדם ממשיך להישפך, ואנחנו הפכנו אטומים לתופעה מחרידה.

מה עוד לא נאמר? מה לא נכתב? מה לא שודר וצולם? הכותרות ממשיכות לזעוק, וחיים צעירים ממשיכים להיקטע בתחילתם, ועוד הורים הופכים להיות הורים ללא ילדים. המוח מסרב לקבל את התופעה הזאת כמובנת מאליה. לא ייתכן שנגיד שתאונות הן כמו מזג האוויר, ונעבור לסדר-היום הרגיל.

כל אחד מאתנו, שר וחבר כנסת, יכול לתרום את חלקו – מי בחקיקה, מי באכיפה, מי בבנייה ומי בהקצאת סכומי כסף. אי-אפשר לקבל כותרת המספרת על צעיר בן 17 שנהרג ארבעה ימים לאחר שקיבל את רשיון הנהיגה. זו לא החברה שבה אנו רוצים לחיות. כל הדיבורים על שלום, על כלכלה בריאה, על איכות חיים, אין להם ערך אל מול כותרת כזאת.

אני פונה אליכם בתחינה ממש: בואו נכריז על מלחמה – המלחמה על החיים בכבישים.

רבותי, אני עובר לסדר-היום. הצעה לסדר-היום בנושא: תאונות הדרכים, מאת חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה. שלוש דקות.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת – אותך, אדוני היושב-ראש, כבר בירכתי מהמיקרופון שבאולם ביום בחירתך, ואני חוזר על הברכה. אני חושב שזאת הופעתך הראשונה, ידידי שר התחבורה והאנרגיה, בתפקידך, ואני מברך אותך.

אני חושב, שאם יש נושא שבו הציפיות של הציבור מופנות אליך מעבר לכל שיטתיות – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, כמי שישב בפינה הזאת שנים מספר – – –

חגי מירום (העבודה):

אני מדריך חבר כנסת חדש.

היו"ר ד' תיכון:

זה בסדר. אני רוצה לומר לך, אגב, שאנחנו נקיים תדריך לחברי הכנסת החדשים בנושא התקנון ונסביר להם מתי נכנסים ומתי יוצאים בהצעות לסדר-היום. אבל מן הפינה הזאת כל מלה נשמעת כאן. תודה.

שאול יהלום (מפד"ל):

תודה, אדוני היושב-ראש.

יש ציפיות עצומות המופנות אליך כשר התחבורה, אל הממשלה החדשה כולה, בנושא, כפי שהיושב-ראש אמר בדברי פתיחתו, כל כך כאוב, כל כך רציני.

אין כל ספק, ואני חוזר על מה שאתה אמרת, אדוני היושב-ראש, ש-12 הרוגים ב-24 שעות – זה דבר שכל אחד רואה שאפשר היה למונעו, לצמצמו. כל אחד מבין שיש כאן דברים שאפשר לשלוט בהם. אלה לא דברים שאי-אפשר לשלוט בהם.

אני רוצה להגיד לך, אדוני שר התחבורה, אין לי ספק שקודמך עשו רבות בנושא. אני לא יכול לבוא ולומר שלא נעשה כלום. נעשה הרבה. עמד כאן שר התחבורה ישראל קיסר, קודמך, ובמשך ארבע שנים השיב, ענה, הראה דברים שעשה. לכן, צריך להבין שבשגרה לא נטפל בנגע הנורא הזה, שהורג שנה שנה כ-600 מטובי אנשינו.

למרות הנושא הכאוב הגבילו אותנו בשלוש דקות. אינני יכול לפרט את הצעותי, ולו גם אחת. אבל אני אומר את העיקרון: חייבת להיעשות מהפכה. אתה חייב לקחת את טובי המוחות ולעשות בעניין הזה מהפכה לגייס תקציבים. שמעתי שהאוצר מציע להעלות את מחיר הדלק ב-20%. הייתי אומר שיעלה את מחיר הדלק ב-20%, אבל 20% אלה צריכים להיות כולם קודש לדבר אחד – למטה חירום שייאבק בתאונות הדרכים. יש להכפיל את מספר השוטרים והשוטרים הסמויים. יש להעלות אותם על הכביש במשך 24 שעות ביממה. שלא יקרה שאתה עובר בלילה במדינת ישראל ואין נידת לרפואה. יש להאיר יותר כבישים, להרחיב את הכבישים, לבנות מעקות הגנה ומעקות הפרדה. ולא אפרט כאן בהצעות. טובי המוחות צריכים לשבת. צריך לעשות מהפכה מבנית על-ידי הקמת מטה מיוחד. צריך למצוא פטנט לתקציב עבורו.

כל הציפיות של כל עם ישראל יום יום ושעה שעה, של הבנים וההורים, מופנות אליכם. הרי לא מדובר, אדוני היושב-ראש, רק בהורים שנשארים ללא ילדים. מדובר גם ביתומים, בילדים שנשארים ללא הורים, ובאלמנות, בנשים שנשארות ללא בעלים. עיני כל העם נשואות אליך, נשואות אל הממשלה, למען מהפכה בנושא של כבוד האדם וחיי האדם באשר הוא אדם. תודה רבה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע כמובן להעלות את הנושא במליאה. אבל כיוון שאמרת את זה בתחילת דברך, אני מציע שכל הבית יתאחד סביב ההצעה להעביר את הנושא הזה למליאה ביום שני.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יצחק כהן, ואחריו – חבר הכנסת פני בדש. בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אבי היקר, עליו השלום, נהרג בתאונת דרכים בדמי ימיו, כשנסע עם קרובים לשמחה משפחתית. הוא היה אב שכול, ששכל את בנו בכורו במערכות ישראל.

ולהבדיל בחיים, בתי הצעירה, נפגעה בתאונת דרכים לעיני אחיותיה, כשחצתה את הכביש במעבר חצייה בסמוך לביתנו. לצערנו ולדאבונו, ניתן לומר כי מכת תאונות הדרכים היא בבחינת "כי אין בית אשר אין שם מת".

חבל שהוצרכנו בעקבות גל התאונות האחרון לפתוח את שבוע הדיונים הראשון של הכנסת הארבע-עשרה בנושא זה של תאונות הדרכים. חבל שלא מזקקנו לנושא מעצמנו, מתוך הבנת חומרת המצב.

ועתה, אחרי שהבית כולו מתלכד סביב נושא חמור זה, עלינו להכריז על שינוי התפיסה, במלחמה במלאך המוות המשתולל בכבישי ארצנו.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה הרב יצחק לוי, האיש שכבר הוכיח עשייה: כל ההצעות וכל הרעיונות היפים נאמרו, נדונו, וחלקם אפילו נוסו. מהדיבורים על התשתיות ועל ה"רשות", על

הגורמים לתאונות ועל התקציב, על שיטות ההסברה ועל מצב הכבישים – נכון, כל זה חשוב מאוד, אבל מזה לא יצא ולא יצא כלום. להיפך, המצב רק מידרדר והולך.

עובדה פשוטה היא, שבמדינות נחשלות רבות, שם תשתית הכבישים גרועה הרבה יותר, שם המושג של "הכשרת נהגים" לא מוכר בכלל, מצבם הטכני של כלי הרכב גרוע במיוחד, ואף-על-פי-כן, ממדי צריכים לעמוד לנגד עינינו, חברי הכנסת, בכל עת ובכל שעה, כדי שנושא זה יעמוד בראש מעיינינו, ונקדיש את כל כוחותינו להדביר את הדבר.

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני מבקש, שנחליט בהסכמת הכול, שבכל פתיחת שבוע דיונים בכנסת יכריז היושב-ראש את מספר ההרוגים בתאונות הדרכים בשבוע שחלף.

לא די בכך שאזרחי המדינה שומעים את המספרים הללו בחדשות, במהלך ארוחת הבוקר, על כוס קפה, בין דיווחים על הסכמי השוק המשותף לבין תחזית מזג האוויר. הנתונים המצמררים הללו צריכים לעמוד לנגד עינינו, חברי הכנסת, בכל עת ובכל שעה, כדי שנושא זה יעמוד בראש מעיינינו, ונקדיש את כל כוחותינו להדביר את הדבר.

שנית, יש צורך ליצור מצב, שבו תהיה עין בוחנת על כל נהג עבריין ועל כל נהג בלתי מנוסה. יש הפתרונות הטכניים הדרושים לנושא, ועלינו רק לאמץ אותם. אין זו המסגרת לפרטם. בדיון רציני בוועדה נוכל לזמן את המומחים ולהחליט על ביצוע הדברים.

אסור לנו להסתתר מאחורי עלי תאנה של מונחים משפטיים יבשים של "צנעת הפרט" וכיוצא בזה. הבית הזה יצטרך באמת לשנות חקיקה. קול אחינו ואחיותינו זועק ודמם מבעבע מן האדמה ודורש שנזכור כי מאחורי כל הגה עלול לשבת רוצח בפוטנציה, ויש שיושבים שם רוצחים, ודם של תינוקות וקשישים על ידיהם. זה הזמן להציב את האתגר החשוב ביותר בעת הזאת, והוא מלחמת חורמה בנגע הקשה, שהוא לא גזירה משמים. מפני שהכול בידי שמים חוץ מיראת שמים. וידוע הכלל: "רק אין יראת אלוהים במקום הזה והרגוני".

יש לעשות הכול על מנת שיהיה מנגנון אישי שיפקח על תנועותיהם של אלו ועל מעשיהם. הגיע הזמן, רבותי, לרתום את תעשיית ההיי-טק הישראלית, שמוצריה זכו לשם עולם.

הבית הזה, ממנו צריכה לצאת קביעת היעדים והאתגרים לעם בכלל ולתעשיית ההיי-טק בפרט. מי שיכול לשלוח לוויין לחלל ולבנות את טיל ה"חץ" ואת ה"לביא" יכול, עם הממשלה, עם הרשויות המקומיות, עם חברות הביטוח, לעמוד באתגר הלאומי ולממן חשיבה לא קונבנציונלית. יש לפתח ולתכנן את הדרך החכמה שיודעת הן לנווט את הנהגים והן לנטר את התנהגות הכביש של הנהגים.

אם משקיעה המדינה במינוי קצין מבחן לכל קטין ש"סחב" שני תפוזים מפרדס, אם משטרת ישראל מקצה יחידות שלמות של שוטרים גלויים וסמויים, בעיקוב ובהאזנה, בבילוש ובחיפוש אחרי תחנות רדיו פיראטיות ומפעילי קזינו – וחשוב שיעשו את זה – בוודאי נוכל להסדיר בחקיקה מתאימה גם את הכלים הדרושים לפיקוח ולבקרה אחר רוצחים בפועל ובכוח.

בשם אבי היקר, זיכרונו לברכה, בשם עשרות אלפי הרוגי תאונות הדרכים, בשם רבבות הפצועים, אני מבקש להעביר את הדיון לוועדה, ושם נביא את ההצעות המתאימות והמעשיות הקיימות.

יהי רצון מלפני בורא עולם, שיאמר למלאך המשחית הרף. וברכה חמה לנהגים: "ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם". אדוני היושב-ראש, אני מבקש דיון במליאה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת פני בדש, בבקשה.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, כמובן, אני מברך אותך, ואני מכיר אותך – אין לי ספק שיהיו כאן סדר ומשמעת, והרבה צעקות לא יהיו כאן במליאה.

אני מברך גם את שר התחבורה החדש, מר יצחק לוי.

אני חושב, ש-700 הרוגים בשנה וכ-20,000 פצועים בשנה מתאונות דרכים – אילו זה היה בפיגוע או בתחום אחר, כל המדינה היתה רועשת וכל המדינה היתה זועקת. אבל בעניין תאונות הדרכים, שהן נושא יומיומי, עוברים בצורה חלקה לסדר-היום. אומנם מדי פעם, כשיש תאונה קשה, התקשורת מתעוררת ויש דיונים בכנסת, או מישהו מתעורר ומעלה הצעות; אבל אחרי יום או יומיים שוכחים זאת.

אדוני השר, אני חושב שצריך להיות משרד מיוחד או אחראי מיוחד בנושא תאונות דרכים. זה יכול להיות במשרד זה יכול להיות במשרד ראש הממשלה. עדיף שזה יהיה במשרד שלך. אבל, במשרדך חייב להיות איש, חייב להיות צוות וחייב להיות גוף עצמאי, שיהיה כפוף רק אליך, שיקבל תקציב מיוחד לצורך העניין הזה – תקציב גדול – ויטפל רק בנושא תאונות דרכים. לא יכול להיות, שמנסים לתת פתרונות של כיבוי שרפות. מנסים. אני לא אומר שלא עושים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

יש. אז מה? זה עוזר?

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מנסים. אבל צריך לעשות תוכנית יסודית, שתתחיל לטפל בבעיה. אני נוסע כל יום בדרכים ואני רואה במה המשטרה עוסקת – עומדים באוטוסטרדה, כשעדיין לא הציבו את השלט "90" ומותר לנסוע רק 80 קמ"ש, ועוצרים על נסיעה במהירות של 92 קמ"ש. זו לא הבעיה.

צריך לטפל בכל נושא האכיפה על המשאיות. אדוני השר, יש חוק – אני העברתי אותו בקריאה ראשונה, אני מקווה שאתה יודע עליו, והשר הקודם תמך בו והריץ אותו – רשיון מפעיל למשאיות. צריך לזכור את נושא המשאיות. המשאיות מהוות 3% מכלל כלי הרכב על הכבישים והן מעורבות ב-25% מהתאונות הקטלניות בדרכים. יותר משליש מההרוגים בתאונות הדרכים נהרגים על-ידי משאיות. הטיפול ברשיון המפעיל מכניס את כל מסגרת המשאיות לסדר. היום יש הפקרות בכבישים. יש עומס יתר. אנו יודעים שעל הנושא הזה כבר דובר רבות. אנו יודעים על שעות נהיגה של נהגים, גם באוטובוסים וגם במשאיות, ואין פיקוח, אף-על-פי שיש אמצעים. יש הטכנולוגיה במשאיות ובאוטובוסים כדי לבדוק את שעות הנסיעה. כל נושא תקינות כלי הרכב והמשאיות הוא הפקרות.

במסגרת הטיפול בנושא רשיון המפעיל מוטל עונש לא רק על הנהג – גם על בעל רשיון העסק. לגבי מי שרוצה להפעיל משאית – היום החוק מחייב קצין בטיחות וכל ההגבלים שיש רק לגבי מי שיש לו יותר מתשעה או עשרה כלי רכב. מי שיש לו שבע משאיות – זה הפקרות? הרשיון המפעיל אומר, שכל מי שמפעיל משאיות חייב לעמוד בתנאים מסוימים. אם הוא לא עומד בהם, מוטל עליו עונש – גם מאסר וגם קנסות כבדים. ואז הוא לא יאלץ נהגים לעבוד 24 שעות; הוא לא יאלץ נהגים להעמיס עומס יתר. גם כל משרדי הממשלה, רשות הנמלים, מע"צ וכל החברות האלה צריכים להקפיד שלא לתת לעבוד לחברות שעוברות על החוק ומעמיסות עומס יתר, ולא לתת יד להעמסת יתר.

אני חושב, שנושא המשאיות, אם המשרד שלך "יתלבש" עליו בצורה רצינית – בנושא הזה אנו כבר יודעים שקל מאוד לבצע את זה, יודעים איפה הבעיה ויודעים מה הפתרון. אם "יתלבשו" על הנושא הזה במהירות, אני חושב שכבר אפשר למנוע חלק גדול מתאונות הדרכים הקטלניות והקשות. יש עניין של התנגשות של רכב קטן במשאית או של משאית במשאית. בהתנגשות חזיתית כזו של משאית במשאית, שראיתי מול הכניסה לעומר, כשמשקל כל אחת הוא 40 טונות, לא היה אפשר להוציא מהן את הנהגים. היה צריך לגרד אותם. לכן, זה נושא חשוב מאוד, שאפשר לטפל בו במהירות.

נושא שני הוא הסברה. אני חושב שצריך להתחיל עם תוכנית הסברה – יש תוכנית, אך בממדים קטנים – לבתי-הספר העל-יסודיים. אני חושב שההסברה צריכה להיות הן בטלוויזיה, הן בתקשורת והן בבתי-הקולנוע – צריך להראות את המראות הקשים ואת הדברים הקשים.

היום אין כמעט משפחה במדינת ישראל – וחברי, חבר הכנסת יצחק כהן, הזכיר זאת קודם – שאין בה נפגע מתאונת דרכים, אם פצוע אם הרוג. אנו מדינה קטנה. תעשו חשבון כמה הרוגים וכמה פצועים היו מאז קום המדינה. אין כמעט משפחה שאין בה נפגע. לכן, הנושא הזה כאוב מאוד. הנושא הזה צריך להיכנס לסדר העדיפויות. אני, כפי שאני מכירך, אין לי ספק שתיכנס לעניין הזה בדחיפות.

יש דברים שצה"ל עשה בנושא הבטיחות בדרכים. אני חושב שבצה"ל הצליחו להוריד בצורה משמעותית מאוד את מספר תאונות הדרכים על-ידי אכיפה נכונה ועל-ידי הסברה. אני חושב שצריך להנהיג חינוך נכון. זה כמו שהתרגלנו היום שלא לקטוף פרח מוגן. היום תראה ילדים ואנשים הולכים ומטיילים בטבע וחושבים ארבע פעמים אם לקטוף פרח או לא: אולי הוא פרח מוגן. זה כך, כי זה חינוך של שנים. אז אפשר – על-ידי חינוך נכון והסברה נכונה – למנוע קטיפה של חיים של נער או של משפחה או של אשה. לפעמים אנו רואים משפחות שלמות נהרגות, וזה אסון שאי-אפשר לתאר אותו.

היו"ר ד' תיכון:

לסיום.

פנחס בדש (הליכוד-גשר-צומת):

לסיום, אדוני השר, אני מאחל לך הצלחה בתפקידך, ואני מקווה, ואני בטוח, שתעשה. כולנו כאן אתך ולעזרתך בנושא הזה. האם צריך להילחם על תקציב בנושא הזה? – אני מניח שלא צריך, כי כולם מכירים את הבעיה. כולם אתך, כי בכנסת יש קונסנסוס מוחלט. אני חושב שזה הנושא שיש לגביו הקונסנסוס הרחב ביותר בכנסת, ולכן יש לך הכוח לבצע. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רן כהן, ואחריו – חבר הכנסת שבח וייס.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, הרשה לי לברך אותך בפעם הראשונה שאתה מנהל בתור יושב-ראש הכנסת ישיבה שאני נואם בה. אדוני השר, הרשה לי לברך גם אותך ביום הקשה והכבד הזה. אני מצטער שאתה מתחיל את תפקידך באווירה הזאת, ואני מצטרף לכל מלה שאמר יושב-ראש הכנסת על אסון הפיגוע בסעודיה. אני חושב שנכון עשית שגם פתחת בכך. אנו באמת לומדים, שהאסונות של הפיגועים ושל הטרור אינם רק נחלתנו – לדאבוני, הם גם נחלתנו. המלחמה בטרור הזה חייבת להיות מלחמה כוללת, שבה אנחנו גם נצליח לגייס את העולם כדי להביס את הטרור הזה ולהילחם בו, לא במקום השגת השלום, אלא להשיג את השלום כדי להביס את הטרור.

אדוני היושב-ראש, נפל בחלקי להיות בכנסת הקודמת אחד מ-91 חברי כנסת – עם חבר הכנסת צחי הנגבי, היום שר, וחבר הכנסת לשעבר אברהם בורג; היה לי הכבוד להוביל אתם את חקיקת חוק המאבק הלאומי בתאונות הדרכים. אני באמת חושב, שכולנו מדברים הרבה מאוד ועושים מעט מאוד. עובדה, שלפעמים הכבישים נראים כשדה מלחמה. עובדה, שבשדה המלחמה הזה נופלים קורבנות, ואתה רואה את הרוצחים הפוטנציאליים מסתובבים על הכביש – לעתים רוצחים אחרים, לעתים רוצחים את עצמם ולעתים רוצחים את עצמם ואחרים גם יחד.

אבל, רבותי חברי הכנסת, שימו לב לדבר הכי מדהים – אין כתובת. זו המלחמה הכי קשה, שמפילה הכי הרבה קורבנות, ואין כתובת. שר התחבורה הוא הכתובת? לא. אין בידיו ובידי משרדו כל האמצעים וכל האחריות, משום שאין כתובת ללא אחריות וללא סמכויות. שר התחבורה איננו הכתובת, משום שאין בידיו הסמכויות והאחריות. שר המשטרה הוא האחראי? לא. גם שר המשטרה לא אחראי. הוא אחראי רק למשטרת התנועה.

אורי אור (עבודה):

הנהגים הם לא כתובת?

ח כהן (מרצ):

הנהגים הם הכתובת, אבל יש 2.5 מיליוני נהגים, ואי-אפשר להפיל על כל אחד מהם את האחריות – רק על הרוצחים. דרך אגב, מיעוט קטן מבין הנהגים הם הנהגים הרוצחים הפוטנציאליים. הכתובת צריכה להיות כתובת שמובילה את כל מערכת הנהיגה להקטנה מקסימלית של הקטל הזה בכבישים. אני מחפש כתובת, שהיא כתובת שלטונית, שהיא כתובת אחראית ושהיא כתובת מכוונת. שר החינוך הוא הכתובת? לא. לא בידיו כל האמצעים. איזה שר משרי הממשלה? ראש הממשלה אחראי? לא. זה לא נמצא גם בידיו. הכנסת אחראית? לא. גם הכנסת עד היום לא חוקקה חוק בעניין הזה. בעצם, אין כתובת. רבותי, שימו לב לדבר המדהים ביותר. כל יום, כל שבוע, נרצחים על הכבישים, אבל אין כתובת במדינה הזאת. אגיד יותר מזה – אין כתובת, אז אין גם מלחמה בתאונות הדרכים. אין מאבק בתאונות הדרכים.

בואו נעזוב את כל השקרים ואת כל הצביעות, אין מאבק בתאונות הדרכים במדינת ישראל. יש פה ושם כל מיני מחלקות, אגפים, משהו, אבל אף אחד לא מרים את העניין הזה ולא יוצא למאבק. אני לא מוציא מכלל אחריות בעניין הזה את כל הממשלות, גם את הממשלה שלי, שתמכתי בה ועכשיו היא ירדה מהפרק ויש במקומה חדשה. כאילו מדובר במכת טבע, כאילו מדובר במזג האוויר, כאילו מדובר בדבר שהוא לא מעשה ידי אדם, כאילו אין פה בכלל יכולת שליטה.

אני אומר לכם, חברי הכנסת, האחריות מוטלת עלינו. בואו לא נשמיט אותה ולא נפיל אותה על הכתפיים של אף אחד. עלינו ועל אחריותנו. מדוע? משום שאפילו יוזמה של 91 חברי כנסת לחקיקת חוק – שתקים מה? מה יעשה החוק הזה? יקים רשות אחת שהיא תהיה אחראית, היא תהיה הכתובת. בידיה יהיו הסמכויות. היא תוכל לתאם בין כל הגורמים. הדבר השני זה להקצות לה את כל האמצעים.

אני מודיע, מי שלא היתה לו הזדמנות לחתום על הצעת החוק בכנסת הקודמת, תהיה לו הזדמנות לעשות זאת היום, ואני אפיץ את הפטיציה הזאת בין כל חברי הכנסת החדשים, כדי שנתמוך בה כולנו היום. מדוע? משום שהיום צריך לעשות שני דברים: האחד, שהממשלה הזאת, שאגב כולה תמכה בכנסת הקודמת בחקיקת החוק, תישאר נאמנה למה שהיא הבטיחה בתור אופוזיציה ותעביר עכשיו, השבוע, בוועדת השרים לחקיקה את התמיכה שלה בחקיקת החוק. הדבר השני, שנחיל דין רציפות על החוק הזה, שהיה לי הכבוד לפני כמה חודשים להעביר אותו בקריאה ראשונה והיום הוא בשל ומוכן. הוא נותן כלים בתחום החינוך, בתחום התקינה, בתחום תשתית הכבישים, בתחום הכשרת הנהגים ובדיקתם, בדיקת המשאיות וכלי הרכב. יש לנו היכולת לעשות את זה, ואנחנו חייבים לעשות את זה.

אני מציע שיחד, הכנסת והממשלה, נשלים את חקיקת החוק עוד בחודש יולי, כדי שכבר נתחיל את המלחמה הזאת באופן אפקטיבי ולא רק בסמאות.

משפט אחרון, רבותי חברי הכנסת. יש ביכולתנו לגייס את כל המדינה למלחמה הזאת, וחייבים לגייס אותה: את מערכת החינוך, את ההסתדרות, את המעסיקים, את המעבידים, את הרשויות המקומיות. אם לא תהיה מלחמה של כל הציבור, של כל המוסדות, לא ננצח. המוות ינצח אותנו ולא אנחנו ננצח את המוות. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס. אחריו – חבר הכנסת שמואל הלפרט.

שבח וייס (העבודה):

חברי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להעיר הערה בעיקר לפרוטוקול ולחברי בנשיאות. לפני שנים לא מעטות, כאשר הייתי חבר הנשיאות, לא הייתי יושב-ראש הכנסת, השתמשתי לא אחת במסלול של הצעה דחופה לסדר-היום, ולימים הגעתי למסקנה שזה לא כל כך טוב שחברי נשיאות ייקחו את המסלול הזה, טוב שישאירו אותו לחברי הכנסת. הפעם אדבר כאן, כי סיעתי הטילה עלי את המשימה ואני עושה את זה במסגרת הזאת.

אני התרגשתי מאוד מהדברים של חבר הכנסת כהן, מהסיפור האישי שלו, ואני רוצה כאן להעיר הערה בתור מי ששב אל החיים. לפני 30 שנה, ב"קול ישראל", עמק פרי הודיע על מותי. ברדיו הייתי מת שעתיים כתוצאה מתאונת דרכים איומה שנפגעתי בה. מאוחר בערב הוא החזיר אותי אל החיים, ועברתי אישית את החוויה הנוראה של פציעה קשה מאוד. עשרות ניתוחים, שיתוקים חלקיים, כיסא גלגלים ונכות קשה. אני, באופן אישי, מתרגש כל פעם מחדש כאשר אני קורא על הרוגים ופצועים, כי עברתי את כל הגיהנום הנורא הזה, שבתוך אלפית שנייה משתנים לחלוטין החיים של אלה שנשארים בחיים.

אני רוצה במסגרת שתיים-שלוש הדקות שיש לי לדבר קצת בכיוון הסקפטי. יש לי יחס סקפטי מאוד לפתרונות הארגוניים הנשמעים כאן חדשים לבקרים. אני אתמוך בכולם כי אולי זה יעזור. יש לי יחס סקפטי מאוד לרעיון, כאילו אין במדינת ישראל אחראי לטיפול בנושא; יש אחראי. יש לי מידה רבה מאוד של סקפטיות לגבי הרעיון, שהגדלת תקציבים תסייע כאן. התקציבים הוגדלו כהוגן. הכבישים הורחבו, המחלפים הורחבו, המדינה עוסקת בנושא הזה ומשקיעים מאמץ. יש לי יחס סקפטי מאוד כלפי כל רעיון של החמרה ניכרת בעונשים, ודאי של הוצאה נוספת שתוטל על כתפי הנהג הישראלי כדי לשאת בהוצאות הנוספות כאילו לטיפול בתאונות הדרכים, כאשר, לפי דעתי, כל העניין כולו הוא עצבים. מדינה עצבנית, חמה, עם עצבני, פוליטיקה עצבנית. אגב, שימוש בעצבים לצרכים פוליטיים. מתח, אי-שקט, היסטריה, השחרת השחור, הפצת רעיונות של אופל, של אין-אונים. אם יטילו עוד מסים, עוד יותר אנשים עצבניים ייסעו בכבישים. אני מדבר על מסים קונקרטיים לעניין הזה. לי אין שום תשובה.

אני רוצה לסיים ולומר לך, אדוני, ידידי שר התחבורה: ראיתי אותך אתמול בטלוויזיה. מאוד אהבתי את המבוכה שלך. אני בכלל אוהב אנשים נבוכים. יש לי רתיעה פתולוגית מאנשים נחרצים, שיש להם תשובה על כל דבר. המבוכה שלך – כמו שאהבתי את לוי אשכול, את ראש הממשלה הנבון, האנושי כל כך, כמו שאהבתי ראשי ממשלה שמסמיקים. אין לנו תשובה נחרצת בעניינים האלה. כבר שמעתי את כל התשובות שבעולם.

מה אנחנו יכולים בכל זאת לתרום? לנסות, אני אצטרף לכל ניסיון, ולעשות כל מה שניתן כדי לפנות לנהגים. אין כתובת? יש כתובת. אנחנו הכתובת. אנחנו, אנשי ציבור, עושים גם כן עבירות תנועה, לא כולנו, חלקנו, אחר כך מטיפים מוסר באופן קולקטיבי למערכת. כשיש 2 מיליוני כתובות, קשה מאוד לזהות את הכתובת כאשר התאונות נגרמות על-ידי פרומיל אחד של הנהגים.

נעשה כל מה שאנחנו חושבים שנכון לעשות. עדיין הנושא המרכזי הוא מיליון וחצי, 2 מיליוני בני אדם שאינם שומרים על החיים, חלקם הקטן, מיליון וחצי הורים שלפני שהם מפקידים את המכונית בידי הנערים והנערות שלהם לא מזהירים אותם הזהר היטב, אלף פעמים, שייסעו בזהירות. זה העניין הגדול. האם יש תשובה בנושא הזה? אני לא יודע. לנסות כדאי כל דבר. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שמואל הלפרט, בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לברך אותך, אדוני היושב-ראש, לרגל בחירתך, לברך את שר התחבורה החדש, את חברי הכנסת החדשים. יהי רצון שנזכה לנהל את הדיונים בדרכי נועם ומתוך כבוד הדדי.

אדוני היושב-ראש, החלטתי להקדיש את נאום הבכורה שלי בכנסת הארבע-עשרה לנושא הכאוב והנורא של הקטל ההולך ומחמיר בכבישי הארץ. ידוע הפסוק מהקינות: דרכי ציון אבלות. נדמה לי שהפסוק הזה מסמל היטב את מה שקורה בכבישים בתקופה האחרונה.

כולנו נדהמנו היום לראות את הכותרות האיומות בתקשורת, שדיווחו כי ביומיים האחרונים נהרגו 12 בני אדם בתאונות דרכים ברחבי המדינה. המספרים שפורסמו לאחרונה על מה שקורה בכבישים בחודשים האחרונים מצביעים על מאות הרוגים, אלפי פצועים קשה ועשרות אלפי פצועים בינוני וקל.

בהגיעי היום לכנסת הבחנתי בשלטים הגדולים שנאמר עליהם "די לרצח בכבישים". ואכן, הנסיעה בכבישים הגיעה לרמת סיכון מהגבוהות ביותר. אדם היוצא לכביש אינו יודע אם יסיים את הנסיעה בשלום.

צריך לזכור כי מדובר באלפי משפחות שנהרסות כאשר יקיריהן נהרגים או נפצעים. הבעיה לא מסתיימת ברגע התאונה. היא נמשכת שנים ארוכות ופוגעת במשפחות ובמקומות עבודה. מדובר באלפי אלמנות, יתומים, הורים שכולים, ופצועים הנאבקים בבתי-החולים על חייהם. וכך הולך ומתרחב מעגל הנפגעים.

אין ספק שמדובר בבעיה שתיקונה דורש גם משאבים כספיים. וכאשר מדובר בהשקעות ובהרחבת סיירת תנועה, בכבישים רחבים יותר וכדומה, הרי כל השקעה כדאית, גם מבחינה כלכלית, אם מנגד מניחים את הנזקים הכלכליים העצומים שהתאונות גורמות.

חברי הכנסת, הגורם העיקרי בתאונות הדרכים הוא הגורם האנושי. חוסר אדיבות לזולת, הניסיון להוכיח עליונות בכביש, אלה תכונות שאפשר להבחין בהן אצל נהגים רבים.

אין ספק שקיים צורך דחוף באכיפה מוגברת של חוקי התנועה. יש צורך להרחיב את משטרת התנועה הארצית, לצד ההשקעה הדרושה בתקציבים נוספים, בפיתוח תשתיות וכבישים. צריך להגביר בצורה ניכרת את נוכחות השוטרים בכבישים, כדי להביא להרתעה של הנהגים ולמניעת תאונות.

ידוע מה שאומרים חז"ל, שפיקוח נפש דוחה הכול, וכי כל המקיים נפש אחת כאילו קיים עולם מלא. יש להעמיד את נושא התאונות על סדר-היום הציבורי, בדיוק כפי שהיינו עושים אילו קרה, חס וחלילה, פיגוע גדול.

אדוני היושב-ראש, חייב לקום קבינט מיוחד שיעסוק אך ורק בנושא זה, כאשר לצדו תפעל הממשלה בנחישות ובהחלטיות, כדי להביא לצמצום נגע התאונות ולהפחתת מספר ההרוגים והפצועים ככל שרק ניתן. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב השר יצחק לוי. בבקשה.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית ברכות לחבר הכנסת דן תיכון על היבחרו ליושב-ראש הכנסת. אני שמחתי על הבחירה, ואני בטוח שתנהל את הבית ביד רמה ובדרכי נועם, ושהכנסת תפיק בקדנציה הזאת תפוקה גדולה לטובת עם ישראל, בראשותך ובהדרכתך.

אני גם רוצה להודות לך על המלים שאמרת בפתח העלאת נושא התאונות בדרכים.

חשבתי שיהיו לי 30 ימי חסד, ולא היה לי יום אחד. מייד עם היכנסי לתפקידי כשר התחבורה נתקלתי היתקלות קשה וכואבת בנושא תאונות הדרכים – עם הקטל בדרכים, עם שפיכות הדמים, עם המשפחות האבלות, ועל כן אני חושב שנכון אמרת, שביום שני יתקיים במליאת הכנסת דיון בנושא תאונות הדרכים. ואני כבר אומר את השורה האחרונה של דברי, שזו תהיה גם ההצעה שלי, שאני מצטרף להצעתך. אני בטוח שהכנסת תתגייס, יחד עם כולנו, למלחמה בנגע הנורא הזה.

אני רוצה לציין כאן את תמיכתו המוסרית, ואף יותר ממוסרית, של נשיא המדינה בנושא המלחמה בתאונות הדרכים. ביומיים האחרונים הייתי אתו בקשר בנושא תאונות הדרכים, ונשיא המדינה רותם את עצמו למלחמה הזאת בכל האמצעים שבידיו, ויש לו סמכות מוסרית וציבורית גדולה מאוד, כידוע.

אדוני היושב-ראש, מכיוון שביום שני יתקיים כאן דיון נרחב בנושא, ואז אביא בפני הכנסת נתונים ותוכניות, אסתפק היום בראשי פרקים.

המלחמה בתאונות הדרכים היא מלחמה משולבת, אבל קודם כול זו מלחמה. חבר הכנסת וייס, שמעתי בקשב רב את דבריך. אני לא רוצה להתייחס למצב הנפשי שלי בדבר האופטימיות, הפסימיות או הסקפטיות. זו מלחמה, ואנחנו לוחמים אותה. אני לא יודע מה תהיינה התוצאות. אני לא יודע אם אזכה בתקופת כהונתי בממשלה לבשר לבית: צמצמנו בצורה משמעותית את תאונות הדרכים. הלוואי שכן. אבל אני יודע שמדובר במלחמה שאסור להניח לה.

למדנו בתורה, שעניינים של פיקוח נפש אינם עניינים של הסתברות, אינם עניינים של שיקול דעת, האם להציל או לא. כמעט אף פעם לא. הולכים ועושים כל מה שניתן לעשות על מנת להציל, ולא מביאים כלל בחשבון שאולי לא יהיה אפשר להציל. כל זמן שאדם חי, פועלים למען הצלתו. וכאן יש לנו, לצערנו הרב, סטטיסטיקה שמורה על דברים נוראים, אם לא נטפל בהם.

אני גם רוצה לפנות אל הציבור בישראל ולבקש ממנו לראות ברכב כלשהו, רכב פרטי או משאית – להתייחס אליו כאילו הוא נשק, כאילו יש בידם אקדח או רובה, שכאשר הוא ברשיון, הוא מועיל, וכאשר הוא לא ברשיון ומשתמשים בו שלא על-פי החוק, הוא קוטל. כך המשאית, כך האופנוע וכך כל כלי רכב. דעו לכם, רבותי, שבמדינת ישראל עלול כלי רכב להפוך היום לכלי נשק. הוא אכן כלי תחבורה שממשש אותנו, אבל הוא גם יכול להיות כלי רצחני. הוא יורה יריות חמורות יותר משירה כלי נשק, וכך צריך להתייחס אליו. וכך נצטרך גם להתייחס אל נהג עברייני.

אני לא בא, חלילה, להמעיט מהפעולה שעשו קודמי, השר ישראל קיסר ושרים אחרים לפניו. שוחחתי על כך עם השר קיסר ביום העברת הסמכויות במשרד, והתרשמתי שהנושא היה קרוב מאוד ללבו, ושהוא עשה רבות. ואף-על-פי-כן, זה לא פוטר אותנו מלהתייחס שוב ושוב לנושא, כדי למצוא לו פתרונות.

אני חושב שהפתרון הראשון שאנחנו צריכים לעסוק בו הוא זה של ריכוז הסמכויות. אביא בפני הבית רק שתי דוגמאות, ואתחיל בצומת בשדרות. כאשר מדובר בצומת בשדרות, לא זו בלבד שמע"צ צריכה לבצע את העבודה, אלא שהדבר מסובך הרבה יותר: מע"צ צריכה לתכנן, משרד התחבורה צריך לאשר, עוד מישהו צריך לתקצב, ואחר כך זה חוזר למע"צ לעשייה. אני התחלתי לטפל בתהליך הזה. אני רוצה שיהיה רמזור בצומת שדרות. אני רוצה לעסוק גם בבעיות פרטניות. מובן שנעסוק גם במדיניות לטווח ארוך, צריך לעשות זאת, אבל אי-אפשר להתעלם מכך שאם יש צומת שמהווה סכנה מדי יום, יבואו ויאמרו: אתה מכבה שרפה. שרפות כאלה צריך לכבות מייד. לפנינו ביורוקרטיה שפשוט לא מאפשרת לבצע פעולה מהירה.

ממשלת ישראל הקודמת, בשבוע הפיגועים הנוראיים באוטובוסים, החליטה להקים פורום שירכז את הטיפול בטרור. אנחנו נהיה חייבים להגיע, חבר הכנסת רן כהן, לדרך של החוק. אני לא יודע אם

בנוסחה כזו או בנוסחה אחרת, אבל אני נמנה עם תומכי החוק, ואני משוכנע עוד יותר שאכן צריך גם לרכז סמכויות.

ח כהן (מרצ):

אתה חתום – – –

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

נכון, אני חתום. אני אומר שחתמתי על החוק, אני אומר שצריך לרכז סמכויות.

אני קורא החלטות קודמות של הממשלה, כמו ההחלטה האומרת שיש להוסיף 150 שוטרים עד סוף השנה הנוכחית, כלומר 1995; להוסיף 275 שוטרים ב-1996. האם הם נוספו? אני לא יודע. אני חושב שלא.

ח כהן (מרצ):

לא.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

אני חושב שלא. ואם נוספו, אזי לא במשטרת התנועה, וזאת אני יכול לומר במפורש. יכול להיות שנוספו שוטרים באגפים אחרים של המשטרה, אינני יודע. אבל מתוך בירור שערכתי שלשום, לא היום, ברור לי שלא נוסף אף לא שוטר אחד למשטרת התנועה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אתה יודע שאתה מתקצב שוטרים.

ח כהן (מרצ):

אדוני השר, אין בשום דקה מסוימת בכל מדינת ישראל יותר מ-100 שוטרים שמתפקדים בו-זמנית.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, עד כאן. חבר הכנסת רן כהן, עד כאן. בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

משרד התחבורה מתקצב את השוטרים של משטרת התנועה.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

זה אחד האבסורדים הגדולים, שאני חושב שנצטרך לטפל בו. ושוב, לצורך זה, הממשלה – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לתקן. משרד התחבורה לא מתקצב. מי שמתקצב זה מבוטחי ביטוח רכב חובה. תודה. בבקשה.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

זה הקרן.

נצטרך לטפל בזה. אני ביקשתי מראש הממשלה להעלות בישיבת הממשלה הקרובה הקמת ועדת שרים לנושא תאונות דרכים בכוונה לזרז אפשרות של הקמת רשות אחת, כי מע"צ, המשטרה, משרד התחבורה, רימזור, תקינה, רשיונות, תקצוב – הכול מפוזר.

אברהם שוחט (העבודה):

זה יעבור למשרד לתשתיות לאומיות...

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

אדוני חבר הכנסת שוחט, לאיזה משרד זה יעבור, נדבר. קודם כול נציל יהודים. אני חושב שאפשר להציל יהודים. אני לא משלה את עצמי – – –

יוסי שריד (מרצ):

גם ערבים.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

אני מבקש סליחה, ישראלים. לא רק זה, אלא אני חושב שההשקעה בכבישים של כפרים ערביים צריכה להיות יותר גדולה, הרבה יותר גדולה מזו שהיתה עד עכשיו.

ח כהן (מרצ):

בגלל ההזנחה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כתוצאה מההזנחה.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

יש הזנחה, היתה הזנחה גדולה, ותאונות הדרכים שם חמורות. נצטרך לטפל בזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

30% מהתאונות נגרמות על-ידי נהגים ערבים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הם עובדים בעבודות האלה.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, הרי אנחנו נקיים דיון ביום שני.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, נצטרך לטפל בנושאי חקיקה. נצטרך לאתר נקודות תורפה. האם ידוע לכנסת, שחלק גדול מתאונות הדרכים אינו מתרחש דווקא בכבישים הבין-עירוניים, ואילו ההשקעה העיקרית בכבישים היא בכבישים הבין-עירוניים?

יש בעיות חמורות של בטיחות במשאיות בכל המגזרים, היהודי והערבי, בכל מדינת ישראל. נצטרך לטפל גם בזה.

אני מחכה היום לקבל דוח על רמת לימוד הנהיגה בישראל. אני לא יודע אם רמת לימוד הנהיגה בישראל היא נאותה. אני יוצא מחר, כאקט ציבורי, לבתי-ספר לדבר עם ילדים לפני החופש הגדול. אני רוצה להסב את תשומת לב ההורים – כל שנה בחופש הגדול ילדים נפגעים, כל שנה, אם זה בדרך לכאן או בדרך לשם.

אדוני היושב-ראש, יש חקיקה בצנרת. הצעת החוק של חבר הכנסת בדש, הצעת החוק שהזכיר חבר הכנסת רן כהן, הצעות חוק בנושא תעבורה; יש כמה חוקים שכבר עלו בקריאה ראשונה ואנחנו נחיל עליהם דין רציפות ונביא אותם לכנסת. אני לא קורא מתוך הנאום מכיוון שביום שני אפרט יותר.

אני רוצה לומר עוד משפט אחד. אני רוצה לבקש מהציבור: נעשה מה שנוכל לעשות, הגורם האנושי הוא הגורם המרכזי. אין ספק בכך. יש תאונות דרכים שמתרחשות במקום שאין מה להשקיע בו עוד; לא בתאורה, לא בכביש, לא בתמרורים, לא ברמזורים, לא בשום דבר.

אני עומד לבקש מהמשטרה פילוח של סיבות תאונות הדרכים. האם ניתן לחלק את תאונות הדרכים לפי סיבות – סיבות של תשתית, סיבות של תאורה, סיבות של תמרור לא ברור, ומה שיעור התאונות שהסיבות להן הן רק התנהגות אנושית, כאשר שום סיבה חיצונית לא היתה יכולה לבוא ולגרום לכך שלא תהיה התאונה הזו, או שום סיבה חיצונית היא לא הסיבה לתאונה. עדיין אין לי הממצאים, אבל אני בטוח ששיעור נכבד מאוד של התאונות תלוי בגורם האנושי.

אורי אור (העבודה):

אדוני שר התחבורה, אני מברך אותך. אני מצטער מאוד שהתחלת עם כל כך הרבה תאונות דרכים. צה"ל מצליח בצורה עקבית להוריד את מספר תאונות הדרכים. הם נוסעים באותם כבישים והם נהגים צעירים. אינני אומר – אבל יש לו שיטת עבודה שכדאי לבחון אותה, והיא הוכיחה את עצמה.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

תודה על ההערה. ראשית, היום ראש המינהל לבטיחות בדרכים הוא תת-אלוף בן-משה, שבעצמו היה בצה"ל קמץ"ר – קצין משטרה צבאית ראשי – ובעצמו עסק בדברים האלה. שנית, הבעיה היא, שבצה"ל עוסקים במספר מצומצם יותר של נהגים ופה במדינה אנו עוסקים במיליוני נהגים.

הבעיה היא קשה, אבל אלמד מזה. אני רוצה גם ללמוד מהעולם. יש מדינות שהצליחו בפעילות אגרסיבית להוריד את שיעור תאונות הדרכים עד 50%. אני רוצה להזכיר פה, למשל, את אוסטרליה, שהורידה את רמת תאונות הדרכים ב-50%, וזאת בשיתוף מימון של חברות הביטוח. חברות הביטוח, מעבר ל"אבנר". אני לא יודע איך השיטה שם. אבל שם חברות הביטוח הן בעיקר אלו שמימנו גם את תוכניות ההסברה וגם את תוכניות האכיפה.

יש לנו מה לעשות, יש לנו מה ללמוד. אנחנו צריכים לבוא ולגבש תוכניות. אני רואה את הצעד הראשון בעיקר בריכוז האמצעים ובריכוז הסמכויות.

עוד מלה אחת, אדוני היושב-ראש. מכיוון שהיו שני מוקדים הנוגעים לתשתית – שדרות וכביש בקעת-הירדן – אני רוצה לומר מלה אחת לגבי כל אחד מהם.

אבל לפני כן אני רוצה להביע את תנחומי לכל המשפחות. אני רוצה לקרוא לחברי הכנסת לאמץ אותה השתתפות באבל בדומה למה שאנחנו מאמצים לגבי נפגעי טרור. כשיש פיגוע טרור כל חבר כנסת קם, עולה, ומביע תנחומים. אני מציע שנעשה אותו דבר בנושא תאונות הדרכים. נשתתף בצער המשפחות. הצרה היא צרה של עם ישראל; בראש ובראשונה של המשפחות, אבל גם של כולנו.

בנושא צומת שדרות – אני קיבלתי הבטחה ממע"צ, שבתוך חודש יתחילו בביצוע הרמזור. יש שם רמזור, ויכול להיות שנכריז על קטע כביש שם ככביש עירוני כדי להוריד את המהירות. אנחנו עוד שוקלים את זה.

כביש בקעת-הירדן – אדוני היושב-ראש, היום ביקשתי להקצות מייד 10 מיליון שקל מהקרן להסרת מפגעים מסוכנים; הווי אומר, שוליים, סיבובים מסוכנים וכדומה. הבטיח לי מנכ"ל מע"צ, שבעוד שבועיים תתחלנה העבודות בכביש. אני מקווה שבעוד שבועיים תתחלנה העבודות בכביש בקעת-הירדן בקטעים המסוכנים המסוימים. כידוע, אין אפשרות בידי הקרן לממן את כל הכביש, אבל ביקשתי להעביר מייד 10 מיליון שקל לעבודות האלה. אני מקווה שיש בזה לפחות הקלה לנוכח הסיכון הגדול שיש בכביש בקעת-הירדן.

צבי הנדל (מפד"ל):

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

לא העבודות שאנחנו מתכננים כרגע, אבל אני שמח שאתה אומר.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אין זכות לשאול שאלות.

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף להצעתך להעביר את הדיון למליאה, ואני מקווה שביום שני אשוב לדבר. אני מקווה שביום שני תהיה השתתפות ערה של חברי הכנסת בדיון, כך שנוכל להביא מסר לעם, שזה אחד הנושאים המרכזיים שנטפל בהם. ביום שני אנחנו נדון בהצעות – יתקיים דיון במליאה.

קריאה:

מה עשית עד עכשיו?

שר התחבורה והאנרגיה י' לוי:

זה מסר אחד, ויהיה מסר נוסף ביום שני. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

ימתין אדוני ויראה. תודה.

רבותי, קיימות כמה הצעות אחרות להסיר. חבר הכנסת אלי גולדשמידט מבקש להסיר את הצעת חבר הכנסת יהלום; דקה מן המיקרופון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מובן שהבקשה שלי להסיר היא טכנית בלבד, וזה המשחק הפרלמנטרי הידוע.

אחד התסכולים הגדולים שלי בא לידי ביטוי אחת לחצי שנה, בערך, כאשר יש שבוע קשה של תאונות דרכים, והכנסת מתכנסת, כולנו מביעים דעות שכולנו מסכימים להן, וכך אנחנו ממרקים את מצפוננו, הולכים לדרכנו, ושום דבר לא משתנה ושום דבר לא קורה. הציבור שומע ואומר: הנה חברי הכנסת עוסקים בסוגיה.

לצערי הרב, מכל הדיונים שנערכו עד כה בכל השנים לא יצא שום דבר, וגם אם נקיים דיון ביום שני, המשמעות של הדיון לא תהיה שונה, לצערי, מזו של כל הדיונים שערכנו במהלך השנים האחרונות. זה חלק מהתסכול הכבד שאנחנו חיים אתו.

דבר שני: אני רוצה לפנות לשר התחבורה הנכנס – ובהזדמנות זו אני מאחל לו הצלחה גם על רקע ידידות אישית והכרה ביכולתו הרבה – ולומר: יש סיעות בקואליציה שלכל אחת מהן יש הדגל שלה. יש הסיעות שיש להן הדגלים בתחום הדת, יש סיעה שיש לה דגל בתחום העלייה, יש סיעה שיש לה דגל בתחום הגולן. שום סיעה לא אימצה את הדגל של המלחמה בתאונות הדרכים כדגל המרכזי. עוד לא שמעתי במדינת ישראל שסיעה קואליציונית עשתה משבר קואליציוני על רקע נושא תאונות הדרכים. על רקע חוקי דת – כן, על רקע נושאים אחרים – כן. לא על רקע תאונות הדרכים. ואני אומר לך, אדוני שר התחבורה, שהנושא המרכזי הוא כסף, כסף, כסף ותקציבים. מעבר לכל הדברים, הגורם האנושי וכיוצא באלה, קודם כול הנושא הוא כסף. בממשלה – יושב פה שר האוצר, שגם אותו אני מברך עם כניסתו לתפקיד – נושא המלחמה בתאונות הדרכים חייב לעמוד במקום ראשון בסדר העדיפויות.

אני מציע ליושב-ראש הכנסת ולנשיאות: תשימו כאן מאחורי דוכן היושב-ראש ומאחורי דוכן הנואמים שלט, שכל שבוע יתעדכן במספר ההרוגים בתאונות הדרכים, מתחילת השבוע. בכל צילום במליאה של ערוץ-33 כל אזרחי ישראל יראו כמה אנשים נהרגו באותו שבוע בתאונות הדרכים, וכל חבר כנסת שיושב פה במליאה יראה את זה מדי יום ביומו, וגם השרים. אולי זה גם כן יעזור במשהו. תודה.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה.

חבר הכנסת אופיר פינס-פז מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת בדש. במסגרת דקה, לא נאום כהצעה דחופה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כמובן, גם אני משתמש בעניין הזה כצעד פרוצדורלי.

הסכמתי לדבריו של חבר הכנסת בדש, אלא שנדמה לי שחסר היה בדיון שלנו נושא שלפי דעתי הוא מהותי לעבודת הכנסת. אמר חבר הכנסת רן כהן, אמר שר התחבורה: ריכוז סמכויות, כתובת. נדמה לי שהבית הזה גם צריך לקבוע לעצמו כתובת בנושא תאונות הדרכים. אני מסכים עם הדברים. אני הייתי חבר בקרן שעליה דיבר שר התחבורה. היא קרן לא נכונה, היא קופה ב' של משרד התחבורה. יש הרבה מה לעשות, אבל בואו נעשה אנחנו קודם לביתנו. וההצעה שלי היא פשוטה: אני מציע שוועדת הכנסת תקבע, שבכנסת הזאת, הכנסת הארבע-עשרה, תקום ועדת כנסת – לא ועדת משנה, לא צוותים – למאבק ולמלחמה בתאונות הדרכים. אם נעשה את זה וניצור מכניזם בבית הזה לטיפול בבעיה המורכבת הזאת, ייתכן שנוכל גם אנחנו לעזור לרשות המבצעת.

היו"ר ל חזן:

תודה.

ח כהן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, הוועדה שעוסקת בעניין הזה בכנסת היא ועדת הכלכלה.

היו"ר ל חזן:

ודאי.

חבר הכנסת סאלח סלים מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שבח וייס. במסגרת דקה, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, בוא נתרגל מהיום והלאה לדבר על כך שבמדינת ישראל – גם כדי שנמנע תאונות דרכים – יש יהודים ויש ערבים ויש גם תיירים. יש הרבה תיירים שבאים ויש גם פועלים זרים. כל בן-אדם שנפגע הוא בן-אדם, קודם כול בן-אדם, ולא חשוב מה הוא ומאין הוא.

הדבר השני: הפגיעות בבני-אדם בתוך מדינת ישראל הן גם ביהודים, גם בערבים, גם בכבישים העוברים ביישובים היהודיים וגם בכבישים העוברים ביישובים הערביים, אבל המצב בסקטור הערבי הוא כל כך קטסטרופלי, שאני, גם בתור ראש מועצה מקומית, מזמין את כבוד השר לפתוח את ביקוריו במגזר הערבי, להיות אורח במועצה שלי ולראות. הכביש שאני עובר בו ועוברים בו הרבה הרבה יהודים וערבים הוא ממש סכנת חיים. אי-אפשר לדחות את עניינו עוד בחודש אחד. עבדנו שם, במשגב, ביחד, גם יהודים וגם ערבים, כדי לעשות משהו. היה מתוכנן שהשנה יתוקן משהו, ייסלל כביש חדש, אבל לדאבוני עוד הפעם דחו את זה לשנה הבאה. אני מתכבד להזמין אותך לבקר שם ולראות את זה בעיניים שלך.

היו"ר ל חזן:

תודה רבה.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמואל הלפרט. אחריו – חבר הכנסת ויינברג.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, אני מברך אותך לבחירתך לתפקיד סגן היושב-ראש.

בהזדמנות זו אני רוצה לברך את כבוד השר, שאומנם אני מעריך אותו. זה איננו תפקיד מפלגתי, אלא תפקיד ממלכתי, שנוגע לכל תושבי המדינה ואזרחיה, יהודים וערבים כאחד. הנושא הזה הוא נושא כואב וקשה לכולנו.

אני מסכים עם מה שאמר פרופסור שבח וייס, חבר הכנסת, שהבעיה היא לחץ מצטבר מגורמים רבים. לכן, נוסף על התיאוריה ועל שיעורי נהיגה שלומדים, צריך לחנך את הנהגים ליחס יותר סלחני, יותר סובלני, של נהג אחד כלפי משנהו. אנחנו רואים איך רבים, איך מסתכסכים ואיך צועקים הנהגים, וכל זה מסמל איזו גישה לא נכונה, תפיסה לא נכונה של סוגיית הנהיגה.

דבר נוסף: רוב התאונות הקשות, הקטלניות, נגרמות על-ידי משאיות, ולכן צריך למצוא פתרון למשאיות, לגבי נתיב הנסיעה, לגבי הכבישים העוקפים את הערים הגדולות, על מנת לנסות לצמצם את ממדי התאונות הקטלניות. תאונות תמיד יהיו, תמיד היו. האתגר הרציני הוא איך להקטין את שיעור התאונות ואיך להקטין יותר את שיעור התאונות הקטלניות.

היו"ר ב' חזן:

תודה רבה.

חבר הכנסת צבי ויינברג מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן.

קריאה:

היו"ר ב' חזן:

יש אפשרות. השר הציע דיון במליאה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אני יכול להשתמש גם בפרוצדורה שאני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעת חבר הכנסת יצחק כהן.

מה שאני רוצה להבהיר כאן לתשומת לבה של הכנסת הוא, שבמשך שנה היתה לי התכתבות עם מע"צ, עם המועצה למניעת תאונות דרכים, בנוגע לכביש דמים ידוע שהשתמשת בו לפחות שלוש שנים, שקוראים לו כביש בית-חורון, כביש רעות-מכבים, כביש בן-שמון, שביום אחד, לפני כמה חודשים, נהרגו בו עשרה אנשים בבת אחת.

המכתב האחרון שקיבלתי בהתכתבות שלי עם הגורמים במשרד התחבורה, המפקח על התעבורה, המשרד הראשי, ובו סוף סוף הסכימו לתיקונים שהצעתי במשך חודשים – בהתחלה כתבתי לשופט דב לוין בנוגע לנושא, והוא העביר את זה למנכ"ל מע"צ – הוא מ-24 באוקטובר 1995, חתום על-ידי רונן ישעיהו, מהנדס תנועה ראשי במשרד התחבורה. עד היום התיקונים, שסוף סוף החליטו עליהם והסכימו לעשות בכביש הדמים הזה, לא נעשו. לא נעשה שום דבר. בשבילי זאת רשלנות פושעת, כי כבר למעלה משנה אני מצביע על הבעיות בכביש הזה. כולם מכירים את זה, כולם יודעים. ביום התאונה המחרידה הזאת היה אפילו ב"גלי צה"ל" דיון בנושא הזה עם עתניאל שנלר, בהשתתפותי.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת ויינברג, במסגרת דקה, בבקשה.

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

אני מבקש, לתשומת לבו של השר האחראי למשרד התחבורה, לעיין בשאלה, למה לא נעשה שום דבר בנושא הזה מ-24 באוקטובר 1995. תודה.

היו"ר ל חזן:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת וייס, בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

יש גם לי אפשרות להציע הצעה אחרת.

היו"ר ל חזן:

משום שאתה אחד מהמציעים. רק אם אין ברירה.

שבח וייס (העבודה):

גם אז יש אפשרות.

הי"ר ל' חזן:

כן, אני יודעת.

שבח וייס (העבודה):

אבל אני מעדיף לעשות את זה בצורת שאלה מיידית. אם יש תיאום בין שר התחבורה לבין יושב-ראש הכנסת לגבי דיון ביום שני, אין בעיה. אם לא, אני רוצה, לשיקולך ולשיקולו של יושב-ראש הכנסת – אם נקיים היום את הדיון פה, וגם העברנו את תנחומינו למשפחות השכולות, הסיכוי שביום שני נוכל עוד הפעם להחיות דיון כזה הוא קלוש, ואני מציע לכנסת שלא לעסוק באינפלציה של דיונים דווקא בנושא קריטי כל כך. אם כבר ביום שני יש אפשרות להתייחס להצעת החוק – יוצא מן הכלל. אם זה שחזור נוסף של הדיון – אני מציע לשיקול זאת מהטעם של כבוד הנושא.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. אני מבינה שהיתה הסכמה מוקדמת בין היושב-ראש לבין שר התחבורה, ועל כן אנחנו עוברים להצבעה ידנית בעד או נגד דיון במליאה. אני מבינה שהדיון יתקיים ביום שני הקרוב.

מי בעד דיון במליאה? מי נגד? מי נמנע?

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – רוב

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ל חזן:

אם כך, ביום שני יתנהל דיון במליאה בהצעות לסדר-היום בנושא תאונות הדרכים.

הצעות לסדר-היום הודעת בנק ישראל על העלאת שיעור הריבית ב-1.5%

היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 10, 24, 25, 36 ו-38, בנושא: הודעת בנק ישראל על העלאת שיעור הריבית ב-1.5%. ראשונת הדוברים היא חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חברת הכנסת ענת מאור. אני מבקשת מאוד מהדוברים להקפיד על מסגרת של שלוש דקות. תודה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה לברך את שר האוצר בכניסתו לתפקידו, ולברך את סגנית יושב-ראש הכנסת בכניסתה לתפקידה. אני מאחלת לכם הצלחה.

חברי הכנסת, כבר בתחילת כהונתה של ממשלת נתניהו מתברר האופי האנטי-עממי, האנטי-פועלי של הממשלה הזאת, וכל אלה שהצביעו עבור המפלגות ששותפות לממשלה הזאת מתוך מחשבה שהממשלה הזאת תפתור בעיות חברתיות שהממשלה הקודמת הזניחה יכולים כבר עכשיו, לאחר שנגיד בנק ישראל שב והעלה את שיעור הריבית, ולאחר הפרסומים הראשונים שכבר נעשו בנושא המדיניות הכלכלית-החברתית של הממשלה, לגלות דאגה רבה ביותר, משום שהממשלה הזאת אינה מתכוונת לפתור שום בעיה חברתית, אלא להיפך, לנקוט מדיניות יזומה של מיתון, מדיניות שתוביל לגידול מהיר בשיעור האבטלה, מדיניות שתוביל להחמרת הבעיות החברתיות.

נגיד בנק ישראל, בהופעות שלו – שאני מגדירה אותן כהופעות בעלות מסר מאוד ציני – חוזר שוב ושוב על התאוריה המונטריסטית, שכבר מזמן פשטה את הרגל, כאילו הכול – – –

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אצל מי היא פשטה את הרגל?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היא פשטה את הרגל במציאות, אדוני חבר הכנסת סילבן שלום. כן, היא פשטה את הרגל.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

בתור מה את אומרת את זה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תן לי לומר.

נגיד בנק ישראל העלה בשנה האחרונה את שיעור הריבית ארבע פעמים. ומה קרה עם האינפלציה? איך היא לא נשמעה לו? איך היא עלתה ועלתה? כל פעם הוא מעלה וכל פעם האינפלציה עולה.

העלאת שיעור הריבית היא פרס לאלה שמייבאים לארץ הון שחור, אפור. מכל הסוגים והמינים באים, מקבלים פה את הריבית הגבוהה, ויוצאים החוצה. אבל העלאת שיעור הריבית היא עונש ליצרנים, עונש לתעשייה, עונש ליצוא, ולכן זה אומר – הרס התשתית היצרנית, אבטלה יותר גדולה; ולכן זה אומר – יותר מצוקה.

ראינו את זה בשנות ה-80 במדינות המתועשות. גם שם, בשם המלחמה באינפלציה, גרמו בדיוק בשיטות האלה לאותן תוצאות. וטראו את המצב היום בארצות רבות במערב אירופה: טראו את שיעור האבטלה הגבוה; טראו את האבטלה הכרונית; טראו את הצעירים שלא עבדו אפילו יום אחד בחייהם; וכתוצאה מהאבטלה הזאת ועל הרקע שלה, טראו את ההתקפה על זכויות העובדים ועל זכויות הפנסיונרים.

לכן, כאשר נגיד בנק ישראל מעלה את שיעור הריבית, זאת חתירה נגד היציבות הכלכלית, נגד התעסוקה, נגד האפשרות להגדיל את היצוא.

אני רוצה לסיים ולומר, אדוני שר האוצר, אם הממשלה הזאת, נוסף על העלאת שיעור הריבית, גם תטיל מס על קצבאות ילדים וזיקנה ותבטל את האוניברסליות שלהן, ואם הממשלה הזאת תחפש דרכים להפריט בכל מחיר, ועל-ידי כך לפגוע בעובדים, בעבודה המאורגנת, באיגודים המקצועיים, הממשלה הזאת תהרוס את התשתית של מה שאנחנו מכירים במדינת ישראל במשך שנים ארוכות כמדינת רווחה.

לכן, אני חושבת שסכנה חמורה צפויה לעובדים ברמת התעסוקה שלהם, אבל גם למוסדות כמו המוסד לביטוח לאומי; ואוי לנו אם מדינת ישראל תהפוך למדינה, שבמקום לקבל בה בצדק קצבאות מהביטוח הלאומי, נותנים בה למסכנים רק קצבאות סעד.

אני מבקשת לקיים דיון במליאה. תודה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת חיים דיין.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את שר האוצר, השר דן מרידור, ואת עמיתתי לסיעה, חברת הכנסת נעמי חזן, עם היבחרה לתפקיד סגנית יושב-ראש הכנסת. ברצון נענית לרוטציה במפלגתנו, כך שאת תכהני בתפקיד החשוב, ולאחר מכן חבר הכנסת וליד צאדק חאג'י-יחיא. בהצלחה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

מה אתך, חברת הכנסת מאור?

ענת מאור (מרצ):

בארבע השנים הקודמות הייתי סגנית יושב-ראש הכנסת, וכפי שאמרתי, בהיותנו באופוזיציה היינו שמחים – היה חשוב שנהיה בקואליציה, כי אז יש יותר אפשרות שחברים מסיעתנו יכהנו כיושבי-ראש ועדות, אבל לנוכח המצב, אנחנו מתחלקים בעוגה הקיימת, כך שכל אחד ימלא תפקיד.

אדוני השר, הביקורת על נושא הריבית כפולה – בפן הכלכלי שלה ובפן החברתי. בפן הכלכלי כבר התבטא חבר הכנסת חיים אורון מסיעתנו, נציגנו בוועדת הכספים, ואני רוצה להתמקד בדברי בפן החברתי של העלאת הריבית ובמדיניות הכלכלית-החברתית, כפי שבאה לידי ביטוי בתקשורת, ואני מקווה שחלקים מהדיווחים עליה לא מדויקים.

אדוני השר, שמעתי אתמול בטלוויזיה את דבריו, שמי שייפול צריך לדאוג שלא ישבור את רגליו. אני רוצה לטעון, שכל מדיניות כלכלית שתגביר את הפערים ותגדיל את האבטלה ותיצור עוד ועוד חלשים, וכל הדאגה תהיה רק שרגליהם לא יישברו, היא מדיניות שאיננה עומדת במה שאתם הבטחתם לבוחרים, ובמה שמדינת ישראל לאורך שנים – וחבר הכנסת בייגה שוחט בהיותו שר אוצר דאג לכך, וגם היו לנו מחלוקות על כך, איך לצמצם, היו מחלוקות על הפערים, אבל הדאגה היתה לחלשים, כי לדאוג רק שלא ישברו רגליים, זה עולה בקנה אחד עם ההבטחות?

הממשלה הקודמת צמצמה את האבטלה מ-12% ל-6%. אדוני השר, כיצד מתיישבת העלאת הריבית וכניסה למיתון עם כך שהאבטלה לא תגדל? הרי זה הדבר הראשון במדיניות סוציאלית, הדאגה לחלשים. כל העלאת ריבית פוגעת במי שמשלם משכנתאות ובמי שמשכר שכר מינימום. כיצד זה מתיישב עם דאגה לחלשים?

אדוני השר, אני רוצה להציע לך הצעה שסיעתי הציעה וחזרה והציעה לשר האוצר הקודם. כאשר צריך לצמצם בתקציב, יש לפגוע קודם כול בשיפוי עלות העבודה. יש 6 מיליארדי שקלים בתקציב המדינה המועברים למעסיקים. זאת צריכה להיות הדרך, זה צריך להיות המקור. החיבור בין העלאת הריבית לבין קווי המדיניות שכבר מפורסמים בשמך, ושל מדיניות ההפרטה הגורפת, תוך האשמת הממשלה הקודמת, בוודאי לא יפתור את הבעיות. וכי משהו ממפלגת העבודה וממרצ התנגד להפרטה? אלא שאמרנו כי צריכה להיות הפרטה מבוקרת, ותוך דאגה לזכויות העובדים. אני שמחה שכאשר היתה בעיה של הפרטה ב"מספנות ישראל", שר האוצר הקודם נענה לצורכי העובדים.

בהעלאת הריבית יש טעות כלכלית, ועל כך יעמדו אלה שתפקידם לטפל בנושא הכלכלה. יש בה פגיעה חמורה ביותר בתחום החברתי, וזה לא עולה בקנה אחד עם המדיניות הסוציאלית של ישראל. לאורך כל השנים, גם לא עם מה שהבטחתם לבוחרים.

אני מקווה שנשמע היום הבהרות, שכל המדיניות הכלכלית וכל מהלך ההפרטה יהיו בכיוון שיענה על הצרכים האמיתיים של צמצום הפערים, ושהמחויבות שלכם מלפני הבחירות תוגשם במדיניות. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. הדובר הבא – חבר הכנסת חיים דיין. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לברך אותך ולאחל לך הצלחה בתפקיד סגנית היושב-ראש. אדוני שר האוצר, אני רוצה לברך אותך על תפקידך החדש. ברכת הצלחה לכל חברי הכנסת החדשים שנכנסו לתפקידם.

זה 20 שנה, בכל ממשלה, אני שומע את המלים: אינפלציה, נטל המסים, מאזן התשלומים, הגירעון המסחרי, יהיה בסדר, אנחנו נהדק חגורות. השאלה היא, עד כמה החגורה מתהדקת וכמה חורים יש בה, כדי שאפשר יהיה להגיע עד עמוד השדרה של האזרחים במדינת ישראל.

זה שנים רבות אני שומע הבטחה מכל ממשלה, כי בכוונתה להעלות את רמת החיים. כנראה זה נשאר רק בגדר הבטחות. שר האוצר החדש ממשיך באותו קו של הממשלה הקודמת. צר לי לומר, שבמקום לפתור את בעיית העוני ואת בעיית מחוסרי הדיור כדבר ראשון, הולכים ומעלים ב-1.5% את ריבית הבנקים. זאת, כאשר אנחנו יודעים שזוהי פגיעה ישירה בשכבות החלשות.

כבר בהצהרת הפתיחה מודיע השר על קיצוץ בקצבאות הזיקנה ובקצבאות הילדים, בקצבאות הביטוח הלאומי.

דוד צוקר (מרצ):

האם אפשר להביא לתשומת לבו של הדובר, שהיו חילופי שלטון והוא עכשיו – – –

היו"ר ל' חזן:

והוא עכשיו נמצא בקואליציה.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

נכון שאני בקואליציה, אבל אני נציג ציבור שאכפת לו מהאוכלוסיות החלשות. גם כשאני מיוצג בממשלה, אני חושב שמתפקידי להגן על המשפחות החלשות, וכך אעשה גם בכנסת הנוכחית.

אין ספק כי קצב האינפלציה מדאיג וחייבים להדק את החגורה. אבל הידוק החגורה צריך לבוא מצד הממשלה על-ידי קיצוץ בתקציב המדינה ומשרדי הממשלה. עם תקציב כמו שהיה לנו השנה, 174 מיליארד שקל, אם יבואו ויאמרו שלא יהיה כך אלא התקציב יהיה רק 160 מיליארד שקלים ושאר הכספים יועברו לכיסוי גירעונות, אני חושב שזה יכול להסתדר. אי-אפשר לבזבז את מה שאין.

לצער, בתוכנית הקיימת העשירים ימשיכו להתעשר והעניים ימשיכו להיות אביונים. הממשלה חייבת לחזק את קופות הגמל, ההולכות ונהרסות. הממשלה חייבת להפסיק את המענקים לתעשיינים וליזמים ולקצץ את משכורות העתק המשולמות לבכירים. לא יעלה על הדעת להטיל מס על חריגות יתר בחשבונות של שכירים שבקושי מסיימים את החודש ונתונים למערבולת חובות שאין באפשרותם להשתחרר ממנה. הבכירים במשק ימשיכו להשתכר משכורות גבוהות, ולא ידאגו למינוס בחשבונם.

אני קורא לאדוני ראש הממשלה ולאדוני שר האוצר להטיל מס על רווחי הבורסה, במקום להלום שוב בראשיהם של מעוטי היכולת.

אדוני השר, שמענו בשורה חדשה, שאתה הולך לקצץ את המס על הרכב ולהעלות את המס על הדלק. זה לא יפגע בבכירים ובעצמאים, שנהנים אוטומטית מהקלה במס הכנסה בכל ליטר דלק שהם מוציאים. מחירי הדלק עלו מספיק בתקופה האחרונה, ואם הם יועלו שוב, זה יפגע בחלשים, שזקוקים לתחבורה ציבורית, שאין להם רכב וכנראה לעולם לא יהיה להם.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת חיים דיין, אבקשך לסיים.

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

עוד לא הגעתי לאמצע נאומי, אבל לא אאריך.

אדוני השר, חשוב לי דבר אחד. אני מצפה ממך בתפקידך החדש להסביר לנו מהי עמדתך ואיך אתה מתכוון לפתור את בעיית העוני במדינה, את בעיית מחוסרי הדיור במדינה, דברים שעבורי הם הראשונים העומדים על הפרק. תודה רבה.

היו"ר ל חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים דיין. חבר הכנסת נסים דהן. אחריו – חבר הכנסת אברהם שוחט.

חברי הכנסת, זה נאומו הראשון של חבר הכנסת נסים דהן. אני מבקשת לתת לו את התענוג לדבר ללא הפרעות, כנהוג במליאה. תודה.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אצטרף לכל הברכות והאיחולים שבירכו קודמי גם את אדוני שר האוצר וגם את גברתי היושבת-ראש. ממקור הברכות יוכפלו הברכות כפל כפליים.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, עם כינון הממשלה החדשה לאחר הבחירות נתקבלה מאליה הקביעה, כי יש לגבש, ואפילו בהקדם, מדיניות כלכלית חדשה. פה ושם אף הושמעו הערכות, כי הדבר כרוך בגזירות חדשות ובגזירות ישנות, שיחודשו ויטלו על הציבור. כולם מציינים את הבעיות הבוערות העומדות על הפרק, כמו גירעון עצום במאזן התשלומים ואינפלציה דוהרת, גבוהה ומסוכנת.

גברתי היושבת-ראש, לדעתנו, הסיבות העיקריות והמרכזיות לתחלואי המשק הנ"ל הן בראש ובראשונה כישלון בחינוך. כן, כישלון בחינוך, אני חוזר על זאת. יש לדעת, כי חברה הגדלה על ערכי המוסר של הסתפקות במועט, של מניעת בזבז ראוותני וללא צורך, הוצאות ונטילת התחייבויות כספיות לקניית מותרות, כמאמר חז"ל: "איזהו עשיר, השמח בחלקו"; חברה השונאת את הבטלנות, כפי שנאמר: "יגיע כפך כי תאכל אשריך וטוב לך" – חברה הגדלה על ערכי מוסר אלה, יקל עליה מאוד להתמודד עם הבעיות הכלכליות שמנינו לעיל.

אך דא עקא ולצערנו הרב החברה האנושית הכללית בעולם ובמדינת ישראל בפרט רצה אחרי מותרות והוצאות ראוותניות ללא צורך, רמת חיים גבוהה מעל האפשרות, עד כדי לקיחת התחייבויות ללא כיסוי – אלה הגורמים העיקריים לאינפלציה הדוהרת ולגירעון האדיר במאזן התשלומים.

לכן, גברתי היושבת-ראש, מה שלא הולך במוח, קרי חינוך, ילך בכוח, קרי גזירות כלכליות. גם אם יהיה מובן לנו הצורך בהעלאת הריבית הדרסטית שעליה נתבשרנו בימים אלה, יש לנו הסתייגות מהצורה שבה היא מתבצעת. שכן ברור מעל לכל ספק, שלא די בצעד זה אלא יש ללוותו בצעדים משלימים, והם חייבים לבוא כרוכים זה בזה, כי אם יאחרו לנקוט את הצעדים המשלימים, יכול להיות שהניתוח יצליח אבל החולה ימות.

גברתי היושבת-ראש, ידידי חברי הכנסת, הסיבות הן כלהלן: אם מדברים בסדרת חינוך, צריך לזכור כי בינתיים מי שמשלם את המחיר אלה אותן שכבות חלשות שממילא מחונכות מכורח הנסיבות להסתפקות במועט ולהגבלת ההוצאה לקיום ההכרחי בלבד. לא הם התלמידים שיש לחזק בסדרת חינוך זו.

השכבות החלשות וציבור השכירים בישראל, הזקוקים יותר מכולם למשיכת יתר והם חיים ממשיכת יתר אחת למשנה, הם שישלמו את מלוא העלות של העלאת הריבית. אין להם ברירה. הביקושים הקשיחים ללחם וחלב ייפגעו, כי הם יצטרכו לממן זאת ממשיכת יתר. הם ישלמו את הריבית, ובכך גרמנו להמשך האינפלציה לחלשים. אולי עצרנו את האינפלציה לעשירים, אך בסל של החלשים האינפלציה רק תגבר ותגבר.

העלאת הריבית בצורה דרסטית עלולה לגרום להאטה במשק, והכול כבר מדברים על כך שהיא אפילו החלה, מדברים על פגיעה בענף הבניין, בענף הפלסטיק, מדברים על פגיעה בענף הביגוד. הדברים האלה יגרמו לצמצום בייצור, וממילא לאבטלה, לפיטורי עובדים, ושוב, מי שייפגעו אלה השכירים, השכבות החלשות, ואנחנו חייבים שהצעדים המשלימים, אדוני שר האוצר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

היו"ר ל' חזן:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, זה נאום בכורה, אני מבקשת.

נסים דהן (ש"ס):

אני חושב, אדוני שר האוצר, שהצעדים המשלימים שדיברתי עליהם חייבים להיות כרוכים עם העלאת הריבית. העלאת הריבית בלבד, ללא צעדים משלימים שיביאו בחשבון את מצוקת השכבות הנזקקות והחלשות, תביא לכך שנצטרך להוסיף אחר כך תקציבים למשרד העבודה והרווחה, נצטרך להוסיף

אולי תקציבים לביטחון פנים כדי להתגבר על פשיעה שתגבר בגלל האבטלה הגוברת, ואז יצא שכרנו בהפסדנו.

אני רוצה לסיים, מורי ורבותי, ידידי חברי הכנסת, אולי בנימה אישית, אדוני שר האוצר. כל איש ציבור זוכה לתווית שמודבקת לו, לטוב או לרע, בצדק או שלא בצדק. אבל יש לי עצה פשוטה, אדוני שר האוצר. מעבר לתוויות, האדם נבחן במעשים, ורק במעשים.

תרשה לי לצטט בפניך איש חכם, שכך אמר: "יש טענות צודקות למגזרים שונים באוכלוסייה בישראל שקופחו. יש טענות על הקצאות לא שוויוניות של כספים בתחום החינוך, למשל. הטענות הללו בעבר נבדקו על-ידי ממשלות הליכוד ונעשה לא מעט כדי לתקן את הקיפוח, וגם בעתיד צריך להקפיד על שוויון ביחס לכל האוכלוסייה בישראל". ואני ממשיך לצטט, אדוני שר האוצר: "אם ציבור כלשהו קופח – יש לתקן ולמנוע זאת בהקדם".

ידידי ומכובדי חברי הכנסת, אתם בוודאי מתפלאים מיהו האיש החכם שאמר את הדברים האלה. אני אגלה לכם סוד: קוראים לו חבר הכנסת דן תיכון, ידידי שר האוצר – – –

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת דן מרידור.

נסים דהן (ש"ס):

דן מרידור, סליחה. כך אמר באותו ריאיון לעיתון "משפחה" ידידנו שר האוצר, שקוראים לו: ר' דן בן אליהו.

אני מכיר מקרוב את הקיפוח במגזר הזה. במסגרת תפקידי הקודם במשרד הדתות הכרתי מקרוב את החוסר המשווע בתקציבים להשלמות ולתקצוב הישיבות בארץ-ישראל. אין לי ספק שיש לך גישה אוהדת ויהודית לעולם התורה. שמעתי שאחד העוזרים אפילו למד בעולם התורה והישיבות בארץ-ישראל. אנא פרע את השטר הזה, תרתי משמע.

לכן, אני גם רוצה לפנות למליאה, כדי שלא נאמר: ידינו לא שפכו את הדם הזה, דם – תרתי משמע. תודה רבה.

היו"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת דהן ומברכת אותו על נאום הבכורה.

הדובר הבא – שר האוצר לשעבר, חבר הכנסת אברהם בייגה שוחט, ואחריו – חבר הכנסת סילבן שלום.

אברהם שוחט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קודם כול רצוני לברך את חבר הכנסת נסים דהן על נאומו הראשון. הקשבתי קשב רב לדבריו, ואני בטוח שבשמי ובשם כל הבית הזה שלוחה לך ברכה להצלחה בעבודתך כחבר הכנסת – מכולנו.

מכיוון שאנחנו עומדים בסימן של ברכות, אני גם רוצה לברך אותך, גברתי סגנית היושב-ראש חברת הכנסת נעמי חזן, על היבחרך כסגן יושב-ראש הכנסת.

ואחרון אחרון חביב, שר האוצר חבר הכנסת דן מרידור. רצוני לאחל לך הצלחה בתפקיד הקשה והכמעט בלתי אפשרי הזה, ורק מסדרת הנאומים ששמעתי עכשיו אני חוטא בהרהורי לב, שבעצם לא רע לשבת בצד הזה ולא לשמוע את כל הדברים והבעיות שישנן.

דוד צוקר (מרצ):

לא צריך להרחיק לכת.

אברהם שוחט (העבודה):

תן לי לדבר בנימה של בדיחותא. אם הוא יציע הצעה להפוך את הסדר, נשקול אותה בעיון רב, ואולי אפילו בחיוב.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אברהם שוחט (העבודה):

לא, את זה לא אמרתי.

אדוני שר האוצר, אני מאחל לך כל טוב והצלחה.

בדברי לא אתייחס ביתר הרחבה לעניין של העלאת הריבית. אני חושב שהעלאת הריבית בשיעור שבו היא הועלתה נעשתה מטעמים טקטיים. אני מכיר את השיקולים האלה, שכן במשך ארבע שנים שמעתי אותם חזור ושמעתי. אני מניח, שהשיקול הוא להעלות את הריבית בשיעור כל כך גבוה, על מנת שבחודש הבא יוכל הנגיד שלא להעלות את הריבית. אנחנו יודעים שהאינפלציה בחודש יוני תהיה יותר נמוכה. אני מניח גם שהממשלה, ובצדק, תבוא עם כמה קיצוצים ושינויים בתקציב, ואז הוא ייתלה בדבר ויגיד: הנה הדברים מתרחשים בסדר ולא צריך להעלות את הריבית. אני מכיר את השיקולים הזרים האלה שמלווים הרבה מאוד פעמים את ההחלטות, ואני אף לא מבקש משר האוצר בהצעה שלי לסדר-היום להתייחס לעניין. אני חושב ששר האוצר עסוק באופן אינטנסיבי בתקציב 1997 ובכמה שינויים שצריך לעשות בתקציב 1996 ואני לא מבקש ממנו להתייחס בשלב זה לעניין הריבית. הוא יעשה את זה, לפי דעתי, במכלול הכולל של הדברים שבהם הוא עוסק.

אני רק רשמתי לפני, אדוני שר האוצר, את מה שרשום כסעיף ראשון בקווי היסוד של הממשלה בצד הכלכלי וגם את הודעותיך לגבי גודל ועומק הקיצוץ שאתה מייעד ואת ההערה שהדבר לא ייעשה בהעלאת מסים. אני גם חולק על חברת הכנסת ענת מאור, שבאה ואמרה שצריך לטפל בנושא עלות העבודה. עלות העבודה, גם בהגדרת האוצר וגם בהגדרת בנק ישראל, היא מס לכל דבר, ושמעתי את הדברים.

אבל, אדוני שר האוצר, אני רוצה לנצל את ההזדמנות שאני עומד כאן על הדוכן, ואם אמרתי שאני לא מחכה לתגובתך בעניין הריבית, אני כן מחכה לתגובתך בנושא שעומד על הפרק, והשתיקה שלך איננה במקומה. אני חושב שמה שמתרחש באמצעות, כפי שאני מבין, המוציא והמביא החדש, שר המשפטים יעקב נאמן, שהוא יהיה שר משפטים לכל דבר רע שצריך לעשות, בנושא של בניית משרד התשתית, ואני מתפלא שאתה כשר האוצר – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

תשתיות, ברבים.

אברהם שוחט (העבודה):

תשתיות.

– – – ואני מתפלא שאתה כשר האוצר גזרת על עצמך שתיקה בעניין. השערורייה שמתפתחת מסביב למשרד הזה, אם מה שכתוב בעיתון הוא נכון, תעלה למשק הישראלי מיליארדים ותגרום לחוסר יעילות, והיא הפוכה מכל מה שאמר ראש הממשלה, שהוא עושה ממשלה של מצוינות ושל שיקול דעת נכון. זו הפקרות כלכלית שבאה לספק צרכים פוליטיים.

עכשיו, אתה כשר האוצר, חבר הכנסת דן מרידור, חייב להביע את עמדתך. אתה לא יכול להסתכל בשוויון נפש כשמוציאים את התעשיות הביטחוניות מהמקום שהן צריכות להיות בו; אתה לא יכול להסתכל בשוויון נפש כשלוקחים את הבנייה הכפרית ומעבירים אותה למקום כזה; אתה לא יכול להתייחס בשוויון נפש כשמפרקים את כל נושא התחבורה; אתה לא יכול להתייחס בשוויון נפש למה שקרה עם רשות החברות. ואני אומר לך, אדוני שר האוצר, אתה לא תתחמק מלהיות אחראי לעניין.

אתה אחראי למדיניות הכלכלית, אתה אחראי למשק, ואני מצפה ממך שלא תגזור על עצמך אלם בעניין הזה, אלא תגיד את מה שצריך להגיד. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. אחרון המציעים – חבר הכנסת סילבן שלום, ואחריו ישיב שר האוצר.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לברך אותך על תפקידך החדש. אדוני שר האוצר, אני רוצה לאחל לך הצלחה בארבע השנים הקרובות לנוכח המעמסה הכבדה שהוטלה עליך, להביא להצלחת המשק והכלכלה.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, לבוא ולומר בצורה כל כך נחרצת, כל כך דעתנית, שההשקפה המונטריסטית פשטה את הרגל – אני לא יודע אילו כלים יש לך לבוא ולומר את הדברים האלה בצורה כל כך פסקנית. עכשיו את באה ואומרת את זה. למה? עובדה: נגיד בנק ישראל העלה את שיעורי הריבית, והאינפלציה עלתה. זה נכון, אבל למה עלתה האינפלציה? מפני שהוא העלה את הריבית?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אלא?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

מפני ששר האוצר פשוט הוסיף, הוסיף, הוסיף והוסיף הוצאות ציבוריות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה פתאום?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

מה פתאום? את, על-פי ההשקפה שלך, שהיא השקפה קומוניסטית, רוצה גידול בתקציב הציבורי עד ללא סוף.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

היתה תעסוקה רבה יותר.

הי"ר ל' חזן:

חברת הכנסת גוז'נסקי, סיימת את קריאת הביניים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תני לי רגע בבקשה, זהו נאום ראשון שלי בכנסת הארבע-עשרה, תני לי רגע.

הי"ר ל' חזן:

אבל אתה כבר ותיק, חבר הכנסת שלום.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

בכנסת הארבע-עשרה, אני אומר.

על-פי ההשקפה שלך, צריך להגדיל את ההוצאה הציבורית ללא סוף. נכון, הוא הגדיל אותה רק בשנה הזאת ב-20%. נוצר מצב, שאם נגיד בנק ישראל לא היה עושה את מה שעשה, היינו היום עדים לאינפלציה גבוהה הרבה יותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

ומה עם הגירעון?

הי"ר ל' חזן:

עכשיו אני אגן על חבר הכנסת שלום.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

הגירעון במאזן התשלומים, ממה הוא נובע?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מהריבית.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

מהריבית, יפה. את צריכה להבין כלכלה כדי להבין את העניין.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אהה.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אסביר לך. שיעור במבוא לכלכלה: אם שר האוצר היה מוריד את ההוצאות הציבוריות, היו מורידים את הריבית, ואז היה שער החליפין עולה. אם שער החליפין היה עולה, הגירעון במאזן התשלומים היה יורד. זו פשוט תורה אחת שעומדת על שתי רגליים מבוססות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

למשל?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תני לי לדבר, עם כל הכבוד.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שלום, למען הסדר הטוב, אם אינני טועה, לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי יש תואר שני בכלכלה, וודאי שאת המבוא לכלכלה היא עברה. אשמח לתת לך עוד דקה כדי לסיים את דבריך, ואף אגן עליך.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

תודה רבה. אז אלך אתך עכשיו למקרו ולמחירים, ואעזוב את המבוא. בכל מקרה, באופן רציני, אנחנו רוצים להגיע למצב שבו הכלכלה, לפי דעתי, תשנה כיוון בהשוואה לכיוון שהיא נמצאת בו. יכול להיות ששר האוצר לשעבר לא יסכים. עד הבחירות הוא אמר, שלא צריך לעשות שום דבר, אין צורך בקיצוץ, אין צורך בשינויים ואין צורך בכלום.

אברהם שוחט (העבודה):

מה שאתה אומר אינו נכון.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא נכון, השר לשעבר שוחט? כל פקידי משרדך, מהראשון עד האחרון, אמרו כמה המצב הכלכלי בישראל מעולה. הפלא ופלא, הסתיימו הבחירות ופתאום הכול יודעים את מה שאני וחברי צעקנו כל הזמן. מה שצעקנו מתגלה כאמת: המלך הוא עירום.

אברהם שוחט (העבודה):

זה פשוט לא נכון.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת שוחט, אתה צריך להבין: הדרך שהלכת בה היתה, לפי דעתי, לא נכונה, לכל אורכה, מבחינת ההוצאה הציבורית – ידך היתה פתוחה מדי. אתה יודע מתי קראתי לך: בייגה יש לי? – בספטמבר 1992. אתה יודע למה? – כי שר הבריאות לשעבר חיים רמון אמר לך שלא תיתן לקופת-חולים. הוא אמר זאת כשר סקטוריאלי, ואתה היית מוכן לתת יותר מהשר הסקטוריאלי. כמי שעבד בעבר עם שר אוצר, כמי שהיה כתב כלכלי, לא ראיתי מעולם ששר אוצר מוכן לתת כספים רבים יותר ממה שמבקש השר הסקטוריאלי.

הבה לא נעשה כעת את חשבונות העבר, אנחנו רוצים להגיע למצב טוב יותר במשק. לצערי הרב, הריבית גבוהה. הריבית חונקת את הצמיחה, הריבית יכולה להביא לאבטלה. הריבית היא מכשיר שיוכל לגרום בעיות, אך הריבית היא מכשיר חיוני במצב העכשווי. לכן, בואו נלך כולנו בדרך הנכונה:

נעשה קיצוץ תקציבי, ויכול להיות שגם נגיע להסכמה בפרמטרים מסוימים. כאשר את מדברת כאן על עלות המעסיקים, אני לא נגד.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שלום, אני מבקשת לסיים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

אני אומר, בואו נלך כולנו בדרך הנכונה: מצד אחד נעשה קיצוץ תקציבי, ומצד שני נוכל להוריד את הריבית. שער החליפין יעלה באופן אוטומטי, כי לא יהיה היצע של מטבע חוץ שיגיע בגלל הריבית הגבוהה. ברגע שיעלה שער החליפין יהיה היבוא יקר יותר, ואז יקנו פחות מוצרי יבוא. כך מקטינים את הגירעון במאזן התשלומים, מקטינים את הגירעון בתקציב, הצמיחה גדלה, האבטלה יורדת – ובא לציון גואל. אין תורה אחרת.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. אני קוראת לשר האוצר, חבר הכנסת דן מרידור.

דליה איציק (העבודה):

אדוני שר האוצר, האם כבר אישרת את לשכתה של אשת ראש הממשלה נתניהו, בשם כל העניים?

הי"ר ל' חזן:

חברת הכנסת איציק, תרשי לי לברך בשם הכנסת כולה את שר האוצר החדש עם כניסתו לתפקיד, אולי הקשה ביותר בממשלה בימים אלה. אדוני השר, עד 15 דקות.

שר האוצר ד' מרידור:

גברתי היושבת-ראש, גבירתי ורבותי חברי הכנסת, אני מבקש להצטרף למברכים את יושבת-ראש הישיבה עם בחירתה לתפקיד הנכבד של סגן יושב-ראש הכנסת. אני מאחל לה הצלחה במילוי התפקיד הזה בארבע השנים הבאות.

הי"ר ל חזן:

בשנתיים הבאות. תהיה רוטציה.

שר האוצר ד' מרדור:

אני מאחל לה ארבע שנים, אני לא מתערב. אני מברך גם את חבר הכנסת נסים דהן, שזה היה לו נאוומו הראשון, ואני זוכה להשיב לו לראשונה על דבריו בכנסת.

אני מבקש להשיב במלים קצרות, או בעצם במלה אחת: תודה לכל המברכים אותי. אני מוכרח לומר, שאני בהחלט זקוק לברכות, כי כפי שיעיד גם ידידי חבר הכנסת שוחט וכפי שיעידו אחרים, תפקיד שר האוצר איננו מן הקלים בכל ממשלה, וגם בממשלה הזאת. אני מודה על הברכות.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הכלכלה הישראלית נמצאת על מסלול חיובי מאוד מאז שנת 1989, בגלל העלייה המסיבית שבאה ארצה, בגלל השינויים המדיניים הגדולים בעולם – נפילת ברית-המועצות, פתיחת מזרח-אירופה לשווקים הישראליים, הקשרים עם סין ועם הודו, וגם מה שקרה בשנים האחרונות בתהליך השלום. כל אלה יחד הביאו את ישראל לצמיחה גדולה, שהתחילה בשנת 1989 לקראת סופה ונמשכת כבר כמעט שבע שנים.

כל זה לא היה קורה, אלא יכול היה להביא אותנו למסלול התרסקות, לולא נקטנו שורה של רפורמות, חלקן משנת 1985 בממשלת האחדות הלאומית הראשונה, בראשות מר פרס, כשיצחק רבין, עליו השלום, שר הביטחון, הבין את הצורך בקיצוץ ביטחוני גדול, ושר האוצר מודעי ופרופסור ברונו כמוח שמאחורי התוכנית ייצבו את המשק, והמשכן בשורת רפורמות חשובה מאוד בשוק ההון ובשוקי מטבע החוץ, בהורדת המסים, בליברליזציה בשוק העבודה, בחשיפת המשק ליבוא מתחרה ובהחלטה ההיסטורית שלא לקלוט את העלייה דרך הממשלה אלא ללכת לקליטה ישירה. כל אלה הביאו לכך, שהנתונים היסודיים של הצטרפות גדולה למעגל החיים ולמעגל העבודה בארץ של 700,000 עולים, עם הפתיחה הבין-לאומית בעקבות השינויים הפוליטיים בעולם והתהליך המדיני בארץ – נותבו לתהליך צמיחה מואץ וחיובי מאוד, שאנחנו יודעים אותו כבר שש או שבע שנים.

חבל שבשנתיים האחרונות היתה סטייה מסוימת מן הקו החיובי, על-ידי שורת החלטות כמו ההחלטה על העלאה לא מרוסנת של השכר בסקטור הציבורי. הגענו לכך, שבשנת 1995 היה הגירעון במאזן התשלומים של ישראל 4 מיליארדים ו-100 מיליון דולר.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

במאזן המסחרי.

שר האוצר ד' מרידור:

הגירעון במאזן התשלומים.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

לא השוטף?

שר האוצר ד' מרידור:

הגירעון במאזן התשלומים היה 4 מיליארדים ו-100 מיליון דולר. צריך להבין את המספר הזה על רקע החוב החיצוני שלנו, שהוא בערך 20 מיליארד דולר נטו. בשנה הנוכחית צפוי גירעון גבוה מזה.

אני לא בא לעשות חשבון עם שום ממשלה קודמת, לא לשבח ולא לתקוף, כי לכל אחד הזכות גם לדברי שבח וגם לדברי גנאי, ואני מניח שגם אחרי ייאמרו דברים דומים.

אני בא להצביע על הבעיה שאנחנו עומדים בפניה, בעיה מרכזית היום, בעיית הגירעון במאזן התשלומים. צריך לפתור אותה. הפתרון העיקרי הוא הקיצוץ בהוצאה הציבורית. אם לא נקצץ בצריכה הציבורית, שגדלה מאוד והביאה לגירעונות חמורים מאוד בתקציב המדינה ומהם גם גירעונות במאזן התשלומים, נמצא את עצמנו בתהליך שהולך ומחמיר, כפי שהתחלנו, לצערי, במידה מסוימת לאחרונה, ולא נחזור לדרך הטובה שאפשר ללכת בה בשנים הקרובות. לכן, אין ספק שאחד הדברים הראשונים שהממשלה החדשה תצטרך לעשות הוא להציע תקציב לשנת 1997, ואולי, כפי שאמר שר האוצר הקודם מר שוחט, גם בסוף השנה הזאת, שבו נרד מרמת ההוצאה המוגזמת של הכסף הציבורי אל רמה נסבלת ואפשרית, כי כל אחד מבין, שכשהצריכה הציבורית עולה היא מייד מתגלגלת למאזן תשלומים. הדרך הטובה ביותר, היעילה ביותר, לפתור את עודף היבוא היא בהקטנת הצריכה הציבורית. על זה אין כלכלן אחד שיחלוק, וזה מה שאנחנו מתכוונים לעשות.

לא רק התקציב הוא המכשיר העיקרי, או היחיד, שנעסוק בו; צריך ללכת בדרך המשך של רפורמות, שיפחיתו את המעורבות של הממשלה במשק. יותר משאנחנו רוצים שהציבור יסמוך עלינו, אנחנו סומכים על הציבור. אנחנו חושבים שאנחנו יודעים פחות טוב מכל אחד מהתושבים במדינה הזאת כיצד לנהל את עסקיהם שלהם. אנחנו רוצים שהממשלה תתערב רק כשהיא מוכרחה להתערב. כל הדברים האלה אינם חדשים; דגלנו בהם ונשתדל ליישם אותם במידה ראויה.

אחת הבעיות שחלק מהדוברים הצביע עליה היתה, שעם הצמיחה החיובית שהיתה לנו, אי-אפשר להתעלם מן העובדה, חברת הכנסת גוז'נסקי, ששכחת לציין אותה משום-מה, שהפער בין ההכנסות הגבוהות לבין ההכנסות הנמוכות, בין העשיריון העליון לעשיריון התחתון, גדל מאוד; אגב, זה טבעי, שכאשר יש צמיחה גדולה, יש התרחבות של הפער, אני לא מאשים בזה אף אחד, אבל אנחנו נצטרך

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שר האוצר ד' מרדור:

— בצעדים שננקוט לדאוג לכך שאנשים שקשה להם לא ייפגעו, ואני מקווה שחבילת הצעדים שנגבש בממשלה ונביא לכנסת לחקיקה על-פי הדרך המקובלת תעשה בדיוק את הדבר הזה.

נשאלתי, גברתי היושבת-ראש, על עניין הריבית. כידוע, קביעת הריבית היא בסמכותו של בנק ישראל. זה אחד המקרים הבודדים אבל החשובים שבהם יש חלוקה בין סמכות לבין אחריות. האחריות הציבורית מוטלת על האוצר, כך צריך להיות. הממשלה נבחרה, אבל מדיניות הריבית איננה בידי האוצר, היא בידי בנק ישראל, ואני אומר: טוב שכך. דוגמה משטח אחר, שהכרתי אותו פעם ואני מכיר אותו גם היום: האחריות למדיניות אכיפת החוק מוטלת על הממשלה, אבל האדם היחיד שיכול לבצע אותה ואין לממשלה שליטה בו הוא היועץ המשפטי לממשלה. גם שם יש הפרדה בין אחריות לבין סמכות. מדוע זה חשוב לענייננו? אפשר להראות, שככל שהעצמאות של הבנק המרכזי נשמרת יותר, אינדיקטורים כלכליים רבים מתנהגים יפה יותר, ומקובל בעולם ואני מתכוון להקפיד על כך, שתישמר העצמאות של הבנק המרכזי גם במדיניות קביעת הריבית, שהיא בסמכותו.

לגופו של עניין, אמרתי מה שאמרתי על המגמות הריאליות במשק, ואני רוצה לומר שהריבית היא רק כלי אחד ממכלול הכלים העומדים לרשות קובעי המדיניות. רמת הפעילות במשק עכשיו גבוהה. במשק יש עכשיו עודפי ביקוש, ואלה מתבטאים בהחמרה נמשכת בגירעון בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, והיא אחד מהגורמים שמביאים לאינפלציה. מתחילת השנה מסתמנת חריגה מיעד האינפלציה שנקבע על-ידי הממשלה הקודמת לשנת 1996. היעד, אני רוצה להזכיר, היה בין 8% ל-10%. היום אנחנו מצויים במסלול הרבה יותר גבוה, לצערי, וצריך להדגיש שעליית המחירים איננה הפעם רק בסעיפים חריגים, כמו דיור או פירות וירקות, שבהם ראינו, אגב, שינויים גם בשנים קודמות למעלה או למטה. למעט שני הסעיפים האלה, האינפלציה נמצאת, עכשיו, ברמה של כ-12%, בהשוואה לכ-10% בשנת 1992 עד 1995.

יש מחלוקת בין כלכלנים בעולם, בארץ, על מידת ההשפעה של הריבית על המשק, ובפרט על היכולת של הריבית להשפיע הן על מאזן התשלומים והן על האינפלציה, אבל ברור לכולם, כי המרכיב שיכול להשפיע על הפעילות במשק הוא הריבית הריאלית ולא הריבית הנומינלית. הריבית הריאלית היא ההפרש בין הריבית הנומינלית לבין האינפלציה, מכאן שעליית הריבית ב-1.5% במקביל לעליית האינפלציה העלתה ככל הנראה את הריבית הריאלית רק במעט, ולכן אנחנו צופים השפעה קטנה יחסית, אם בכלל, על הפעילות במשק.

לאור הדברים האלה אין בסיס, לפי מיטב הערכתי, לחשש ממיתון, כפי שנאמר כאן, על-ידי הצעד האחרון של העלאת הריבית —

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שר האוצר ד' מרידור:

-- השנתית הנומינלית ב-1.5%.

לבסוף, אני רוצה לומר, שמכיוון שהבעיות הכלכליות של המשק הן גם בעיית מאזן התשלומים, שנגעתי בה קודם, וגם בעיית האינפלציה, צריך לנקוט מדיניות כוללת, שתשלב את כל כלי המדיניות העומדים לרשותנו, ובמשרד האוצר עובדים בימים האלה, הייתי אומר: בימים, "כל ימי חיך", וגם בלילות, אז גם בימים וגם בלילות, כך עובדים באגף התקציבים ובשאר אגפי משרד האוצר על תוכנית שתוגש לממשלה בזמן הקרוב ביותר. אני לא רוצה לפרט ברגע זה את שלבי התוכנית ואת פרטיה, היא לא גובשה עד הסוף. אני יכול להרגיע חלק מן החברים, שהידיעות שהיו בעיתונים רק חלקן נכונות, לחלקן הגדול אין שחר, חלקן עדיין בדיונים, וכאשר תגובש התוכנית על-ידי האוצר לפרטיה, ונשמע עליה את חוות דעתו של בנק ישראל, שהוא על-פי החוק מאז ומתמיד היועץ הכלכלי לממשלה, ואחרי שהממשלה תדון בה ותחליט עליה – היא תצטרך – --

חיים אורון (מרצ):

שר האוצר ד' מרידור:

מייד אשיב לך, חבר הכנסת אורון. התוכנית הזאת צריכה להיות תוכנית שתפתור, לא בהינף יד, לא בתוך יום ולא בתוך שבוע, את הבעיות שהצבעתי עליהן קודם, כדי להצמיד את המשק שלנו להמשך מסלול הצמיחה, צמיחה שתיטיב עם כל שכבות הציבור בסופו של דבר, אבל גם בסוף וגם בדרך תדאג לעשיית צדק חברתי ותשמור על השכבות שקשה להן יותר, שהרוויחו פחות מן הצמיחה הגדולה שבתוכה אנחנו מתקדמים.

חבר הכנסת אורון, נגיד בנק ישראל נמצא במצב שיש לו שני תפקידים מאז ומעולם, מקדמת דנא. יש, אולי, מי שיגיד שיש בכך ניגוד עניינים, אבל זה המצב מאז שנת 1954, מאז חקיקת חוק בנק ישראל. מצד אחד יש לו אחריות לכלי מדיניות, גביית הריבית, יש לו שותפות בקביעת שער החליפין, מצד שני הוא היועץ הכלכלי של הממשלה, זה כתוב בחוק, לכן -- --

אברהם שוחט (העבודה):

דוד צוקר (מרצ):

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שר האוצר ד' מרידור:

רבותי, אני נהנה מאוד לשמוע איך חברי האופוזיציה דואגים לנגיד בנק ישראל ולעצמאותו — — —

קריאות:

רפאל אלול (העבודה):

אנחנו דואגים לך.

שר האוצר ד' מרידור:

אתם לא דואגים לי — — —

קריאות:

שר האוצר ד' מרידור:

אל תדאגו לי, רבותי, אל תדאגו לי.

היו"ר ל חזן:

— — — אדוני השר

שר האוצר ד' מרדור:

הכול יהיה בסדר.

חיים אורון (מרצ):

— — —

שר האוצר ד' מרדור:

— — — אני מבקש

קריאות:

— — —

היו"ר ל חזן:

— — — אדוני השר

קריאות:

— — —

שר האוצר ד' מרדור:

אני שמח לשמוע על נאמנות האופוזיציה לממלכה ולממשלה, ואפילו לשר האוצר, ואני רוצה להרגיע אותה — — —

חיים רמון (העבודה):

— — — לראש הממשלה ולנגיד הבנק — — —

שר האוצר ד' מרדור:

— — — אני רוצה להרגיע — — —

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת רמון, אני חושבת שהעניין נשמע.

שר האוצר ד' מרדור:

— — — אני רוצה להרגיע — — —

חיים רמון (העבודה):

— — — מאשר בממשלה ובבנק ישראל — — —

שר האוצר ד' מרדור:

חבר הכנסת רמון, אני רוצה להרגיע אותך ואת חבריך למפלגה ולאופוזיציה, שאנחנו נעשה את כל הניתן כדי שהממשלה החדשה שנבחרה, גם בשטח הכלכלי כמו בשטחים אחרים, לא רק תנהג נכון אלא תביא לשינויים בכיוון חיובי מאוד למשק כולו. אנחנו נעשה זאת בשותפות עם כל הגורמים במשק; עם אלה שיסכימו לנו – נשמח, עם אלה שיחלקו עלינו – נתווכח.

אבל דבר אחד אנחנו לא נעשה. אין לי יומרה לרכז את כל החוכמה, את כל השכל, גם לא את כל הסמכויות. זה חלק מן המנגנון המבטיח משטר דמוקרטי וביזור סמכויות. ואני תמיד מוכן לשמוע גם דעה אחרת. אני שמח שלא כל הסמכויות מרוכזות במקום אחד, אפילו לא במשרד האוצר. יש ראש ממשלה, יש שרים אחרים, יש ממשלה עם אחריות משותפת. אגב, את הסעיף הזה, משום-מה, מחקתם בהצבעתכם מן החוק של האחריות המשותפת, אבל אני מקווה שהיא עדיין קיימת. ויש גם נגיד בנק ישראל, ויש גם הכנסת וועדת הכספים, שבהן שר האוצר צריך לשמוע גם ביקורת וגם התנגדות. את כל זה נשמע, בסוף האחריות עלינו. תודה רבה.

דוד צוקר (מרצ):

מה התפקיד החדש שלך?

שר האוצר ד' מרדור:

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעות לדיון בוועדת הכספים של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, יש לנו הצעה של שר האוצר להעביר לוועדה, ויש לנו כמובן גם הצעות אחרות. חבר הכנסת יצחק וקנין מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. כבודו – דקה.

יצחק וקנין (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. היא דיברה אומנם דברי טעם, אבל אני גם חש חובה לומר דבר-מה באוזני השר ומנצל את התקנון.

אדוני השר, אני מאוד מכבד את הנגיד. אגב, אני מכבד גם את החולקים על דעתו. אתה בוודאי יודע שיש כאלה בבנק ישראל וכאלה שכבר אינם בבנק.

אדוני השר, 1.5% זה אולי לא הרבה, אבל לאוכלוסייה שמתוכה אני בא זה המון.

אני גר במושב יערה שבקו העימות, ואני מודיע לך, שעם כל הכבוד למומחים כאן, מדובר באזור בעל שיעור אבטלה גבוה, משפחות ברוכות ילדים, אנשי מושבים ועיירות פיתוח. אני מציע: בוא אלינו לגליל המערבי ולמושבים הפזורים בכל הארץ, לפני שאתם מקבלים החלטות במשרדים הממוזגים בקריית הממשלה וברחביה.

אדוני השר, אני תולה בכך הרבה תקוות ומאחל לך הצלחה; כמובן, הכול בעזרת השם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד טל מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור.

דוד טל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אני מצטרף לברכות לשר האוצר דן מרידור. כולי תקווה, אדוני השר, שבכל אשר תפנה תשכיל ותצליח לטובת כלל אזרחי ישראל.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר מסדר-היום את הצעתה של עמיתתי ענת מאור, ואני בטוח שהיא לא תכעס, ולו רק אם בזכותה קיבלתי את רשות הדיבור.

אדוני השר, יש לי חשש מסוים מאנשי האקדמיה וממומחים. אני בא לכנסת מההסתדרות החדשה, ואני יודע וחרד ממה שעלולה החלטה כזאת לחולל בקרב הסוחרים הקטנים, היצרנים, המפעלים הקטנים.

אני מסכים לדבריה של עמיתתי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, שזהו אכן עונש ליצרנים ולמפעלים הקטנים. העונש הזה יגרום בהכרח להגדלת שיעורי האבטלה, וזו תביא להגדלת הפערים בחברה שאנו חיים בה. אני בטוח שאף לא אחד מחברי הכנסת רוצה בזה.

לכן אני מבקש להציע לשר האוצר לראות בהסתדרות שותפה נאמנה לתוכניות כלכליות. נכון, הם ייצגו את האינטרס המובהק של העובד, של העמל. אבל גם אתה, אדוני, ודאי לא תרצה להשית על העובדים גזירות שיגרמו לפערים בחברה. רק אם יהיה שיתוף פעולה בין האוצר להסתדרות נדע, ונהיה בטוחים, שהנזק, אם יהיה כזה, אכן יתמצער.

כולי תקווה שממשלה זו, שאנו, סיעת ש"ס, שותפים לה, לא תתעלם מן הציבור החלש בישראל, ותתייחס אליו. כפי שכבר אמרתי בנאומי הראשון בכנסת, חוסנה של כל חברה נמדד ביכולתה לעזור לחלש ולנצרך. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני חושב שאפשר לסרטט כאן קווי מתאר לתנועה חברתית חדשה, שחותכת אחרת לגמרי את הכנסת. מאוד מעניין.

חבר הכנסת חיים אורון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חיים דיין.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, אני בכל זאת רוצה להבין מי מסתובב עם "לוקש": הנגיד, שהובטח לו להיות יועץ-על, ראש ועדה כלכלית שלא ברור מה היא, מעורב בקביעת התקציב, הפרטה וכו' וכו' – או מה שאתה מסרת כאן לכנסת עכשיו.

אני לא מעיר את זה רק בתור פולמוס. לפי דעתי, מתחילה להיווצר אי-בהירות במערכת קבלת ההחלטות והאחריות בתחום הכלכלי. ומדיין ומאבק על עצמאות בנק ישראל עוד מעט נצטרך לדון בעצמאות שר האוצר. אני חושב שנוצר פה מהלך לא תקין. יש לי הרגשה שגם אתה לא היית שותף מלא להיווצרותו. אבל אני לא מדבר כרגע על קלקולי הממשלה. הרשויות הכלכליות תהיינה רשויות מרכזיות בתקופה הקרובה, ונוצר פה מודל שהוא מובנה בתוכו – מערכת קבלת החלטות נוגדת, שגויה, עם מגמות מאוד מאוד בעייתיות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם שוחט. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר האוצר, ההלכה מפרידה בין ריבית שהיא חלק מהעולם הפיננסי לבין ריבית שהיא לצורך קיום. יש שישה לאווים לריבית. הדיון שווה הנפש הזה בכלל במלה ריבית הוא עצמו מקומם. יש שישה לאווים לנותן ולמקבל.

באמריקה אין לך "אוברדרפט" של דולר אחד על המשכורת שלך לקיום. ואילו כאן אנשים פותחים שני חשבונות ושלושה חשבונות בבנקים שונים כדי שיחיו מן החרیגה. החריגה מגיעה היום כמעט ל-25% ריבית. אם כל הדיונים יהיו תמיד טכניים, על 1%, 1.5%, ולא ייגעו בשורש העניין והיכולת להפריד ולומר, שבעולם הפיננסי, כסף שעושה כסף – מותר לו ריבית, בין שזה היתר עסקה של מהר"ם מקראקא, או לפי "גינת ורדים"; לא משנה. אבל בעולם הקיומי, שאדם חי מזה, הריבית עצמה היא איסור גמור, איסור בשישה לאווים. כשיש איסור מרבנן על שמיטה, אז יש כל כך הרבה מחמירים וחומרות של חומרות, ופה יש איסור בשישה לאווים.

אני מבקש שהנושא הזה דווקא יועלה במליאה ולא ייפול בדיונים של ועדה מקצועית, וזה מתייחס להצעתו של שר האוצר דן מרידור.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. פרוצדורלית אתה לא יכול לבקש שיעלה לדיון במליאה.

בנימין אלון (מולדת):

אני נאלץ לבקש את הסרת הנושא מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מבינים את כללי המשחק, בסדר גמור.

חבר הכנסת טלב אלסאנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סילבן שלום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את שר האוצר ורוצה לציין שיש לי חשש שהוא יהיה אחראי לנושא אחד – נושא ההכנסות. ואולם כל הסוגיה של הוצאות תהיה באחריותו של גורם אחר. בעקבות זאת, כל האחריות לגבי האיזונים תהיה מוטלת עליו, והוא יצטרך לגזירות ועוד גזירות על השכבה החלשה בציבור.

על מנת לגבש מדיניות, לדעתי, צריך לבוא עם מדיניות שלמה. ולא נראה לי שבתוך השבוע שהממשלה הזאת נכנסה לכהונתה היא הספיקה לגבש מדיניות חדשה אלטרנטיבית, ועל-פי מכלול השיקולים הגיעה למסקנה שיש להעלות את הריבית בשיעור של 1.5%.

לדעתי, התוצאה המיידית היא הצורך בתוספות יוקר לעובדים השונים ומאבק שיביא לשמירה של כל ההסכמים במשק, והצורך בעלייה אינפלציונית ולא להיפך. ומכאן נשאלת השאלה, שמא יש כאן החלטה פזיזה, שהמחיר שלה הוא הכבדת הנטל האינפלציוני על השכבה החלשה בציבור.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נדמה לי שאפשר לעבור להצבעה. יש הצעה של השר להעביר לוועדה. האם חברת הכנסת גוז'נסקי מסכימה להעביר לוועדה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת ענת מאור? ההנחה היא שכן. חבר הכנסת חיים דיין?

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת נסים דהן?

נסים דהן (ש"ס):

כן.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אברהם שוחט? חבר הכנסת סילבן שלום?

לפי התקנון אנחנו מצביעים רק על ההצעות של מי שנוכח באולם. לכן נעביר לוועדה את ההצעות של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת חיים דיין, חבר הכנסת נסים דהן, ושתיים אחרות לא נעביר לוועדה.

ההצבעה החלה, רבותי. מי בעד ומי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ת' גוז'נסקי, ע' מאור, ח' דיין ונ' דהן

לוועדת הכספים נתקבלה.

הצעות לסדר-היום

תוכנית הר-חומה

היו"ר ש' וייס:

תוכנית הר-חומה – שש הצעות לסדר-היום, מס' 16, 18, 27, 39, 40 ו-41. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת עזמי בשארה. אחריו – חבר הכנסת דוד צוקר. רבותי, לכל אחד תהיינה שלוש דקות, כי אלה הצעות דחופות.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז כניסתו לתפקיד לא מפספס שר הפנים הזדמנות להכריז, שבתוך כמה שבועות תחלנה העבודות בהר-חומה. החיפזון שמפגין שר הפנים קשור, כנראה, ברקע ההיסטורי שלו בנושא. נראה שיש כאן מעין חשבון לא סגור, שנפתח כאשר היה מר סוויסה ממונה, אומנם שנוי במחלוקת, על מחוז ירושלים.

פרויקט הבנייה בהר-חומה כבר הביא את תושבי אום-טובא ובית-סאחור לערכאות משפטיות, אשר עוכבו מסיבות טכניות, ועתירתם עוד לא נדונה לגופה. עד אז, מן הדין שבית-המחוקקים הישראלי ייתן את דעתו, מעבר למחלוקת הפוליטית על עתידה של ירושלים, על מימוש הקונצפציה של הממונה על המחוז לשעבר ושר הפנים דהיום. זוהי קונצפציה של אחדות ירושלים כנישול הערבים, פיתוח ירושלים כפיתוח ליהודים, וטובת הציבור בירושלים כטובת הציבור היהודי בלבד. זאת על חשבון הציבור הערבי, שאינו נכלל במושג ציבור.

תוכנית הבנייה בהר-חומה היא החוליה האחרונה בטבעת החונקת את ירושלים המזרחית. מאז 1967 הפקיעו ממשלות ישראל למעלה משליש משטחה של ירושלים המזרחית, כלומר 23,000 דונם מתוך 70,000 דונם. בשטחים אלו נבנו שכונות ליהודים בלבד, כאשר אפשרויות הבנייה והפיתוח נחסמו בפני תושביה הערבים של העיר.

כך גם בהר-חומה. על אדמותיהם של כפרים, המשוועים לפיתוח, בונים שכונה יהודית החונקת אותם. בהר-חומה ניתן יהיה לבנות 3.2 יחידות דיור לדונם לעומת 0.69 יחידות דיור לדונם בצור-באהר ובאום-טובא. תמונה זו משקפת את ההיגיון הדמוגרפי, ותרשו לי להגיד – הגזעני, המנחה את מתן היתרי הבנייה בירושלים. בהר-חומה כ-21% משטח התוכנית מיועד לשטחים ירוקים, כלומר שטחים שאסור לבנות בהם, ובצור-באהר ובאום-טובא מדובר ב-42% מהשטח.

היחס בין שטח בנוי לשטח ירוק בהר-חומה גדול פי 12 ויותר. לא די בכך שמפקיעים אדמות להקמת שכונות יהודיות עם מרכזים מסחריים ומוסדות, גם מגבילים הקמת מוסדות ומרכזים מסחריים בשכונות הכפריות הללו, ושוב על-ידי היתרי בנייה. בנוסף, מנתקת אותן תוכנית הבנייה מהמרכז הטבעי שלהן, שהוא המרכז העירוני של ירושלים המזרחית.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כל המעיף מבט על תהליכי אישור תוכנית זו נתקל במהירות באותה גישה עוינת בבסיסה לאוכלוסייה הערבית ולפיתוחה, וראיית התפתחותה כאיום על התפיסה האידיאולוגית הרוויה שיקולים דמוגרפיים והרגשת עליונות. תפיסה זו מובילה לתיאום בין כמה זרועות שלטון לבין הקבלנים נגד התושב הערבי, שאין לו סיכוי בתסבוכת הניהולית המתואמת מראש.

הנוהל שבו נעשה שיקול הדעת השיפוטי של הרשות המבצעת בוועדות המחוזיות לתכנון ולבנייה, ותיאום העמדות עם היזמים נגד הניזוק – העותר הערבי – מעלים שאלות קשות סביב היחס שבין זרוע שלטונית לבין אזרח או תושב קבע במקרה שהוא ערבי, כאשר הוועדה, בתוקף סמכותה, לובשת איצטלה של רשות שיפוטית בענייני עתירות של תכנון ובנייה. כל זה נעשה בניצוחו של מי שהיה הממונה על המחוז וראש הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, שר הפנים החדש, מר אלי סויסה.

מר סויסה אמר שלשום "קול ישראל", כי אין במזרח-ירושלים מקום להקמת עוד שכונה כמו הר-חומה. דבריו מעידים על חומרת מעשיו – אין יותר שטחים במזרח-ירושלים להפקיע, אבל גם אין יותר שטחים במזרח-ירושלים כדי לאפשר פיתוח עבור תושביה הערבים. ממשלה אשר "נצח נצחים" הם קווי היסוד שלה מתנהגת כאילו ירושלים עומדת להתחלק, וממהרת לבנות בחיפזון וללא הביטחון העצמי של מי שהנצח עומד לשירותו. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת בשארה. עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו – את חבר הכנסת שלמה בניזרי.

תיקון קטן – ההצעות לסדר-היום הדחופות של חברי הכנסת אברהם שוחט וסילבן שלום מהנושא הקודם כן תועברנה לוועדה לטיפול, כי התקנון קובע: "לא נכח חבר הכנסת המציע באולם בעת סיום תשובת השר, יראו את הצעתו כבטלה". בזמן תשובת השר הם היו כאן. לכן, אני חוזר בי ואני גם מחזיר את ההצעות שלהם לוועדת הכספים. תודה.

חבר הכנסת צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי תסריט א', כך נקרא לו, יוקמו באזור הר-חומה 6,500 דירות ליהודים ולערבים, שכן הקרקע, כאמור, כפי ששמעתם, הופקעה מיהודים ומערבים. יש רזרבה לפיתוח של שתי הקהילות. לא צריכים לגור זה בתוך זה, אם זה מפריע למישהו. אבל, על-פי התסריט האופטימי הזה, אני מניח שכל מי שענינו בראשו ותבונה בקודקודו יתמוך בעניין הזה – הקמה של עוד אלפי יחידות דיור, ומדובר ב-6,500 יחידות, ליהודים ולערבים, שאלה גם אלה תושבי העיר המאוחדת. התסריט הזה יתממש? האם יש מישהו פה, באולם הזה, שחושב שהתסריט הזה יתממש? האם מישהו באמת חושב שממשלת ישראל בפעם הראשונה תבנה 2,200 יחידות דיור לערבים ורק 4,400 ליהודים?

התסריט שיתממש הוא תסריט אחר. על-פי התסריט הזה, תימשך המגמה שהחלה ב-1967, ואת הנתונים מסר עמיתי, מר בשארה, שעל-פיה מפקיעים אדמות מערבים לטובת בנייה ליהודים. זה הסיפור של ירושלים ב-26-27 השנים האחרונות. במקום לאחד באמת עיר, במקום ליצור בה באמת תנאים כלשהם של חיים משותפים של קהילה, שעם כל העוינות שיש סביבה מסוגלת לקיים חיי יום-יום סבירים, שוב אותה מגמה, שאנו מכירים אותה מאז 1967 – תמיד מפקיעים מא' ותמיד לטובת ב'.

כן, אדוני השר, כאן מתוכנן – ואתה יודע זאת טוב יותר מכל מי שיושב כאן באולם – עוד גוש של בגדה. שוב, תהליך של חברוניזציה Aהתיישבות יהודית, דרך אגב, היחיד שיגבול וייגע באזור והגדלת חיכוך בתוך ירושלים. זה לא ניסיון למתן, לעמעם את החיכוך, את הקצוות המשוננים שמשחקים זה בזה, אלא להביא לתוך אזור שכונה נוספת שתישק לצור-באהר, לבית-לחם, לבית-סאחור, ובואו נקווה שהחיכוך יגדל. בואו נתפלל שהחיכוך יגדל. גם לא צריך להתפלל – החיכוך יגדל גם בלי תפילה שלנו.

בנימין אלון (מולדת):

חבר הכנסת צוקר, אתם – – –

דוד צוקר (מרצ):

ובכן, אדוני השר, אני רוצה לומר את הדבר הבא: זו איננה עוד שאלה תכנונית שבה היית עסוק כמנהל מחוז. זו איננה עוד שאלה מקצועית במובן של "מה יהיה היקף השטחים הירוקים שם ואחוז הבנייה", אם כי גם אחוז הבנייה הוא חלק מאותה תזה של "בוא ונאפשר ליהודים לבנות הרבה יותר מאשר לערבים בעיר הזו". לא אלה השאלות שאתה עוסק בהן. צריך להיות סומא מוחלט, מי שאין לו עיניים בראשו, כדי לא להבין שפה עלולה לצמוח פרשה, שלאחדות ירושלים היא ודאי לא תוסיף כלום. למי שמבקש קונפליקט זה יוסיף הרבה מאוד.

אדוני השר, זו לא פרשה שמסתיימת בדיון בכנסת הזו או במפלגות במדינת ישראל. זו פרשה שתעורר זעם ורעש בגלל הקיפוח המובהק שיש בה, בגלל העובדה שהכוונה בה ברורה ובגלל העובדה שהיא נוגדת יסודות ועקרונות הכי בסיסיים של משטר, שאתה לא מקפח אחד תמיד, על חשבון האחר – אף פעם לא. אתה לא יכול, כי יש לזה גבול. הפרשה הזו מסתיימת באו"ם, והיא מסתיימת אחרי זה כשקלינטון עוסק בה.

תבין, זו איננה עוד שאלה למנהל מחוז. אני מציע לכולנו להיזהר מן הפרשה הזו. היא עוד עלולה להמיט עלינו אסונות שאיש מאתנו לא משער מהם.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת צוקר. עכשיו ידבר חבר הכנסת שלמה בניזרי, ואחריו – חבר הכנסת ואליד צאדק חאג'י-יחיא.

טלב אלסאנע (מד"ע):

איך אתה יכול להגן על תוכנית שאתה לא מאמין בה?

הי"ר ש' וייס:

אתה עוד לא יודע. אולי תהיה הפתעה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית, ברכותי על חידוש המינוי – – –

הי"ר ש' וייס:

חצי מינוי.

שלמה בניזרי (ש"ס):

וברכותי לשר החדש, הרב סויסה, שזו לי הזדמנות ראשונה לברך אותו בברכת דרך צלחה. אני רואה שנקלעת, כבר בדיון הראשון או השני לכנסת, לזיכוכ ציבורי חם ונוקב. אני חושב שיש מקום לדון בהרחבה בנושא, רק שיש לנו, כמובן, כמה תמיהות על דבריהם של חבר הכנסת צוקר וחבר הכנסת בשארה. ברכותי גם לך. "ממשלה שממהרת לבנות בחיפזון", שמעתי בדבריך. אני רוצה להבין מה זה ממשלה שממהרת לבנות בחיפזון.

הי"ר ש' וייס:

"פחז כמים אל תותר", בראשית מ"ט.

שלמה בניזרי (ש"ס):

נכנסה ממשלת הליכוד ומייד היא תפסה את שר הפנים החדש ואמרה לו: תריץ תוכנית, אנחנו רוצים לסיים. אתה יודע באיזה שלב נמצאת התוכנית היום? הרי זה בשלב הסופי של התכנון. זה כבר עבר את כל השלבים. זה עבר את בתי-המשפט, זה עבר את הבג"צים למיניהם.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

שלמה בניזרי (ש"ס):

עוד מעט תשמע מהשר עוד נתונים שאני לא יודע אותם.

ראש הממשלה המנוח רבין היה זה שדחף בזמנו וזירז את התוכנית הזאת, כי הוא שמע כל הזמן מהימין את הטענה: אתם הולכים לחלק את ירושלים. הוא אמר: כך הם אומרים עלי? מייד תעשו גם את התוכנית הזאת של הר-חומה.

עוד יותר מזה, חבר כנסת שמאוד מקורב אליכם, חבר הכנסת היום, אבל אז הוא היה שר הפנים רמון, נתן הוראות לממונה על המחוז בזמנו לזרז כמה שיותר.

דוד צוקר (מרצ):

למה אתה סתם אומר — — —

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

שלמה בניזרי (ש"ס):

חבר הכנסת צוקר, אתה אומר: שטח עם חיכוך. תראה לי שטח אחד בירושלים שאם ננסה לבנות בו לא יהיה חיכוך. הרי מצוקת הדיור בירושלים ידועה לך. אני בתור ירושלמי יודע בדיוק מהי מצוקת הדיור הרבה. אנחנו לא באים פה לקפח. שמעתי השבוע התבטאויות של השר בהזדמנויות שונות, הוא אמר: חלילה וחס, אני לא רוצה לדלג על הציבור הערבי, כי אני יודע שגם לו יש מצוקת דיור וצריך לדאוג גם לחלק שלו. אף אחד לא בא לקפח. רק אל תשכח שלגבי השטח בהר-חומה — כולם מודים שצריך לבנות, ויש אישורים לבנייה. השאלה היא רק מי יבנה — האם תושבי בית-סחור, אשר לא שייכים לירושלים, או אנחנו, הירושלמים, נבנה בתוך ירושלים לפי הצרכים שלנו.

חבר הכנסת צוקר, ממשלתך, הממשלה שישבת בתוכה, היא זו שיזמה את התוכנית של הר-חומה בתחילת שנות ה-90.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

היו"ר ש' וייס:

יש לי בקשה, חבר הכנסת בשארה. גם בזמן נאומך השתדלנו לא להפריע. המחאות הושמעו. תן לו לסיים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

חבר הכנסת צוקר, ממשלתך, שישבת בה, שכחת שהיא התחילה את הדיון ואת כל הליך הבנייה הזאת בשנת 1990, והמשיכה אותה גם ב-1992.

דוד צוקר (מרצ):

זה נעצר.

שלמה בניזרי (ש"ס):

זה לא נעצר. אם תקבל את הפרטים מהשר תבין, שחבר הכנסת רמון וראש הממשלה המנוח דחפו לכך מכיוון שהם הבינו את החשיבות ואמרו: לא ניתן לחלק את ירושלים, נדאג למצוקת הדיור בירושלים.

אבל אני אומר פה, מעל במת הכנסת: אשמח מאוד אם השר יבשר לנו שגם מצוקת הדיור של הערבים בירושלים תיפתר. ואתה יודע שחשוב לי שגם בעייתם תיפתר, מובן שעם פיצוי הוגן לכל מי שתילקח ממנו הקרקע. תודה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אתה יודע שהתחלף השלטון בישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת בניזרי.

חבר הכנסת וליד צאדק חאג'־יחיא. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן; אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי.

וליד צאדק חאג'־יחיא (מרצ):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש מחבר הכנסת בניזרי לא להאשים אותי באי־ניקיון כפיים. כשהייתי סגן שר לא יכולתי להעלות את הנושא הזה, את הנושא החמור הזה, מעל במת הכנסת, אבל כל האנשים הנוגעים בדבר ידעו את עמדתנו – שאנחנו מתנגדים לתוכנית הזאת. אני אפילו הייתי בשטח והפגנתי נגדה. לכן, הטענה שהיינו בממשלה הזאת והדבר נעשה בחיפזון לא מעניינת אותי. מעניין אותי מה יקרה לפי התוכנית הזאת – כלפי האוכלוסייה הפלשתינית שנמצאת שם.

אתה אומר, אדוני השר – ואני מאחל לך הצלחה בתפקידך, אבל לא במגמות האלה – אתה אומר, כך קראתי בעיתון: אנחנו רוצים לעשות איזון דמוגרפי ולתקן עוולות דמוגרפיות במזרח־ירושלים. מה שאתה אומר הוא בגדר דבר חמור ביותר. כלומר, יש לך פה העדפה ברורה לאכלוס העיר ירושלים באוכלוסייה יהודית.

בהסכמי אוסלו, שהממשלה הזאת נמנעת מלדבר עליהם בפירוש, מוסכם שירושלים ועתידה ייקבעו בשלב הסופי של המשא־ומתן. אבל מאז חתימת הסכמי אוסלו יש מגמות ברורות להפר את הסטטוס־קוו ולשנות את המבנה הגיאוגרפי והדמוגרפי של העיר. ההפקעות השונות לא דאגו לצורכי הציבור הירושלמי בכללותו, יהודים וערבים כאחד, אלא נועדו למטרות פוליטיות של אכלוס ירושלים המזרחית ביהודים. השכל וההיגיון לא סובלים שמופקעות אדמות ערביות מתושבים ומונעים מהם ליהנות מפירות ההפקעה. יתר על כן, ידועה העובדה שיש מחנק בדיור לערבים במזרח־ירושלים. מאז 1967 נבנו רק 600 יחידות דיור במזרח־ירושלים, לעומת 40,000 יחידות דיור ליהודים, ואף לא דירה אחת לתושבים ערבים.

תוכנית זו היא תוכנית שמפירה את הסטטוס־קוו באזור ירושלים, היא נועדה להפקיע אדמות לא של הרשות A לצורכי הציבור אלא הפקעות פוליטיות לאומיות. יש לזכור שהאזור שייך לאזור הפלשתינית, וזה מנוגד למדיניות ההפרדה, גורם הפרה גסה של הסכמים ומהווה פיצוץ ועלול לשבש בצורה חמורה את מהלכי השלום.

אנחנו, ערביי מדינת ישראל, סבלנו רבות מהפקעות בשם צורכי הציבור. כמיליון דונם הופקעו מאז 1948, כביכול לצורכי הציבור, אבל העובדות צועקות שהאדמות שהופקעו לצורכי הציבור נשארו בשטח באותו מעמד כמו שהיה לפני ההפקעה. כלומר, המגמה היא לנשל את הערבים, אזרחי המדינה, מאדמותיהם על רקע לאומי ולא לטובת כלל אזרחי המדינה.

בהזדמנות זו אני רוצה להודיע שאעלה סוגיה זו בכנסת.

לסיום דברי: אני רואה בחומרה רבה את התוכנית הזאת, שנועדה לנתק את מזרח-ירושלים מבית-לחם, בית-ג'אלה ובית-סאחור. שיגעון ההפקעות והתאוה להצרת צעדי האוכלוסייה הפלשתינית הם דבר שיש להפסיקו. מי שרוצה דו-קיום בין יהודים לערבים, ודבר זה מקודש בעיני, יחטיא את המטרה כשהוא יוצר אוכלוסייה במצוקה ומחנק והאוכלוסייה השנייה נהנית מרווחה. זה יוצר מתחים מיותרים.

עלינו לזכור שהאינטרסים המשותפים ליהודים ולערבים והדו-קיום קשורים – בטבורנו – בעניין הזה. מי שחושב שמה שטוב ליהודים רע לערבים ומה שרע לערבים טוב ליהודים, חוטא "בגדול".

הי"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא. חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי, בבקשה. לאחר מכן – שר הפנים יתייחס להצעות.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כדאי לשים את הדברים בצורה מפורשת על השולחן. השאלה הבסיסית שעומדת באמת לדיון היום היא אחדותה של ירושלים, האם ירושלים היא אכן חלק בלתי נפרד מישראל וככזאת תישאר לעד.

אין לי קובלנה נגד חבר הכנסת בשארה ואותם חברי הכנסת שמדיניותם ברורה וידועה – שאת ירושלים יש לחלק.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

— — — מדובר בהפקעת אדמה.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בשארה, יש לי בקשה. מכיוון שהיתה לך הצעה, והיתה לך אפשרות לפרוס את עמדתך במשך שלוש-ארבע דקות, מן הראוי שתאפשר לו לדבר.

בנימין אלון (מולדת):

זה נאום ראשון שלו.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

תרשו לי ליהנות מהזכות של נאום ראשון. אני מבין שהנושא מסעיר, ואני אקבל בברכה קריאות ביניים אפילו בנאום הראשון. תן לי סימן שאתה רוצה לקרוא, אני אפסיק ואשמע אותך.

בכל אופן, בסופו של דבר, מתחת לפני השטח זאת השאלה שעומדת לדיון. דווקא משום כך צריך לבנות את הר-חומה וצריך לומר את האמת.

חבר הכנסת צוקר, אני חושב שגם אתה צריך לומר את האמת: מהי עמדתך האמיתית בעניין ירושלים? הבלעת משפט בתוך נאומך, שזה לא יתרום לאחדותה של ירושלים. האם באמת זה מה שעומד מאחורי דבריך? אני חושב שיש כאן נקודה אחרת. כל אחד מבין, שבניית הר-חומה תקשה את חלוקתה של ירושלים, היא תיצור לירושלים מצד דרום מסגרת שתקשה לצרף אותן שכונות ערביות של ירושלים לשטחי האוטונומיה הפלשתינית.

דוד צוקר (מרצ):

ממתי זה הפך לירושלים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, זה נאום ראשון של חבר הכנסת לובוצקי. אנא, תתאפק.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני רוצה לתת ברכת יישר כוח – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני לא מבין את משמעות ההערה תוך כדי עמידה כזאת – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, אפילו כשזה מתוך כוונה טובה, זה מפריע קצת לנואם. אין שום דבר בתקנון האוסר זאת. יעשה מה שהוא מבין. מותר לעמוד באולם, רק לא עם הגב אל הנואם.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

עמנואל, חברי לסיעה, אני מסתדר. תודה. זו הזדמנות בשבילי לתת לך ברכת יישר כוח, משום שאתה באמת היית זה שהוביל את המאבק לבניית השכונה, ויש לך בהחלט זכויות רבות – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

יהיה רוב יהודי לנצח נצחים – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שלא להפריע בנאום ראשון, אפילו לא הפרעה קונסטרוקטיבית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זו לא גזענות? זו גזענות – – –

בנימין אלון (מולדת):

זו גזענות?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – –

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. בלי כוונה אתה מוביל עכשיו את ההפרעה לחבר סיעתך. אני מבקש מכם להירגע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

– – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

ירושלים היתה תמיד עם רוב יהודי – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

זה סילוף ההיסטוריה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, חבר הכנסת דהאמשה, אני מבקש להפסיק.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש להפסיק. חבר הכנסת דהאמשה, גם אתה בבקשה.

חבר הכנסת לובוצקי, אתה מקבל עכשיו שלוש דקות נטו מחדש. אם תהיה עוד הפרעה, תקבל עוד שלוש דקות מחדש. וכך תוכל אולי לנאום שעה ולפרוס את עמדתך. שלוש דקות וחצי עומדות עתה לרשותך.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

תודה רבה.

אני חושב שבאמת לא כדאי להסתתר כאן מאחורי תירוצים. מדינת ישראל, אכן כך, קמה כדי לממש את המפעל הציוני, שמשמעותו הבאת יהודים מכל רחבי העולם ויישובם בארץ-ישראל, ובכמה שיותר ארץ-ישראל. ואני אומר לך, שאני, נציג הדרך השלישית, מבין את זכויותיהם של הערבים בארץ. ידועה לכם עמדתה של תנועתנו, שאינה דוגלת במימוש הזכות היהודית בכל שטח. אני מבין שבשכם אני כיהודי לא צריך לשבת, כדי לא להתערב שם. אבל ירושלים, בירתו הנצחית של העם היהודי, שכונת הר-חומה, למה לא?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

זה לא הקרקע שלך. קח את הבית שלי.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני לא לוקח את הבית שלך אם אתה גר בהר-חומה. האם הגלו שם מישהו מביתו? הפקעות עושים במדינת ישראל בכל מקום לצורכי היישוב היהודי, ויש לנו כאן צרכים לאומיים. במפורש מותר להפקיע כדי לממש את מטרותיה הלאומיות של מדינת ישראל במימוש המפעל הציוני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לובוצקי, אתה תמשיך ללא הגבלה, אפילו שעה, אפילו שעותיים. תפרוס את כל עמדתך פה, עד שיימאס להם, עד שיבנו את הר-חומה, בעוד איזה 14 שנה. אני מודד לך את הזמן מחדש – עוד שלוש דקות.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני שר הפנים, אני חושב, עם זאת – — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — — עד שיימאס לו

היו"ר ש' וייס:

אני מודד לך מעכשיו עוד הפעם שלוש דקות. הרי הם ירצו ללכת תיכף, הם יתעייפו. אתה אל תתעייף, הם יתעייפו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא נואם נאום טוב דווקא, תן לו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת לובוצקי, לרשותך שלוש דקות מחדש.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

תודה רבה. חבר הכנסת דראושה, אני חושב שתהיה גם מרוצה ממה שאני הולך להגיד עכשיו. תן לי לומר זאת.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

על זה נאמר: צדיקים מלאכתכם נעשית בידי אחרים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני קורא עכשיו לחבר הכנסת לובוצקי לפתוח מחדש בנאוומו. אתה יכול לפרוס כאן עכשיו את כל הפרוגרמה שלך. אתה מקבל זמן חינם.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אדוני שר הפנים, הבעיה של מצוקת הדיור של הערבים בירושלים היא בעיה אמיתית, שצריך לתת גם לה פתרון, וזאת חובתך וחובתה של הממשלה; וחובתה של הכנסת לעמוד על המשמר בנושא הזה.

אסור ליצור את ההתנגשות בין החובה הזאת לבין החובה הלאומית שלך, כשר בממשלת ישראל, לממש את המפעל הציוני. מדינת ישראל קמה כדי לממש את המפעל הציוני, כדי לגרום לכך שירושלים תישאר בריבונות ישראלית לעולמי עד.

הייתי מאוד מודאג כאשר שמעתי את דבריו של חבר הכנסת צוקר. אני גם מודאג מכך שחבר הכנסת רענן כהן לא עלה על הדוכן כדי להשמיע את עמדת מפלגתו. האם אני צריך ללמוד מזה, אדוני היושב-ראש, שכרגע הינך הנציג היחיד של מפלגת העבודה באולם, שגם במפלגת העבודה יש פקפוקים וסימני שאלה – – –

הי"ר ש' וייס:

לא, לא.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חברת הכנסת סופה לנדבר באולם.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

סליחה, חברת הכנסת לנדבר אכן באולם. אני מקווה שמקובל גם עליך וגם על סיעתך – – –

הי"ר ש' וייס:

מכיוון ששאלת אותי – התשובה פשוטה. יש אצלנו עכשיו הכנות לבחירות של ראש סיעה, וחבר הכנסת רענן כהן, כמי שמועמד לתפקיד הזה, עסוק מאוד בנושא.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני מבין שזה יותר חשוב מירושלים...

אני מקווה שלא תהיה טעות, לא לי, ומה שעוד יותר חשוב – לא לחברינו מעבר לגבול ובעולם כולו, ויהיה ברור שבנושא הזה יש קונסנסוס לאומי, שירושלים צריכה להישאר בריבונות ישראלית מלאה, וכל צעד של הממשלה בכיוון הזה יבורך.

ולמי שדואג לשלום, תרשו לי בבקשה להשתמש בסיום דברי, אחרי שלא אקח את הזכות שניתנה לי להאריך, במאמר חז"ל בנושא זה. אמר רבי יהושע בן לוי: אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל, אתם גרמתם להחריב את ביתי ולהגלות את בני. היו שואלים בשלומה של ירושלים, ואני נותן לכם שלום.

דווקא למי שרוצה לתת שלום לארץ הזאת, והגיע הזמן לשלום בארץ הזאת, כדאי להסיר את הספק הזה מעל ירושלים. מפני שנאומים כמו זה של חבר הכנסת צוקר מעלים את רמת הציפיות אצל הצד השני, כאילו יש אפשרות לחלק את ירושלים.

חבר הכנסת צוקר, תפקידך וחובתך לשכנע את חבריך הפלשתינים, והלוואי שהם היו גם חברי, ואני מושיט להם יד פתוחה שיהיו גם חברי, שבנושא ירושלים לא תהיה פשרה. דווקא כך נוכל לקדם יחד את השלום ולהביא שלום לארץ. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת לובוצקי. זה גם נאומו הראשון – – –

דוד צוקר (מרצ):

גם פשרה תהיה, וגם שלום.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

אלכס, יישר כוח.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברים, יהיו לכם עוד ארבע שנים.

חבר הכנסת לובוצקי, אני מברך אותך על נאומך הראשון ומאחל לך הצלחה. אני בטוח שהדיונים אתך יהיו מאוד ארגומנטטיים ומרתקים.

אדוני שר הפנים, בבקשה. שר הפנים יתייחס עכשיו להצעות. אני מזמין את שר הפנים, השר סויסה, לשאת את דברו.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נמסר לי כי נהוג לברך חבר כנסת חדש אחרי נאומו הראשון. אני בהחלט שמח לעשות זאת, לא רק מפני שחבר הכנסת לובוצקי נאם לפני, אלא גם בשל תוכן דבריו. אני מאחל לו ברכה והצלחה ופוריות בעבודתו בבית הזה.

אדוני היושב-ראש, הטענות המועלות היום בבית הזה וההתנגדויות שהוגשו לתוכניות שחלות על השטח הקרוי הר-חומה לא שללו את הפיתוח של השטח הזה. לא שמעתי אף לא מחבר כנסת אחד הצעות ששללו את הפיתוח של הר-חומה.

השאלה העומדת על הפרק היא, מי יפתח את השטח ומי יאכלס אותו. בעבר, וגם היום, הוצגו נתונים מטעים על מצוקה קשה במצאי יחידות הדיור במגזר הערבי בירושלים. אלא שמציגי הנתונים שכחו להציג במקביל גם את המצוקה הקשה במצאי יחידות דיור במגזרים אחרים, במגזר היהודי.

אני גם לא יודע איפה היו כל מציעי ההצעות היום כשאני הובלתי אישור תוכנית למגזר הערבי בצפון ירושלים, תוכנית שכללה 7,500 יחידות דיור. באותו זמן לא שמעתי התנגדויות מהמגזר היהודי. למגזר הערבי בירושלים יש מצאי של אלפי יחידות דיור שאינו מנוצל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

על הנייר בלבד. בפועל מנעת את הביצוע.

שר הפנים א' סויסה:

מייד אגיד לך מדוע זה לא מנוצל. כל עוד לא ישנה המגזר הזה – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, זה גם הנאום הראשון של שר הפנים.

שר הפנים א' סויסה:

כל עוד לא ישנה המגזר הזה את יחסו אל הקרקע ויממש את זכויות הבנייה המוקנות לו, הבעיה לא תיפתר, גם אם ניתן לו את הר-חומה וגם אם ניתן לו שטחים אחרים. כל עוד הם לא יבנו לגובה, וכל עוד הם לא ינצלו את כל זכויות הבנייה המוקנות להם בשטח, הבעיה לא תיפתר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

משרד הפנים מנע מהם לבנות – – – בסילואן מותר להם לבנות? – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, זו הכנסת הרביעית שלך, הבה נכבד את השר, זה הנאום הראשון שלו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מדבר עם כל הכבוד לשר הפנים.

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, זה נאום ראשון של השר, תן לו לשאת אותו בלי הפרעות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

השאלה היא – – –

היו"ר ש' וייס:

אל תתווכח אתי. זה נאום ראשון של השר. מה הפלפול הזה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אנחנו מנוסים – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו מנוסים בזה שאתה מפריע עכשיו.

שר הפנים א' סויסה:

משרד הפנים לא מנע מאף אחד לממש את זכותו על הקרקע. משרד הפנים דאג לטפל באלה שבנו שלא בהתאם לזכויות המוקנות להם. הוא טיפל באלה שבנו על תוואי כבישים ובאלה שבזבזו את קרקעות הציבור. באלה משרד הפנים טיפל, ולא נתן להם לבנות במקומות שהם רצו.

אבל מי שמחליט לחיות באופי כפרי בתוך ירושלים, לא יכול לבוא ולדרוש יתרונות של עירוני בכל הקשור לתכנון ולבנייה, וכמובן גם להיפך.

פיתוח מתחם הר-חומה נדון פעמים רבות ובפורומים שונים. נושא זה נדון בבג"ץ פעמים מספר, ובית-המשפט הביע את דעתו בצורה ברורה וחד-משמעית נגד הניסיונות של העותרים לנצל הליכים משפטיים כדי לעכב את פיתוח השטח.

תוכניות פיתוח השטח הופקדו, והוגשו להן התנגדויות שנשמעו על-ידי הוועדה המחוזית. דרך אגב, הטענות היום לא שונות בכלום מאלה שהושמעו בפני הוועדה המחוזית. הוועדה המחוזית החליטה לאשר את התוכניות תוך קבלת חלק מההתנגדויות ודחיית חלקן האחר.

באחרונה הוגשו גם לבית-המשפט המחוזי בירושלים כמה עתירות אשר נדחו על הסף. התוכניות הנדונות, בהיותן טעונות אישור שר, תגענה בקרוב למשרדנו ותיבדקנה.

מאז 1967 תוכננו הכפרים הערביים בירושלים, ולכולם תוכניות מתאר מאושרות, למעט כפר-עקב, שתוכנית המתאר שלו תופקד בקרוב, והכפר צור-באהר, שהוזכר פה והופקדה לו תוכנית מתאר וההתנגדויות לה יישמעו בקרוב על-ידי הוועדה המחוזית.

טלב אלסאנע (מד"ע):

כמה יחידות דיור במגזר הערבי נבנו מ-1967 עד היום – – –

שר הפנים א' סויסה:

להערכתי, למגזר הערבי בירושלים יש היום למעלה מ-10,000 יחידות דיור שאינן מנוצלות ואינן בנויות. שינצלו את המלאי הזה, ואחר כך נדבר הלאה.

דוד צוקר (מרצ):

— — —

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רבותי, אם חבר הכנסת טלב אלסאנע וכל חבר כנסת שרשום להצעה אחרת יפריע עכשיו, אני מוחק אותו מהצעה אחרת קודם כול, כי אני לא יכול לתת לו לנאום בלי גבול, כי הוא כשר יכול ממילא לעשות זאת.

טלב אלסאנע (מד"ע):

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הוא לא דובר אמת.

היו"ר ש' וייס:

אני אמחוק אותך מהצעה אחרת, זה הכול. תן לו לסיים נאום ראשון כאן. ארבע שנים בערך יהיה לנו זמן עוד להתקוטט פה.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

פחות או יותר, אבל זו המסגרת. ארבע וחצי.

טלב אלסאנע (מד"ע):

הי"ר ש' וייס:

גם זה ייקח יותר מארבע שנים.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, אני סבור שהמאמץ בכיוון זה של השלמת התכנון והפיתוח לכפרים הערביים בירושלים צריך להימשך, אך בין זה לבין התוכנית הנדונה היום אין ולא כלום.

ההצעות שהועלו היום, אני רואה בהן קריאת תיגר על אחדותה ומעמדה של ירושלים, בירת מדינת ישראל, במיוחד כאשר אנחנו יודעים שרוב האדמות שהופקעו בשטח הר-חומה הופקעו מיהודים ולא מערבים.

קריאה:

שני-שלישים ושליש.

שר הפנים א' סויסה:

שני-שלישים ושליש, אולי קצת יותר משני-שלישים, אבל זה ברור שמהאוכלוסייה הערבית הופקעה כמות קטנה לעומת האדמות שהופקעו מהאוכלוסייה היהודית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אתה לא תוכל להגיש הצעה אחרת.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מוותר. הערבים ישבו פה 5,000 שנה, והיהודים – 500 שנה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היהודים 500 שנים, והערבים 5,000 שנים.

היו"ר ש' וייס:

אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

קריאה:

צא החוצה.

היו"ר ש' וייס:

עוד לא. חבר הכנסת בניזרי, תירגע. חבר הכנסת דראושה, אתה רוצה שאני אוציא אותך – צא לבד. למה אתה צריך להטיל את זה עלי?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

תמיד יש לך נימוקים. לי יש נימוק אחד עכשיו. זה נאום ראשון שלו, ותן לו לדבר, זה הכול.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, מאחר שהנושא הזה מטופל כבר הרבה שנים, וכדי להביא את התוכניות האלה לסיומן, אני מציע להסתפק במה שאמרתי. אם חברי הכנסת לא יסכימו – אני מציע להסיר את ההצעות מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר הפנים אליהו סויסה. זה נאום ראשון שלו. אני מברך אותו על נאומו. הוא כבר עבר טבילת אש ראשונה, ודאי זו הכשרה לארבע שנים של קרבות פרלמנטריים לגיטימיים בדרך כלל.

הודעת יושב-ראש הישיבה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני רוצה לקרוא הודעה, ומייד לאחר מכן נעבור להצעות האחרות. ההודעה תיכנס לפרוטוקול.

"לכבוד יושב-ראש הכנסת. אדוני היושב-ראש, ראש הממשלה ביקשני להודיע, כי קבע על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה, כי השר יצחק לוי ימלא את מקום שר החינוך, התרבות והספורט בהיעדרו מהארץ מיום ד' בתמוז התשנ"ו, 21 ביוני 1996, עד יום י' בתמוז התשנ"ו, 27 ביוני 1996. בהיעדרו של השר יצחק לוי ימלא את מקום שר החינוך, התרבות והספורט – השר בנימין בגין. על החתום, דן נה". אני מבין שמדובר במזכיר הממשלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

בינתיים המפד"ל נוסעים ראשונים לחוץ-לארץ.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדשמידט, סלח לי, ביום הראשון של עבודת הכנסת, כשבחרו את יושב-ראש הכנסת, שלושה חברי סיעתך לא היו בארץ; סיעתי, סיעתך.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מדבר על השרים.

הצעות לסדר-היום

תוכנית הר-חומה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אנחנו עוברים לחבר הכנסת בני אלון. להסיר את ההצעות אתם כבר לא יכולים. הדבר היחיד שניתן עכשיו לעשות זה להעביר לוועדה. ברור? חבר הכנסת בני אלון יבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת עזמי בשארה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

למה אי-אפשר להסיר?

היו"ר ש' וייס:

כיוון שהשר הציע להסיר. כאשר השר מסכים לדיון במליאה, יש מקום, על כל הצעה, לשתי הצעות: 1. להעביר לוועדה; 2. להסיר. כאשר הוא מציע להסיר – נשאר להציע להעביר לוועדה. לאט לאט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

השר הציע להסתפק בדבריו, ולחלופין – להסיר מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

האם חברת הכנסת גוז'נסקי מסתפקת בדבריו?

אלי גולדשמידט (העבודה):

השר לא יכול להציע שתי הצעות.

היו"ר ש' וייס:

אני אשאל כל אחד.

האם חבר הכנסת בשארה מסתפק בדברי השר?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

לא. האם חבר הכנסת צוקר מסתפק?

דוד צוקר (מרצ):

לא.

היו"ר ש' וייס:

לא. חבר הכנסת שלמה בניזרי?

שלמה בניזרי (ש"ס):

מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

מסתפק. אז אתה יוצא מהמשחק. יפה. האם חבר הכנסת חאג'-יחיא מסתפק? הוא לא כאן. הוא כאן, סליחה. האם אדוני מסתפק בתשובת השר?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

מסתפק.

חבר הכנסת רענן כהן איננו נוכח. חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי מסתפק?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

מסתפק.

היו"ר ש' וייס:

אז אתה יוצא מהמשחק הזה.

לפיכך, חבר הכנסת בני אלון, דקה אחת – להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת בניזרי. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני הוא שנאם אחריו ועלי מוטל נוהג הברכה אף שטירון אנוכי. זכינו בשר אמיץ, ישר דרך. אני עצמי לא ליקקתי דבש, כי הדברים היו לפי יושר, לפי אומץ. שר מקצועי, שאין לי ספק שיקדש שם שמים ויזכה לבנות את ארץ-ישראל ולהילחם לשיבת עם ישראל לארצו.

אני חושב שההצעה הזאת, שהועלתה כאן על-ידי חבר הכנסת עזמי בשארה, היא הצעה קנטרנית, הצעה שאין בה מאומה מן הצדק. הדבר נדון בבג"ץ. 70% מהקרקעות הופקעו מיהודים. בכל תוכנית יש אפשרות להתנגדות בפני הוועדה המחוזית. כל הרמה של צדק פרטי נעשתה עד הסוף. יש פה רק רמה אחת, של סכסוך לאומי בין יהודים לערבים, של רצון, שלבושתי ולצערי מצטרף אליו חבר הכנסת צוקר, לגרום לאינתיפאדה מחודשת בירושלים, לעודד אלימות, לעודד שנאה, ואין לי חוץ מלומר את הפסוק של: יבושו וייסוגו אחור שונאי ציון.

היו"ר ש' וייס:

לכן, חבר הכנסת אלון מציע שכן נדון בנושא בוועדה.

בנימין אלון (מולדת):

לכן אני מציע, שנדון ברמות הפרטניות והמעשיות. אני מודה על הפרוצדורה.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מבקש מחבר הכנסת דראושה, אני עושה לך מחילה, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דדי צוקר, דקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תוכנית ההפקעות והבנייה בהר-חומה היא תוכנית אימפריאליסטית, שמאפיינת מדיניות של כיבוש והמשך ההתנחלויות על אדמה ערבית מופקעת. זו תוכנית שפוגעת בתהליך השלום, זה עניין שפוגע באוכלוסייה הערבית במזרח העיר, וגם בבית-סאחור.

אני קורא לממשלה לחזור בה מההחלטה האימפריאליסטית של הפקעת קרקעות ערביות לשם הקמת התנחלויות יהודיות. כל המגמה הזאת של הנישול וההפקעה לא תעזור למדינת ישראל, לא תעזור לתהליך השלום. הפגיעה בערבים איננה עוזרת ליהודים, ותשמעו זאת היטב. טועה כל מי שחושב שאם הוא מפקיע מהערבים ופוגע בערבים הוא עוזר ליהודים.

ואני אומר שוב, יש צורך להכיר בזכויות של הערבים על הקרקע שלהם במולדת שלהם. ירושלים המזרחית היא בירתה העתידית של מדינת פלשתיין, כפי שירושלים המערבית היא בירתה של מדינת ישראל.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

חלאס, מספיק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

רק עם ליד עם, מדינה ליד מדינה – זה הפתרון הרצוי, זה הפתרון שיחזיק מעמד; לא נישול ולא כיבוש ולא המשך ההתנחלויות. רק הכרה בזכויות של שני העמים, זאת הדרך האמיתית לשלום אמיתי.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה יודע שאני צודק. לא יעזור לכם. הכיבוש לא יחזיק מעמד.

היו"ר ח' דיין:

אני קורא לחבר הכנסת יצחק כהן להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת וליד צאדק חאג'י-חיא. בבקשה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דראושה, אתם עושים לי קבלת פנים בפתיחת תפקידי החדש כסגן היושב-ראש.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מאחל לך הצלחה בתפקידך.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

אני רוצה לתת זכות ביטוי לכולם בצורה התרבותית ביותר שיכולה להיות.

חבר הכנסת יצחק כהן, בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני שר הפנים, שוב אברך אותך שתראה ברכה במעשי ידיך. אשריך, אשריך שנפלה בידך הזכות להשלים את מה שהתחילו ממשלות קודמות, וגם ממשלת המערך, להקיף את ירושלים בשכונות יהודיות. להזכירכם, גילה, רמת-אשכול, רמות, שועפאט, ועוד בעזרת השם.

כתלמיד חכם, ודאי ידועה לך אמרת חז"ל, שעתידיה ירושלים להתפשט, ונפלה בידך הזכות להחזיר עטרה ליושנה, וזה לא סותר את הכמיהה שלנו לשלום אמת. נכון, צריך לפתור גם את בעיית הדיוור של הציבור הערבי, ואני בטוח שאתה דואג לזה, לפי היכרותי אותך שנים רבות, אך חלילה מלפגוע ולו במילימטר אחד באחדות שטחה של ירושלים הקדושה, בירת ישראל לנצח, כפי שהגדיר זאת ראש הממשלה המנוח יצחק רבין, זיכרונו לברכה – ירושלים רבתי, כשהטבעת המקיפה מעבר לרדיוס של החומה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק כהן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא רציתי להפריע לחבר הכנסת כהן משום שזו התחלת דרך, אבל אם הוא מבקש להסיר הצעה לסדר-היום לאחר שהשר הודיע שהוא מבקש מהמליאה להסיר את ההצעה, פשוט אין לו זכות לנמק את ההצעה הזאת. אני מבקש להקפיד על כך. נתתי לך לסיים, אבל צריך להקפיד על התקנון.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת – אני רוצה לברך אותך על תפקידך החדש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

ברכתי לכל אלה שנוטלים תפקידים, ולחברי הכנסת החדשים כולם, בלי יוצא מן הכלל.

תוכנית חמורה והרת-אסון, אשר נוגדת כל זכויות אזרח ואושיות הצדק. לא יתממש צדק, לא יתממש שלום על-ידי נישולו של חלק מהעם כדי לבנות לאחרים. אנחנו שומעים פה על בניינים ועל תוכניות על הנייר. איפה 10,000 יחידות דיור, שזה על הנייר? זו יחידת דיור, אדוני השר? אלה יחידות דיור

שמקבלים אותן על נייר? אנחנו רוצים לראות דיור בפועל לחלק האחר של העם, כדי שאכן יוכל להיות שלום, אם אי-פעם יתממש השלום. בדרך הזאת אף פעם לא יהיה שלום.

לכן אני מצטרף לאלה שהציעו להסיר את ההצעה מסדר-היום, אף שזה כבר נוגד את כל – – –

קריאה:

יש קונסנסוס.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה.

מכיוון שהשר מבקש להסיר את ההצעות, אני רוצה לשאול את חברי הכנסת הנוכחים: חבר הכנסת עזמי בשארה, האם אתה מוכן שהנושא יועבר לוועדה?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מוכן.

היו"ר ח' דיין:

מוכן. חבר הכנסת דדי צוקר. אם הוא איננו באולם, הצעתו תוסר. לא נצביע על הצעתו. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

מוכן.

היו"ר ח' דיין:

מוכן. חבר הכנסת אלכסנדר לובוצקי?

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

מוכן.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת בניזרי ויתר על הצעתו.

אנחנו נעבור להצבעה. מי בעד העברת ההצעה לוועדה? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – מיעוט
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – רוב
נמנעים – אין
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

כל ההצעות לא התקבלו.

הצעות לסדר-היום מעצר האזרח מוסטפא פואז על-ידי המשטרה והטיפול בו

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: מעצר האזרח מוסטפא פואז על-ידי המשטרה והטיפול בו –
הצעות לסדר-היום מס' 20 ו-26. ישיב השר לביטחון פנים.

אני מזמין את חבר הכנסת טופיק כטיב. שלוש דקות בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דוד אזולאי.

טופיק כטיב (מד"ע):

כבוד היושב-ראש, חברים נכבדים, אני מברך אותך על בחירתך לסגן יושב-ראש הכנסת, ואת השר החדש בממשלה, שתקבל, כך אני מקווה, החלטות נכונות שיביאו שלום, שדרכו ורק דרכו יבוא ביטחון.

רבותי, הכותרת של ההצעה שלי מצערת, והיא טרטור, ברוטליות ומאפיונריזם. כך הייתי מגדיר את התנהגותם של השוטרים שטיפלו באזרח מוסטפא פואז, תושב כפר מע'אר שבגליל, ליד טבריה.

האיש, בן 55 ואב ל-12 ילדים, מאושפז בבית-החולים "רמב"ם" בחיפה לאחר התעללות ברוטלית של השוטרים שטיפלו בו, ואחר כך חיפו זה על זה.

האיש נעצר ב-16 ביוני 1996, בשעה 08:00, עקב צו הבאה בגין עבירת תנועה, ואני מדגיש: בגין עבירת תנועה, כאשר משפטו אמור היה להתקיים היום, 26 ביוני 1996. המשפחה יצאה לחפש את האב העצור וטרטורה במשך יומיים בין תחנת משטרת עכו לבין בית-המעצר ג'אלמה, ושוב בין ג'אלמה לעכו.

ביום השלישי למעצר, 18 ביוני 1996, הצליחה המשפחה לדעת את מקום הימצאו של האב. השוטרים טענו, על-פי גרסת המשפחה, שהאב חש שלא בטוב ואושפז בבית-חולים בנהריה. גם כאן נמשך הטרטור, כי באותה שעה נותח האב בבית-החולים "רמב"ם" בחיפה ניתוח ראש, לאחר התעללות ברוטלית של השוטרים. הניתוח נמשך ארבע שעות וחצי, והידיעות שהמשפחה קיבלה – שהאב הגיע שש שעות אחרי הפגיעה. גם זה נושא שטעון בדיקה.

אווירה כזאת, אווירה עכורה, שמאופיינת בהתנהגות לא סבירה, אפילו ברוטלית במקרה הזה במיוחד, התנכלויות כאלה מתרחשות בתכיפות גדולה בידי שוטרים – אולי אחדים, בודדים, אבל זה לא משנה – נגד אזרחים ערבים, והדבר אומר דורשני.

מזמן למדתי, שתפקידה העיקרי של המשטרה הוא מתן שירות לאזרחים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טופיק כטיב, אני מתכוון לעמוד בלוח הזמנים. כבר הארכתי לך בכמה שניות. נא סיים במשפט מסכם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה נאום בכורה.

היו"ר ח' דיין:

טוב, אבל צריך גם לדייק.

טופיק כטיב (מד"ע):

כבוד השר לביטחון פנים, משימה כבדה מוטלת עליך, לשמור על ביטחון האזרחים באמצעות השוטרים, אבל נראה שהמשימה עוד יותר גדולה והמועקה יותר כבדה כאשר מדובר בביטחון האזרחים מפני שוטרים מסוג השוטרים האלה. תגובתך, אדוני השר, חייבת להיות מהירה ומרתיעה, כדי שדבר כזה לא יישנה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת כטיב טופיק.

אני מזמין את חבר הכנסת דוד אזולאי. מכיוון שהוא לא נמצא, אני מזמין את השר לביטחון פנים להשיב על השאלות.

בתחילת דברי אני רוצה לברך את השר לביטחון פנים עם תחילת תפקידו. אני יודע מה המטלות והאחריות והמשימות שעומדות לפניך במלחמה העיקשת, בעיקר המלחמה בנגע הסמים במדינת ישראל, ובכל הנושאים שעולים כאן בכנסת. אני מאחל לך הצלחה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. אדוני היושב-ראש, אתה מגלה בקיאות בענייני משטרה, כי היית בה בעבר. אתה זוכר את זה לטובה, ואם תרצה לחזור פעם כמבקר, נקבל אותך בברכה.

היו"ר ח' דיין:

לא בדרגה.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני רוצה לאחל לחבר הכנסת כטיב טופיק הצלחה בכנסת. לפי הצורה שהתבטאת בה בהעלאת הצעתך, צפויה לך הצלחה. העלית את הנושא בצורה מנומסת – כולנו אזרחים של המדינה – ולא ניסית לגרום הפרדה בין אזרח ערבי לאזרח יהודי. יש בעיות כאלה גם במתחם היהודי, ואנחנו נטפל בהן כמו שנטפל באלה הקורות במגזר הערבי. כולם תושבי מדינת ישראל, והמשטרה צריכה לטפל בכולם אותו דבר. תפקידה של המשטרה, כפי שאני רואה אותה, הוא לטפל בקהילה, לתת תחושה של הגנה, של ביטחון לתושבים. כך אני רואה זאת, כך אני אקפיד שהדבר ייעשה.

למקרה שהעלית כאן לפני: למדתי את פרטי המקרה, ובהחלט יש סימנים שצריכים לבדוק מה קרה. אין ספק שמוסטפא פואז, האיש שעליו אתה מדבר, סבל מחולשות ומחוסר שיווי משקל. מבחינה רפואית הנושא הזה נבדק, וזה נתון ידוע. יש כמה סימני שאלה – מה קרה לו עוד בבית-החולים.

מוסטפא פואז נעצר על-ידי המשטרה ב-16 ביוני 1996. הוא נשלח לבדיקה בבית-החולים "בני ציון" בחיפה ביום מעצרו ושהה בבדיקות עד השעה 14:00. לאחר מכן הוא שוחרר בחזרה לבית-המעצר. בתאריך 18 ביוני איבד מר פואז את הכרתו בתא המעצר של בית-משפט השלום בעכו, ומשם הוא הובהל לבית-החולים ונתח.

אתה מעלה סוגיה, שלפיה הטענה שהועלתה על-ידי המשפחה – בחלק מן הדברים שאתה אומר – היא שהוא נדחף כנראה על-ידי שוטר. כיוון שאת זה אנחנו לא יודעים, יש איזו עדות שהוא כביכול נדחף, החלטנו להעביר את הנושא למחלקה לחקירות שוטרים, כדי להוציא את העניין מהמשטרה. אתה יודע שאני אטיל את מלוא כובד משקלי כדי לטפל בעניין. זה שאנחנו נחקור את עצמנו – זה לא יעזור. לפחות לפי הנתונים הנמצאים כרגע ברשותי, יש ספק אם הוא נדחף בכלל או שהוא נפל. מכיוון שהדברים מוטלים בספק, החקירה נמצאת כרגע בעיצומה והדברים ייבדקו.

טופיק כטיב (מד"ע):

יש כמה סימנים מדאיגים. עבירת התאונה היתה לפני שלוש שנים. האדם צריך היה להיות מובא לבית-המשפט היום. לא היה כל צורך לעצור אותו עשרה ימים קודם. יום אחד קודם – מספיק.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אתה תופס כרגע טרמפ על העבירה הזאת עם הבעיה של הפגיעה. הלוא אתה עלית על הבמה כיוון שאתה חושב שפגעו בעציר. זאת הבעיה, נכון?

טופיק כטיב (מד"ע):

נכון.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אם אתה חושב על דברים אחרים, נדון בהם לא מעל הבמה הזאת, ואם צריך, נדון מעל הבמה הזאת. בכל מקרה, מה שאני יכול להבטיח לך: זו לא תפיסתי, וכך המשטרה גם לא רואה את עצמה. אם נעשה פה משהו, הדבר יטופל. זה אינו נתון כרגע בידינו, אלא במשרד המשפטים. הם יבדקו, הם יגישו את הנתונים, ואנו נפעל בהתאם.

אם אני כבר עומד על הבמה, אני יכול לומר חלק מהמדיניות: תפקידו של השוטרים הוא להגן על האזרח, ללטף אותו, לתת לו טפיחה, לתת לו תחושה של ביטחון. לא פעם אחת השוטרים נתקל גם בתחושה של פגיעה מהכיוון השני. המערכת הזאת לפחות מוכרת לנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני השר, אבל צריך לגנות אלימות גם של שוטרים כלפי אזרחים. זה לא משנה אם זה אזרח יהודי או ערבי במקרה הזה, כי אלימות של שוטרים נוגדת את החוק.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת דראושה, פתחתי בדברי ואמרתי, שאין אצלי הבדל בטיפול של המשטרה בערבים וביהודים, ואני לא אתן שיהיה הבדל, ואמרתי גם מה תפקידה של המשטרה. המשטרה צריכה לתת את התחושה, שהיא נותנת את הביטחון ומטפלת בקהילה. זה תפקידה. לפעמים קורים מקרים חריגים, ונטפל בהם כחריגים, אבל זווית הראייה שלי את המשטרה היא של מעין אח בכור ששומר, מגן ומלטף כשצריך. כך אנחנו רואים את הדבר, וכך גם ננהג.

כשיגיעו אלי הנתונים, אני אטפל בהם. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

כבוד השר, מה עמדתו בנושא הזה? להסיר? להעביר לוועדה?

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אני מציע שתסתפק כרגע בתשובה שלי. יגיעו הנתונים אלי, נמשיך את הטיפול. העלית את זה על סדר-היום הלאומי. אנחנו יכולים להעמיס על הוועדות, ואין שום בעיה להעמיס עליהן. עד היום יש מהכנסת הקודמת בערך אלפיים נושאים שמחכים לוועדות.

אברהם יחזקאל (העבודה):

לוועדת הפנים.

היו"ר ח' דיין:

האם אתה מסכים ומסתפק בתשובת השר?

טופיק כטיב (מד"ע):

אני מבקש להעביר את הנושא לוועדת הפנים לדיון, ושם נשמע את השתלשלות העניינים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני מציע שהשר יקבל את ההצעה הזאת, יעביר את הנושא לוועדת הפנים, ויתקיים בה דיון.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

חבר הכנסת דראושה, כמה נושאים השארנו מהכנסת הקודמת בוועדות?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זו ההצעה הראשונה שלו.

השר לביטחון פנים א' קהלני:

אם זה מה שאתה מבקש, זה מה שיהיה. אין לי שום בעיה עם העניין.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אבי יחזקאל מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת טופיק כטיב. בבקשה, דקה אחת.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת טופיק כטיב, זה מסיבות פרוצדורה, ולא חלילה שום דבר אחר.

אני מבקש לפנות אל השר ולבקש, דווקא בגלל הרכבה החדש של הממשלה שאתה משמש בה שר לביטחון פנים, כי אם יתקיים דיון בוועדת הפנים, נוכל לקבל נתונים מהו מספר השוטרים בני המיעוטים במדינת ישראל.

נדמה לי, שאחת הרעות החולות היא, שאנחנו, בשלטון הקודם, שאמור היה להיות הומניסטי, מנענו, או לא התלהבנו, או די הכנסנו לקווטות את נושא הגיוס של שוטרים בני המיעוטים.

לכן, הייתי מאוד מבקש, שכאשר יתקיים הדיון בוועדת הפנים – אנא, הבא נתונים כאלה, ואת מדיניות המשטרה בסוגיה זו. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל.

אנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה, לכשתוקם, ועדת הפנים? מי נגד?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

נגד – מיעוט

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

הנושא יועבר לוועדת הפנים לכשתוקם.

הצעות לסדר-היום

החלטות ועידת הפסגה הערבית בקהיר

היו"ר ח' דיין:

אנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 5, 7, 11, 13, 15, 23, 29, 33 ו-42, בנושא: החלטות ועידת הפסגה הערבית בקהיר. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אחריו – חבר הכנסת יוסי שריד.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, בעבר היו מקרים שבנושאים כאלה שר החוץ היה מקדים ומדבר. אולי אפשר לבקש ממנו לעשות כן גם הפעם?

היו"ר ח' דיין:

יש נהלים ויש תקנון, ואני מונחה על-ידי סגנית מזכיר הכנסת לפי סדר הנואמים. אם היא תעיר את תשומת לבי שאכן זה כך, אני אנהג בהתאם. קודם כול, השאלה אם השר מבקש זאת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם השר מבקש, אני מוכן לוותר.

היו"ר ח' דיין:

כבוד השר מבקש לפתוח בנושא?

אלי גולדשמידט (העבודה):

הוא לא יכול לענות על מה שלא שמע.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לפי התקנון, רק אם הממשלה מודיעה מראש שהיא רוצה לפתוח בדיון בדרך של הודעת ממשלה, אפשר לעשות זאת. מכיוון שלא היתה הודעת ממשלה כזאת, אלה הצעות לסדר-היום.

היו"ר ח' דיין:

אמת, בגלל זה נהגתי כך. אבל לפעמים גם מתוך נימוס, אולי בתחילת תפקידי אני לא מדייק בדברים – – –

יוסי שריד (מרצ):

הנימוס הוא מידה ראויה, אבל לא יכולה לבוא על חשבון התקנון.

היו"ר ח' דיין:

בסדר גמור, כך ננהג. בבקשה, חבר הכנסת דראושה – שלוש דקות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החוץ, חברי הכנסת, התוצאות של ועידת הפסגה הערבית בקהיר הן תוצאות חיוביות, שמחזקות את תהליך השלום. אני אתמקד בשלוש נקודות מתוכן.

הנקודה הראשונה, הפסגה הזאת באה להדגיש את האסטרטגיה של השלום של כל העולם הערבי, ובכלל זה מדינות כמו סוריה, לבנון ולוב. כולן הדגישו פה-אחד את הבחירה של האסטרטגיה של שלום מצד העולם הערבי כולו.

האסטרטגיה הזאת מבוססת על החלטות האו"ם 242, 328 ו-425 ועל החלטות ועידת מדריד. הפסגה קוראת לחידוש המשא-ומתן ללא עיכובים ובצורה מיידית.

הנקודה השנייה, כל העולם הערבי מכיר בהסכמי אוסלו. אני אומר: כל העולם הערבי, ובכלל זה סוריה, לבנון, לוב, מדינות שלא הכירו עד היום בהסכמי אוסלו. בפסגה הזאת כל מדינות ערב הכירו בהסכמי אוסלו וברשות הפלשתינית בראשותו של מר יאסר ערפאת כנציג העם הפלשתיני ובחתימה של הסכמים אלה כמחייבת את העולם הערבי כולו.

הנקודה השלישית, שבה הבהירו מדינות ערב כולן, שאם ישראל תמשיך לעכב את תהליך השלום ולנסות לטרפד אותו – לפי ההסכמים שהיו – מדינות ערב יתכנסו בספטמבר, באמצעות שרי החוץ, כדי לשקול מחדש את המדיניות שלהן כלפי ממשלת ישראל החדשה.

בנימין אלון (מולדת):

ומה הם יעשו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני לא יודע, זה מה שהם החליטו. קודם כול הדגישו שהאסטרטגיה היא זו של שלום. הם הכירו בהסכמים שהיו ונחתמו על-ידי ממשלת ישראל ועל-ידי אש"ף, והיום, בפסגה הזאת, קיבלו ברכה של כל העולם הערבי.

הדבר מחייב את ממשלת ישראל לנתב את מהלכיה בחוכמה ובתבונה, ולבוא לקראת העולם הערבי, שקבע שהאסטרטגיה היא של שלום.

אני פונה לשר החוץ ולממשלה בראשות בנימין נתניהו לאמץ גם מדיניות של שלום, אסטרטגיה של שלום. אי-אפשר להשיג ביטחון בלי שלום. כל הסמאות של ביטחון שיביא לשלום אינן אמיתיות, כיוון ששלום יכול להביא לביטחון.

לכן, מה שנדרש מראש הממשלה ומהממשלה שזה עתה נבחרה במדינת ישראל הוא לממש את הסכמי אוסלו, לסגת מחברון, לשחרר את האסירים הפלשתינים, להסיר את המצור מהשטחים הפלשתיניים ולפתוח במשא-ומתן מחודש עם הרשות הפלשתינית כדי לקדם את תהליך השלום, להגיע להסכם של שלום אמת בין שני העמים ולחדש את המשא-ומתן עם סוריה ולבנון.

זאת הדרך האמיתית לקדם את תהליך השלום ולהשיג ביטחון אמת, ולא עיכובים ומכשולים בפני השלום הנחוץ לנו, לכולנו – יהודים וערבים, ישראלים ופלשתינים במזרח התיכון כולו.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. אני מזמין את חבר הכנסת יוסי שריד. אחריו – חבר הכנסת סאלח סלים.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, למרבה הצער, אנחנו אחרי עוד פיגוע קשה של טרור, הפעם נגד מטרה אמריקנית, נגד חיילים אמריקנים. 23 הרוגים, מאות פצועים בדהראן, בסעודיה. אנחנו כבר יודעים, למרבה הכאב ושיברון הלב, שאין מדובר בפיגוע האחרון.

מה התשובה של ראש הממשלה על הפיגועים האלה, על פיגועים מסוג זה? את התשובה קראנו הבוקר בעיתונים. ראש הממשלה אומר: אם יהיה טרור, לא יהיה משא-ומתן.

אני שואל את שר החוץ: מה היא האמירה הזאת? מה היא התשובה הזאת? בדבר אחד אני בטוח: זו התשובה שהרבה זמן ארגוני הטרור מחכים לה בכליון עיניים. אם יהיה טרור, לא יהיה משא-ומתן. זה בדיוק מה שארגוני הטרור רוצים. ראש ממשלת ישראל נותן ייפוי כוח, נותן מנדט לטרוריסט האחרון באזור לקבוע את גורלו של האזור ולקבוע את גורלו.

מה זה? המשך הרטוריקה של הבחירות בתפקיד אחר? זו השקפת עולמו של ראש הממשלה? אם כן, זה רק עושה את הדבר לגרוע יותר ולא לטוב יותר. או שזו סתם ילדותיות, זאת אומרת, אי-הבנה מוחלטת של המצב שאנחנו שרויים בו ושאנחנו צריכים לטפל בו.

המסקנה של כל מי שקורא את התשובה הזאת של ראש הממשלה – והוא איננו שוחר טוב אלא להיפך, הוא שוחר רע – המסקנה היא, שכל כמה שבועות, אם לא כל כמה ימים, צריך לבצע פיגוע של טרור, כדי להבטיח את סיכולו של המשא-ומתן, את עצירתו של המשא-ומתן, ואז הטרור מנצח.

אומנם ראש הממשלה ניסה להציג את הדברים בצורה קצת אחרת, אבל הדברים שהוצגו רק לפני כמה ימים על-ידי ראש הממשלה הם ברורים לגמרי. לאחר שמכרו את כל הבלופים ואת כל הלוקשים במערכת הבחירות, סוף סוף ראש הממשלה משבח את הרשות הפלשתינית על חלקה במאבק נגד הטרור. אבל הרי אנחנו יודעים, שגם אם הרשות הפלשתינית ממלאת היום את תפקידה בעניין זה, גם אם היא תתאמץ, גם אם היא תתאמץ מאוד, היא לא תוכל לסכל מאה אחוז של פיגועים. הרי זה ברור. גם אנחנו לא סיכלנו מאה אחוז של פיגועים; רחוק מאוד ממאה אחוז של פיגועים. זאת אומרת מה? זאת אומרת, שגם אם הרשות הפלשתינית תמלא את תפקידה כראוי והיא לא תסכל מאה אחוז של פיגועים, היא תסכל רק שמונים אחוז של פיגועים, לא יהיה משא-ומתן, כי כשיש טרור אין משא-ומתן.

ראש הממשלה עד לרגע הזה לא הבין, שהמשא-ומתן איננו תכלית בפני עצמה. משא-ומתן ומיצויו של המשא-ומתן הם הכלי היעיל ביותר במאבק נגד הטרור. לא נאבקים בטרור אך ורק בכוח שמבוסס על מודיעין; נאבקים בטרור קודם כול בדרך המדינית, בשילוב של שני הדברים, בשיתוף פעולה בין כל הגורמים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יוסי שריד, משפט אחרון.

יוסי שריד (מרצ):

אני כבר מסיים.

אני רוצה לומר, שאם הממשלה הזאת לא תכשיר את הקרקע לקראת חידוש המשא-ומתן – ואפשר לעשות זאת אך ורק על-ידי היערכות מיידית מחדש בחברון, על-ידי פגישה בזמן הקרוב ביותר עם ערפאת בדרג הבכיר, על-ידי הימנעות מוחלטת מבניית התנחלויות חדשות ועל-ידי אימוץ הכלל, העיקרון, שהיה נדמה לנו שהוא אומץ זה כבר, של שטחים תמורת שלום – המשא-ומתן לא יחודש, וכתוצאה מזה הטרור רק יתגבר.

לכן, נדמה לי, שאם לא יומרץ נתניהו, אנחנו צפויים להידרדרות חמורה מאוד גם בביטחון וגם במדיניות. שלום בוודאי לא יהיה, אבל גם בטוח לא יהיה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי שריד.

בנימין אלון (מולדת):

היו"ר ח' דיין:

אני מזמין את חבר הכנסת סאלח סלים. הבא בתור – חבר הכנסת אברהם רביץ.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהפסגה הערבית היא אחת הפסגות הטובות ביותר, ושמענו את החלטותיה וקראנו את החלטותיה, וזו הזדמנות טובה מאוד לממשלת ישראל להמשיך את תהליך השלום. אני חושב, שדברים חשובים מאוד נעשו בתהליך השלום, ועניין עיקרי מאוד היה – וזאת היתה אולי הבעיה העיקרית מול הליכוד לפני כן – הכרה באש"ף. היום זה נעשה, ואני מקווה שקווי היסוד של הממשלה הזאת לא הם שינחו, כי המצב העולמי נוגד את קווי היסוד האלה. זה בשמים, זה לא ריאלי.

המצב שהגענו אליו היום הוא, שהעולם הערבי נותן יד לשלום, ומה התשובה בירושלים, אדוני שר החוץ? אדוני שר החוץ, אני מאחל לך הצלחה בתפקידך החדש ומאחל לך שתעשה להתקדמות השלום. אני גם מברך את היושב-ראש ומאחל לו הצלחה.

מה התגובה שאנחנו שומעים מירושלים? לא למדינה הפלשתינית, לא להורדת התנחלויות – אלא להיפך, הרחבת התנחלויות – לא לירושלים, לא להחזרת פליטים.

זה הזכיר לי בדיוק את הפסגה הערבית של חרטום, ששם אמרו: לא הכרה, לא שיחות ולא ולא ולא. אז הלאוויים עברו לירושלים, עברו לממשלת ישראל. היום זה לא מקובל בעולם, והלאוויים באים מפה. הלאוויים לשלום, הלאוויים להתקדמות בתהליך השלום, יוצאים מפה, וזה נוגד את כל הרוח העולמית; וזה בא בדיוק אחרי הישגים גדולים.

כתוצאה מתהליך השלום, עשרות מדינות שלא היה להן קשר עם ישראל, שלא היה להן קשר דיפלומטי עם מדינת ישראל, קשרו אתה קשרים, בגלל השינוי שחל בממשלת ישראל בתקופה הקודמת. המשך תהליך השלום הוא לטובת מדינת ישראל קודם כול, וזה חשוב מאוד. אני רוצה להדגיש – ואני חושב שרבים בבית הזה מסכימים אתי – שאף אם עושים שלום עם לוב, עם עירק, עם תוניס או עם מרוקו, אם לא עושים את השלום קודם כול עם העם הפלשתיני, לא יעזור שום שלום עם שום מדינה ערבית; הכול יקרוס, הכול יתפורר, כי הבעיה העיקרית של המזרח התיכון היא הבעיה של העם הפלשתיני, העם שלפי דעתנו מגיעה לו מדינה משלו, כמו כל עמי העולם, לא פחות. גם פה יש חלקים שמסכימים לזה, וזה בזכות ולא בחסד.

לכן, מי שידבר על שלום – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת סאלח סלים, זמן כבד תם. משפט מסכם, בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כל כך מהר?

היו"ר ח' דיין:

נתתי לך אפילו עוד חצי דקה, שתהיה מבסוט.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

תודה רבה.

כשמדברים על שלום אחר, אני מקווה שהכוונה היא – ואני פונה בעניין זה – להתקדם בתהליך השלום. אין שלום אחר. השלום צריך להיות על בסיס הכרה בין שני העמים, הכרה בין שני הגופים, בין שתי הממשלות, בין אש"ף לבין מדינת ישראל, בין העם הפלשתיני לבין העם בישראל, בכבוד, ולא להתנהג עם העם הפלשתיני כמו שמתנהגים עם צד"ל. זה לא יהיה שלום. העם לא יקבל את זה, העם יפוצץ את השלום הזה. לכן, לטובתנו, לטובת מדינת ישראל, לטובת היהודים והערבים, צריך לעשות שלום אמיתי, כדי שהוא יחזיק מעמד.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, חבר הכנסת סאלח סלים.

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם רביץ. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אני מבקש מחברי הכנסת להשתדל לדייק בלוח הזמנים, אף שאין כאן נואמים רבים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, על חשבונך אני מברך אותך על המינוי ומאחל לך הצלחה.

היו"ר ח' דיין:

אז אני אתן לך עוד 20 שניות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

רבותי חברי הכנסת, ועידות היו וועידות יהיו, והארץ לעולם עומדת. יש רק בעיה, ולפעמים סכנה, עם דברים שנאמרים בוועידה מן הסוג הזה של ועידת קהיר, שהדברים שנאמרו בה יהפכו להיות מקודשים, ויהיה קושי רב מאוד ויהיה חוסר גמישות מהצד הערבי-הפלשתיני כאשר יבואו לשולחן הדיונים ויאמרו: הנה, בוועידת קהיר החליטו כך וכך, ואנחנו לא יכולים לזוז מזה. ראו כמה עברנו עד שהצליחו איכשהו להתגבר – כן או לא, אני לא יודע – על האמנה הפלשתינית.

לכן, צריך לדייק וצריך לומר דברים מלכתחילה. נאמרו שם, בוועידה הזאת, גם דברים טובים. אני לא מבטל את הכול. אני חושב שנאמרו דברים חשובים. בסך הכול, הוועידה היתה מתונה ועם פנים אל השלום, אבל אני חושב שצריך לומר זאת: נאמרו שם דברים מיותרים; ואני מצטט מן העיתונות, אין לי הסטנוגרמה. נאמר שהמנהיגים הערבים מצהירים, כי שלום גלובלי וצודק במזרח התיכון מחייב נקודות שונות, נסיגה ישראלית מכל השטחים הכבושים, לרבות מזרח-ירושלים.

אני באמת שואל. אני יודע שליד שולחן הדיונים העניין הזה יעלה, ויהיו טענות ויהיו דרישות משני הצדדים, אבל להגיד את הדבר הזה תוך כדי משא-ומתן, בוועידה רבת משתתפים כזאת, שהיא מחייבת והיא עלולה לסנדל אפילו את הרצון הטוב של שוחרי שלום מן הצד הפלשתיני – אני חושב שזה היה מיותר לחלוטין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

כשמשלות ישראל אומרות: ירושלים המאוחדת, בירתה הנצחית של מדינת ישראל, זה לא מכשול לשלום?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת דראושה, אתה יודע שממשלת ישראל אמרה – וזה נמצא בהסכם אוסלו, והממשלה הנוכחית התחייבה לאוסלו – ואומרת, ברצונה או שלא ברצונה, שאפשר יהיה לדון על כל דבר, אבל בהצטרפות כזאת כלפי עולם, כלפי כל העולם הערבי, לומר שחייבים לסגת מירושלים? הרי אתם יודעים שלא ייסוגו מירושלים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ודבר נוסף, חבר הכנסת דראושה, אני אומר את זה באמת לך ולעולם הערבי, מתוך רצון להגיע לשלום. אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש. יש שם פסקה נוספת – אין לנו זמן לעבור על כל הפסקאות – שהיא מיותרת במין ועידה כזאת: נדרשת הפסקת כל פעילות האכלוס הישראלית בגולן, בשטחים, בייחוד בירושלים. להפסיק את האכלוס בירושלים? מה זה, נפלו שם על הראש?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אלה שטחים כבושים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הם השתגעו? מה, אנחנו נפסיק את האכלוס בירושלים? ונגיד שלדעתם אלה שטחים כבושים. אנחנו נפסיק את האכלוס בירושלים? על מה מדובר כאן? ופירוק ההתנחלויות. הרי גם לפי גרסת יאסר ערפאת לא צריך לפרק את ההתנחלויות. יהודים יכולים לגור בכל מקום בארץ-ישראל.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא יכולים לגור שם בשלום? האם לזה ייקרא שלום, אם יהודים לא יוכלו לגור בכל מקום? למה לפרק את ההתנחלויות? שיגורו בשלום. תודה, אדוני.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם רביץ. אני מזמין את חבר הכנסת עמנואל זיסמן. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת מאיר שטרית ישנו?

קריאות:

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אברהם רביץ, חבר הכנסת דהאמשה, תכבדו את הנואם. בבקשה, שלוש דקות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, אין לי צל של ספק, שהממשלה החדשה תעשה מאמץ מתמיד ועיקש להגיע להסדר שלום, בראש ובראשונה עם הפלשתינים ולאחר מכן ובמקביל עם יתר ארצות ערב שאתן אין לנו שלום. אין לי ספק בזה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה ההגדרה שלך לשלום, חבר הכנסת זיסמן? אני רוצה לדעת איך אתה מגדיר שלום.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אבל אנחנו מדברים על שלום יציב וסביר – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

איך? מה?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

– – שבו לא יהיו ויתורים חד-צדדיים, מצד אחד, ולא תהיה סיטואציה כפי שהיתה בזמן הממשלה הקודמת. אני אומר לחבר הכנסת שריד: אני בטוח שהממשלה הזאת ושר החוץ דוד לוי ינהגו כך. באין הפסקת אש, יש לנהל משא-ומתן גם אם אין הפסקת אש, אבל אין לנהל משא-ומתן כאשר צד אחד מקיים את רוב רובן של ההתחייבויות והצד השני מתחמק ואינו מקיים התחייבויות רציניות ביותר.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

על מה אתה מדבר?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני מדבר על כך שהצד השני עושה הכול על מנת להפר את ההסכם לגבי ירושלים, על-ידי כך שהוא מערער את הריבונות על ירושלים. תרשמו לכם את זה: ירושלים תישאר לעולמי עד בריבונותנו הישראלית, על כל חלקיה, ואולי גם מעבר לזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

את זאת שמענו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

חבר הכנסת דראושה קרא רק חלק מההחלטות, אבל יש לי ההחלטות האחרות. נכון, החליטו שיש אסטרטגיה של שלום, אבל איזו אסטרטגיה של שלום?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

של החלטות האו"ם.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אסטרטגיה של שלום שאומרת שצריך להחזיר את כל יהודה ושומרון – תשכחו מזה; שצריך להחזיר את מקורות המים בגולן וביהודה ובשומרון, ושלעם ישראל במולדת ההיסטורית שלו לא יהיו מים. הוא יצטרך לקנות מים מהפלשתינים, מהלבנונים ומהסורים, כמו שהוא קונה עכשיו נפט מהמצרים. תשכחו מזה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

אז תכבוש את כל העולם כדי שיהיו לך מים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ואתה מאמין שיהיה שלום.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

לא זו בלבד, לא רק את כל יהודה ושומרון, אלא שירושלים המזרחית תהיה בירת פלשתיין. תשכחו מזה. זו לא אסטרטגיה של שלום, זו אסטרטגיה של קבלת כל מה שהממשלה הקודמת התחייבה לו, וכל מה שהממשלה הקודמת אולי התחייבה לו בסתר ולא בגלוי. זו לא אסטרטגיה של שלום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

ואתה מאמין שיהיה שלום.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אפשר לקרוא קריאת ביניים אחת – פעם אחת, פעמיים, שלוש פעמים. יש לנואם רק שלוש דקות, זה עובר צ'יק-צ'ק, אחר כך אתה יכול לשבת לידו ולהתווכח אתו.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אין ספק בכך שצריך לנצל את ההזדמנות הזאת. אך אם ההזדמנות הזאת אומרת שהתיאבון גובר עם האוכל, וכאשר אנחנו נותנים את יריחו היא הופכת מוקד של עוינות – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה לא נותן, אתה מחזיר.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

ומי יודע מה עוד ייוודע בשעות הקרובות, ואני לא יכול לומר זאת. אם לא רק מפירים הפרה גסה את הריבונות הישראלית בירושלים, אלא מפירים גם הסכמים בנושאים אחרים – מי שאינו עומד בהתחייבותיו צריך לדעת שהוא אינו יכול לדרוש מהצד השני לעמוד בהתחייבותיו.

אני רוצה לסיים במשפט נוסף: אני רוצה לברך את המועמד לנשיאות ארצות-הברית, בוב דול.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

מה קרה עם קלינטון?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

המועמד לנשיאות בארצות-הברית אמר, שישראל צריכה לקבל בעצמה את ההחלטות הקשורות בשלום ובביטחון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

שמעתי שהוא תמך בדרך השלישית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה שאתה אומר הוא בשם הממשלה?

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני בטוח בכך ששר החוץ יעשה כמיטב יכולתו כדי לחזק את היחסים עם ארצות-הברית, אבל אם ערב בחירות בארצות-הברית ינסה הממשל האמריקני הנוכחי לנהוג בחד-צדדיות ובשרירות לב – הנה יש גם בוב דול, יש גם אחרים. נחליט בעצמנו, ונחליט על-פי האינטרסים הלאומיים והביטחוניים שלנו.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה מכריז מלחמה על קלינטון.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חשבתי שאתה בעד אנשים צעירים.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. אני מזמין את חבר הכנסת מאיר שטרית. אחריו – חבר הכנסת רפאל פנחסי, ואחריו – חבר הכנסת אברהם יחזקאל. בבקשה, שלוש דקות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאנו דנים בו – פסגת קהיר – הוא נושא מעניין מכל זווית שמסתכלים עליו. הפסגה הזאת התכנסה בעצם לאור תוצאות הבחירות בישראל. לדעתי, יש חיסרון אחד בכך שהעולם הערבי קבע לעצמו עמדה לגבי מה שתהיה עמדתה של ממשלת הליכוד בנוגע להמשך תהליך השלום. כינוס הפסגה יוצר מלכתחילה תחושה בארץ, שהם חוששים שמא הליכוד יחזיר את העם למלחמה וכן הלאה, ולכן העולם הערבי נערך.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

ההחלטות היו להיפך.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

רק רגע. אני חושב שמן הראוי היה, שמדינות ערב, בעיקר אלו החיות אתנו בשלום, תמתנה זמן-מה כדי לראות את מהלכי הממשלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה מה שעשו.

טלב אלסאנע (מד"ע):

זה טעון אישור של נתניהו.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבקש ממך להתאפק. אי-אפשר שתיכנס לדבריו של כל נואם.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני עוד לא אמרתי שום דבר שמעורר מחלוקת.

היו"ר ח' דיין:

בסוף הנאום שלו אולי אתן לך לשאול שאלות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

החברים מחד"ש וממד"ע מפריעים מתחילת הישיבה לאנשים שיש להם דעות אחרות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

באמת.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אני לא הפרעתי לאיש. אם היא תמשיך, זה יהיה בומרנג.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת זיסמן, אני לוקח את הדברים בפרופורציה. אנחנו צריכים לנהל את הישיבה באווירה טובה. קריאת ביניים פה או שם, לא נורא. אני מקווה שלא יהפכו את הישיבות האלה כקערה שהופכים על פיה. אתן לכם עוד חמש דקות לסיים את הוויכוח, ואז אמשיך בניהול הישיבה. חבר הכנסת שטרית, אני מוסיף לך עוד דקה לזמן שגזלו ממך.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

עוד לא אמרתי שום דבר מעורר מחלוקת. אני מנסה לעשות ניתוח, אנליזה של המצב, בצורה הגיונית.

אני חושב שמן הראוי היה שנמתין לראות את מהלכי הממשלה, לא את דיבורי הממשלה אלא את מהלכי הממשלה. יש הבדל בין השניים. אין זה סוד שיש בתוך הממשלה עצמה ניואנסים שונים בתפיסה. אני, למשל, נמנה עם אלה שחושבים, שצריך לשמור על המשך תהליך השלום, שצריך להתקדם בתהליך השלום ואסור לנו לסגת מהסכם השלום. שמעתי את ההתבטאויות של שר החוץ גם בשבוע האחרון וגם לפני כן, שהוא חושב שצריך להמשיך בתהליך השלום. ראש הממשלה התחייב במערכת הבחירות להמשיך בתהליך השלום, לא מתוך אותה גישה של מפלגת העבודה, לא תוך ויתור מראש על כל עמדה ועל כל אינטרס חיוני. במשא-ומתן על הסדר קבע בהחלט מותר לנו להעלות כל דרישה מצדה של ישראל, כמו שמותר לפלשתינים להעלות כל דרישה שהם רוצים. לא יכול להיות שבתווך, עוד לפני שהממשלה זזה צעד אחד, מדינות ערב מתכנסות וכבר קובעות תנאים מוקדמים מראש.

ברשותכם, אני יכול לצטט חלק מההחלטות שהוועידה הזו קיבלה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הלאווים של הממשלה הזאת הם שמטרפדים את תהליך השלום: לא לירושלים, לא לגבולות 1967, לא למדינה פלשתינית עצמאית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, הרי הלאווים הללו לא נאמרו בחלל הריק. הלאווים האלה נאמרו על סמך דברים שנאמרו על-ידי הרשות הפלשתינית כתביעה אולטימטיבית: בירה בירושלים, חזרה לגבולות 1967 וכן הלאה. אני מציע שנפסיק לדבר בססמאות. הרי גם כאשר מנחם בגין, זיכרונו לברכה, נבחר לראשות הממשלה ב-1977, יצרו בארץ רושם, שכאשר הוא יעלה לשלטון, מייד יחזרו למלחמות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

וב-1982 היתה מלחמת לבנון. חששנו, וכך היה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

את אוהבת להסתכל על חצי הכוס הריקה, אני אוהב להסתכל על חצי הכוס המלאה. בחירתו של מנחם בגין הביאה לכך שהיה למישהו העוז והאומץ לשנות דרך וללכת לשלום עם מצרים תוך פיוני כל סיני. זה לא דבר קל. זה לא דבר קל – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הוא התחיל, בגין התחיל את מהלכי השלום עם מדינות ערב, שהובילו למשא-ומתן הזה. אז תסתכלי על הצד הזה. מלחמת שלום-הגליל נעשתה כי את לא מקבלת, לא יעלה על דעתך שמדינה יכולה לסבול שמישהו יפגז את תושביה והיא תשב בשקט.

גם היום אני אומר לכם, שלצערי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לצערי, בפסגת קהיר הזאת, שנעשתה בחיפזון, מי שניצח – – –

היו"ר ח' דיין:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ממש נגמר לו הזמן. משפט אחרון, חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני מדבר נטו בקושי דקה.

היו"ר ח' דיין:

הוספתי לך עוד דקה מעבר לזמן – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

זה גם על ההפרעות. אני מדבר נטו דקה.

היו"ר ח' דיין:

אני אאריך לך עוד בחצי דקה למשפטים מסכמים. תודה רבה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני חושב, שמי שניצח בוועידה הזאת, שכונסה בחיפזון וללא צורך, הוא אסד. שהרי מה בעצם הוא אומר? אני מצטט את דוברו – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אסד הכיר בהסכמי אוסלו בפסגה הזאת.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דראושה, אנא, כבד את הנואם. אי-אפשר לקרוא קריאות ביניים בכל נאום.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת דראושה, אני מצטט את הדוברים הסורים. סוריה מברכת על תוצאות הפסגה ומדגישה, כי הערבים מודעים כעת לסכנות שגורמת ישראל – עיתון "הארץ" מ-24 ביוני. אחד מדוברי המשלחת

הסורית הסביר את העמדה "המתונה" שנקט הנשיא אסד כשנאלץ לוותר על דרישותיו. לטענתו, הסורים יכולים להרשות לעצמם להיות מתונים, משום שנתניהו ידבק במצע הליכוד, יעבה את ההתנחלויות ולא ירד מהגולן, ואז תכנס פסגה ערבית חדשה, שתקבל החלטות הרבה יותר מעניינות; ושר החוץ הסורי אומר, שהחלטות הוועידה טובות, חיוביות וחשובות. ההחלטות יובילו ללחץ על ממשלת נתניהו להמשיך בתהליך השלום, המבוסס על העיקרון של שטחים תמורת שלום.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מה רע בזה?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

— — — רגע

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בעקרונות ובפרטים של הוועידה הם בעצם מכתיבים מראש תנאים מוקדמים להרבה נושאים.

אסד אומר לערבים: רבותי, אתם טועים, הלכתם בדרך השלום —

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

— — בואו תיווכחו שישראל לא כל כך מוכנה לוותר על האינטרסים שלה, לכן נבטל את כל הדברים.

אני אומר לך, חבר הכנסת דראושה, ובזאת אסיים, שהשלום הוא אינטרס של שני הצדדים, אני חושב, ולדעתי שני הצדדים צריכים להמשיך לעשות כל מאמץ ולכבד אותו, ואסד הוא לא המורה שלנו

לשלום, כי הוא לא יכול לדבר שלום מצד אחד ולהמשיך להפעיל את ה"חיזבאללה" מלבנון מצד שני ולהפעיל טרוריסטים דרך גבול ירדן כדי לפגוע בחיילים שלנו מצד שלישי. זה לא הולך ביחד.

— אני מציע לעולם הערבי — —

קריאות:

— — —

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

הייתי אומר: רבותי, אלה שחיים אתנו בשלום – בואו נמשיך את השלום — — —

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, חבר הכנסת מאיר שטרית.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

כשאסד ירצה באמת שלום – שיבוא לדבר שלום ושיפסיק את הטרור כתנאי ראשוני. אלה הם אויבי השלום. אין סתירה, ואתם יודעים זאת כמוני, בין השאיפה לשלום המשותפת לשני העמים לבין המלחמה באלה שרוצים לפרק את הסכם השלום דרך טרור ודרך פגיעה בהם. צריך להילחם ללא תנאי ולא לוותר להם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— אבל ממשלת ישראל — —

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית.

חברי הכנסת, אני לא רוצה ליצור תקדים ולהאריך לחברי הכנסת את זמנם, כאשר אני צריך לחרוג מן התקנון. אני מבקש לדייק, ואני גם מבקש מחברי הכנסת להתאפק. מדובר על שלוש דקות, כאשר כל

אחד רוצה להביע את עמדתו. גם אתם, חברי הכנסת דראושה ודהאמשה וטלב אלסאנע, כאשר אתם עומדים כאן, אנחנו מקפידים שלא תהיינה קריאות ביניים, וכך היה. אני מבקש מכם לכבד את האחרים. לא ייתכן שתיכנסו ארבע-חמש פעמים לדבריו של כל נואם ואני אצטרך להאריך את נאומו. תודה רבה.

אני מזמין את חבר הכנסת רפאל פנחסי. נמצא? איננו.

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם יחזקאל, ואחריו – את חבר הכנסת אליעזר זנדברג.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני שר החוץ, אני מבקש לברך אותך. אתה יודע את הערצתי האישית אליך, ואני מבקש שכל מה שאומר פה לא יתקבל באופן אישי, ברשותך, כי אני מכבד אותך מאוד מאוד.

אני חושב שצריך לברך ולהגיד: מברוכ, מזל טוב, בנימין נתניהו. הצלחת עוד טרם הרכבת את ממשלתך לאחד את העולם הערבי. מי היה מאמין שהאדון קדאפי יהיה אורח רצוי אצל מובארק? מי היה מאמין שאבו-עמאר, יאסר ערפאת, ישב עם אסד? זה הישג אדיר לבנימין נתניהו.

אילולא הופעתו של דוד לוי בערב שבת, בשידורים שלא הוקלטו ביום שבת – הוא העביר מסר מתוך לקראת יום השבת, שבו התקיימה ועידת קהיר – ואילולא קלינטון, ועידת קהיר והחלטותיה היו קיצוניות עשרת מונים. צריך לומר את האמת הזאת, שוועידת קהיר היא בחזקת תמרור אזהרה לביבי נתניהו ולא לכל שרי ממשלתו.

אני רוצה לומר פה, יסלח לי על כך שר החוץ, הוא בוודאי יכעס עלי שאני עושה הבחנה בין שר החוץ לבין ראש הממשלה, ואנא אל תכעס: שר החוץ של ממשלת ישראל היום הוא התקווה של רוצי השלום במדינת ישראל.

אני מודיע לכם, שאילו היה הדבר תלוי בי – ולכל אחד יש אולי המקורות שלו, אולי המקורות שלי לא נכונים – לפי מיטב הבנתי וידיעתי, שר החוץ דוד לוי ייפגש עם יאסר ערפאת עוד טרם נסיעתו של ביבי נתניהו לוושינגטון; כך יהיה. דוד לוי ייפגש, כי כשאתמול דיברו על כך שביבי נתניהו, בחוסר לב או בחוסר אומץ לב, אמר: אנחנו פותחים ערוצים, הערוץ היחיד שיכול היום להיפגש עם יאסר ערפאת פנים אל פנים, לדבר אתו בשפתו, באותה מנטליות, ולספק את הסחורה לבנימין נתניהו, שהרי קלינטון מחכה לא ליולי – לינואר, לכן אני מניח, ואני קורא לדוד לוי, שר החוץ, להיפגש – – –

היו"ר ח' דיין:

אני מבקש: שר החוץ. הוא בכל זאת שר.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — — להיפגש עם יאסר ערפאת טרם נסיעתו ולהעביר מסר גם לאמריקנים, גם לישראלים, גם לערבים, גם לפלשתינים – יש על מה לדבר עם ממשלתו של ביבי נתניהו.

אבל אני רוצה לומר משהו גם לחברי הערבים: ממשלת העבודה נפלה לא משום שאנחנו לא רוצים שלום, וממשלת הליכוד עלתה לא משום שהיא לא רוצה שלום. היא רוצה שלום, אבל מה שהיא הצליחה לשדר זה דבר שאנחנו פספסנו; היא הצליחה לשדר את הסוגיה שנקראת: שלום בטוח. הלוואי שיהיה בטוח, הלוואי שלא יהיה ויכוח על ירושלים, הלוואי שנגיע למצב שבסופו של דבר נסתדר, אבל נראה לי שכרגע אנחנו מדברים רק על דבר אחד – מתי ילחץ דוד לוי את ידו של יאסר ערפאת? נראה לי שזה עניין של ימים. אני מאחל לך הצלחה בהבאת השלום. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם יחזקאל. אני מזמין את חבר הכנסת אליעזר זנדברג. אחריו – תשובת אדוני, שר החוץ דוד לוי.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אולי ברכה ליושב-ראש הישיבה לרגל מינויו לתפקיד – — —

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה להמשיך ולהתייחס לדברים שאמר חבר הכנסת אבי יחזקאל. אני חולק על הפרשנות שלך לדברים, שמעתי גם דוברים לפני, דוברים קודמים, אבל מה קרה פה בעצם? המדינות הערביות בהיסטוריה, כי מכירת החיסול של מדינת ישראל והשטחים שנמצאים בשליטתה נפסקה. היתה ממשלה בישראל שכל יום עסקה בלתת עוד, לתת עוד, לתת עוד, והעם בישראל אמר: לא עוד. זה כל מה שקרה כאן. ממשלת ישראל החדשה לא תוותר ולא תיכנע לדרישות באופן אולטימטיבי, כך סתם. ממשלת ישראל החדשה תעמוד על כך שקידום תהליך השלום יעשה בד בבד עם דאגה לביטחון מדינת ישראל ואזרחיה. אני חושב שזה קו נכון ונבון.

אני מבין גם את הצד הערבי; הוא בלחץ – — —

אורי אור (העבודה):

לא שמעת את חבר הכנסת מאיר שטרית מדבר על 1967?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

עכשיו אני מדבר, חבר הכנסת אור.

ועכשיו אני רוצה לומר עוד דבר אחד: כשקוראים את ההחלטה של ועידת קהיר, לדעתי יש הבדל בין ההחלטה לבין הטונים שנלווים לה. ההחלטה די פשרנית, אפשר לקבל אותה כך או אחרת, למעשה מדינות ערב אומרות: אנחנו לא יודעות מה לעשות; אנחנו חוששות מכך שהדברים לא יתקדמו לפי האינטרסים שלנו, כי למדינת ישראל יש ממשלה שהאינטרסים שלה שונים מהאינטרסים שלנו, בינתיים, אבל אנחנו בעמדת המתנה. אבל נלווים לכך הטונים האחרים – ההתעקשות על עמדות, עמדות שלדעתי ממשלת ישראל חייבת לעמוד על שלה מולן; עליה להבהיר, שוויתורים או התחייבויות – ויכול להיות שהיו כאלה ויכול להיות שלא היו – של הממשלה הקודמת לא יתקבלו על-ידי ממשלת ישראל הנוכחית סתם כך. אתם רוצים להגיע לצד השני – יש לומר זאת. אתם רוצים להגיע למצב שבו אנחנו ואתם מתקדמים בתהליך השלום – בבקשה, צריך לבנות את גשר האמון, והוא לא עובר בויתורים בירושלים, והוא לא עובר בויתורים במדינה פלשתינית, והוא לא עובר בויתורים, ויתורים, ויתורים כפי שמדינות ערב, הצד השני, הפרטנר שלנו למשא-ומתן, התרגל בארבע שנים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אתה בעד ביצוע ההסכמים שנחתמו?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

אני, חבר הכנסת דראושה, אמרתי את דעתי כמה פעמים. הסכם שנחתם, כל עוד הצד השני לא מפר אותו, ממשלה דמוקרטית חייבת לכבד אותו. ואני אסביר לך מדוע. כי מה שאני אומר על אסד, ואמרתי ארבע שנים, הוא שאסד הוא דיקטטור ואי-אפשר לסמוך על חתימה שלו על הסכם, כי הוא עצמו או זה שיבוא אחריו יכול לעשות עם הנייר מה שעשה סדאם חוסיין עם הסכם שלום שהוא עצמו חתם עם האירנים – לקרוע לחתיכות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ועם הפלשתינים?

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

זו תשובתי, חבר הכנסת דראושה, הסכם שמדינת ישראל חתמה עליו ונחתם כדין צריך להיות מכובד כל עוד הצד השני לא יפר אותו.

אבל אני רוצה להראות דבר אחד חשוב מאוד. אני חושב שהחלטות ועידת קהיר ועצם הפסגה חשפו את הליקוי המרכזי בניהול המשא-ומתן על-ידי הממשלה הקודמת. תראו, היו שלושה שלבים עד עכשיו: שלב ראשון, שלב שני ושלב שלישי, שהוא הסדר הקבע שאנו דנים בו.

בשלב הראשון אמרו לנו אנשי מפלגת העבודה, הקואליציה הקודמת: אנחנו צריכים להראות באמת שאנחנו הולכים לכיוון של שלום, צריך לעשות ויתורים. לא נדון, למשל, בנושא ירושלים.

בשלב השני לא דנו בנושא ירושלים, ועכשיו, בשלב השלישי, זה הנושא שנעלה על הפרק לדיון. ואני אומר שאת הנושאים הכואבים, הקשים והבעייתיים היה צריך להביא לדיון במסגרת שלב ב'. שלב א' היה שלב של אמון הדדי, אפשר היה לומר: הנה התקדמנו קצת, לא נדון בנושאים הכואבים בשביל לא לפוצץ את התהליך לפני שהוא החל. אבל כאשר נגמר שלב א', ממשלת ישראל היתה צריכה להתעקש לדון על הנושאים הבעייתיים ביותר לפני שהסתיים שלב ב'. והטעות הזאת היא טעות שתשפיע בצורה לא טובה על מעמדה של מדינת ישראל מבחינה בין-לאומית ועל הלחצים שיופעלו על מדינת ישראל כנגיע לשלב שבו אנחנו דנים בהסדר הקבע.

אל תוך המלכודת הזאת הכניסה אותנו הממשלה הקודמת. מתוך המלכודת הזאת תוציא אותנו הממשלה הזאת. המלאכה קשה מאוד לשר החוץ, שיושב כאן באולם, ולממשלה כולה – לצאת מן המלכודת הזאת. אבל אנחנו נצליח לעשות את זה, והשלום יבוא עם ביטחון, כי בלי ביטחון לא יהיה גם שלום. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת מודי זנדברג.

אני רוצה להזמין את שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה דוד לוי.

אדוני השר, אולי זו ההזדמנות שלי, בישיבתי הראשונה כיושב-ראש, לברך אותך ולאחל לך הצלחה בתפקידך. אני מאמין שאתה תהיה מסוגל להוביל את עם ישראל להצלחה, לשגשוג, לביטחון. אתה כבר הוכחת את זה בעבר ואתה גם תוכיח את זה בעתיד. בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אני מודה לאדוני היושב-ראש, ואני מודה גם על הזריזות שלו. רציתי לברך אותו בברכת הצלחה – הצלחה בתפקידך. כמי שבא מעיירת פיתוח ופילס את דרכו אל הבית הזה, הנה אתה היום יושב על כס היושב-ראש. בוודאי זה מקור גאווה לכל יושבי הבית. אני רוצה לאחל לך הצלחה, סובלנות וסבלנות. כבר גילית תכונות אלה. תמשיך – לטובת עבודת הבית.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הפסגה בקהיר, שנקבצו אליה נציגי 21 מדינות ערב, נראתה מלכתחילה, אני חייב לומר, כאירוע שלא במקומו, לא בעתו; ודאי לא דבר קונסטרוקטיבי לעניין השלום, שחייב להיות יעד משותף לכל אלה הדוגלים בו, המאמינים בו. ישראל מאמינה בשלום, והיא תשיג אותו.

הרי היוזמה לתהליך שלום, שלום כולל במזרח התיכון, היא יוזמה ישראלית, וראשיתו של התהליך עוד בימי ממשלת הליכוד. עם זאת יש צורך לחזור ולשקן, להדגיש ולהודיע כאן באזור ולעולם כולו: ממשלת ישראל רוצה בשלום, כל אזרחי המדינה הזאת רוצים בשלום, והשלום לדידנו הוא משאלת לב. הממשלה הציבה את עשיית השלום במרכז קווי היסוד שלה, והיא תעשה להשגתו, תוך עמידה איתנה על האינטרסים החיוניים לישראל, כמובן.

אשר לוועידה, לפסגה בקהיר: בהודעת הסיכום של הפסגה הזאת, אדוני היושב-ראש, אנו מבחינים במרכיבים העומדים בסתירה למאמץ המתבקש לקידום תהליך השלום. יש בהודעת קהיר כדי ליצור אווירה של תכתיב המנוגדת לרוח המשא-ומתן ומשום קביעת תוצאותיו לפני סיומו.

ישראל מעוניינת בהמשך המשא-ומתן ותקיים מגעים עם כל הנוגעים בדבר במגמה לקדם את התהליך. במגעים אלה, אדוני היושב-ראש, תעמוד ישראל על עמדתה המבוססת על העיקרון של משא-ומתן ישיר ללא תנאים מוקדמים, בוודאי ללא תכתיבים. זאת, במגמה להשיג שלום ויציבות באזור.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ללא תנאים מוקדמים מצד ממשלת ישראל?

שר החוץ ד' לוי:

ללא תנאים מוקדמים. הביטחון הוא החיים, והוא קודם לכל דבר. זכותנו לעמוד על מילוי ההתחייבות היסודית הזאת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבל ללא תנאים מוקדמים משני הצדדים.

שר החוץ ד' לוי:

בהחלט כן. כל ניסיון להכתיב מראש את תוצאות המשא-ומתן אינו עולה בקנה אחד עם עיקרון בסיסי זה. עשיית שלום מחייבת את כל הצדדים לנהוג באחריות ובהקפדה על כללי המשא-ומתן הישיר ללא כפייה וללא לחץ.

בהחלטות הפסגה, אדוני היושב-ראש, כלולה התנייה מרומזת, שלפיה המדינות הערביות תיאלצנה "לבחון מחדש את הצעדים הננקטים כלפי ישראל במסגרת השלום אם תיסוג ישראל מהתחייבויותיה או תנקוט סחבת בביצוע תהליך השלום".

בנוסח זה מקופל רמז לנושא הנורמליזציה העלולה להיפגע או להיבלם בתגובה על התנהגותה של ממשלת ישראל. ומה היא התביעה הזאת, אדוני היושב-ראש?

חברים התייחסו להחלטות ולכל הנוסח כולו שהוא בעצם התביעה הקיצונית ביותר כלפי ישראל כתכתיב. לאמור: אם ישראל לא תיסוג מכל השטחים, אם היא לא תרד מכל רמת-הגולן עד הקווים של 1967, אם לא תקום מדינה פלשתינית ובירתה ירושלים, אם לא תקוים זכות השיבה, אזי היא תישא באחריות מלאה. והמבין יבין מה הוא הרמז הזה.

אני חייב לומר, אדוני היושב-ראש, שמאז החילונו בכלל בתהליך שלום, עוד לא היה רמז כזה, שאפשר בהחלט לפרשו לא רק כתכתיב, אלא גם כאיום לנסיגה מתהליך השלום ולכניסה לעידן אחר, מסוכן, שאינני רוצה אפילו להעלותו על דעתי, כמי שבממשלות ישראל ובממשלה הזאת מאמין, כי אפשר בסובלנות, באווירה נכונה, ברצון הדדי להגיע לשלום. אין מגיעים לשלום אם רק צד אחד רוצה בו ואין משיגים שלום אם לא עושים את המאמץ במשותף, במשא-ומתן, ללא איומים וללא תכתיבים.

אדוני היושב-ראש, אני רואה שאתה כבר מדליק איזו נורה, או שזו טעות.

היו"ר ח' דיין:

לא.

שר החוץ ד' לוי:

תודה רבה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הקצבת זמן.

היו"ר ח' דיין:

כבוד השר, בדרך כלל לשר יש 15 דקות.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, אם כן, לפנינו ניסיון מובהק ליצור אווירה של תכתיב, המנוגדת לרוח המשא-ומתן. אם נסיף לכך את נוסח ההחלטות הנוגעות לעתיד ירושלים, רמת-הגולן, נמצא שלפנינו ניסיון ברור לקבוע מראש את תוצאותיו של המשא-ומתן לשלום עם שכנינו. הקביעה ההחלטית של שמונה שבועות אינה מקובלת עלינו. אין צועדים לשלום עם סטופר ביד, שמישהו מכתוב לך – נקודת המפץ הגדול. לכן, הקביעה הזאת איננה מקובלת עלינו. מר אוסמה אל-בז, מדוע שמונה שבועות? מדוע לא תשעה? מדוע לא עשרה? מדוע לא עשרים? קביעה זו – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

שר החוץ ד' לוי:

אני רוצה לומר לכנסת ממה אני חושש באמת. הואיל ולאחר שמונה שבועות אלה אמורה להתכנס עצרת האו"ם, הרמז ברור. אם מצרים רוצה להוביל קו קיצוני נגד ישראל בעצרת האו"ם, היא עושה את הדבר המנוגד לאחריותה ולמרכזיותה בפעילות לקידום תהליך השלום. לא הייתי רוצה שאנחנו נעמוד במועד כזה בזירה כזו בהתכתשות בין ישראל למצרים ובין ישראל למדינות ערב בכלל.

התחלנו תהליך שיש בו תקווה גדולה. ניבחן בו, ובתוצאותיו תלוי בעצם עתיד האזור. איזו אווירה תהיה כאן? אילו חיים יהיו לילדים יהודים וערבים כאחד, שלא חטאו, שמגיע להם לחיות ללא שפיכות דמים, כמו בכל מקום, וברוב המקומות בעולם? הצהרות מעין אלה ותכתיבים מעין אלה אין בהם לא תמורה ובוודאי לא גילוי של המתחייב מכלל יסודי במדינה דמוקרטית – עם בחר ממשלה חדשה. טרם חלף שבוע ימים מתחילת עבודת הממשלה, והנה קורה דבר שבא לזעזע יסודות – להעמיד את עם ישראל בפני תכתיב. אני חייב לומר, שבתנאים אלה, אף שלא הוסמכתי לומר זאת, רוב העם בישראל, משמאל ומימין, לא יעמוד וידחה אותם על הסף. קבלתם, פירוש של דבר שישראל נכנעת, אין צורך במשא-ומתן, אין צורך להתעמת. זהו בדיוק התמריץ להיחלשותה של ישראל.

ישראל חזקה תשיג שלום; ישראל ההולכת למשא-ומתן עם כל הגורמים, לרבות הרשות הפלשתינית. אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר מעל הבמה הזו: לא אנחנו בחרנו ברשות. הרשות נבחרה על-ידי עמה. אנחנו מכבדים זאת, ואין פרטנר אחר. אנו מתכוונים לשבת אתה ולדבר אתה ולנהל משא-ומתן על הסדר הקבע.

אברהם יחזקאל (העבודה):

בבקשה.

שר החוץ ד' לוי:

אנו, בעצם ימים אלה, מכינים את המסגרות המתאימות, כדי שצד זה או אחר לא ישגה, לא יעשה טעויות. נברר את המחויבויות ההדדיות, כדי שהמשא-ומתן אתם באמת יצליח. אין לנו עניין לא להביך, לא להחליש, לא לפסול ולא לדחות, אלא כן לשבת, כן לדבר, כן לברר וכן לקדם. אבל, זכותנו היסודית, ואף חובתנו, לדאוג להבטחת הביטחון – באיזו מידה. זה נכון שאין, כפי שנאמר כאן, הצלחה במאה אחוז. אנו רוצים לראות מאמץ במאת האחוזים. הרי זו תביעה לגיטימית, צודקת, אם לא חובה על כל ממשלה.

לא אנחנו הטלנו את הסגר; ממשלה אחרת, אשר נאמר עליה שהיא מתונה לעומתנו, היא הטילה. מדוע היא הטילה? בשל הפעולות הרצחניות ומשום שלא יכלה לסבול שפיכות דמים בלב ערינו, כאשר אזרחינו נרצחים במושג שאין לו אח ורע בשום מקום בעולם – קורבנות השלום. אנחנו לא רוצים שהמושג הזה ימשיך להיות כלל שמשלימים עמו. השלום נועד להביא חיים, ולא מוות, להבטיח שלווה לכל האזרחים, לכל העמים.

למטרה זו, אדוני היושב-ראש, אנו פועלים ונפעל בנחישות. אין צורך לאיים עלינו או ללחוץ על דבר שאנחנו רוצים בו – קידום תהליך השלום ועמידה איתנה על זכותנו לביטחון. חובתנו לעמוד על האינטרסים החיוניים של המדינה ושל העם.

אני קורא למצרים, שעמה עשינו את השלום, חוזה השלום הראשון, והיא היתה באמת החלוץ: מפאת מעמדה, חשיבותה והשפעתה היא בוודאי גורם שצריך לדעת את אחריותו, גורם אשר יכול ומסוגל לנווט אל דרך המשא-ומתן, באווירה רגועה, ללא לחצים וללא תכתיבים.

אני מקווה, כי המסר הזה שלנו ייקלט כמו שהוא, ושנוכל באמת לשבת למשא-ומתן אמיתי באווירה אחרת, שיש בה גם ביטחון וגם תקווה לכולם.

אדוני היושב-ראש, אני מסכים להעביר את כל ההצעות לוועדת החוץ והביטחון. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לכבוד השר דוד לוי. אני קורא לחבר הכנסת אורי אור.

קודם כול, נשאל לגבי ההסכמה של חברי הכנסת שנמצאים כאן. האם חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה נמצא כאן?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מסכים.

היו"ר ח' דיין:

מסכים. הוא מסכים להעביר לוועדה. חבר הכנסת יוסי שריד לא נמצא; הצעתו לא תועבר. חבר הכנסת סאלח סלים?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אין לי התנגדות – – –

היו"ר ח' דיין:

אני חושב שהשר הביע את עמדתו, שהוא מוכן להעביר את כל ההצעות לוועדה. תענה לי אם אתה מסכים או לא מסכים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תסכים.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

אני אסכים, אם תהיה אפשרות.

היו"ר ח' דיין:

אם אתה מסכים, בשביל מה להתחיל לעשות מזה סלט? האם אתה מסכים לוועדה?

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

כן.

הי"ר ח' דיין:

גמרנו. חבר הכנסת אברהם רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מסכים.

הי"ר ח' דיין:

מסכים. חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מסכים.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מאיר שטרית לא נמצא; הצעתו לא תועבר. חבר הכנסת רפאל פנחסי לא נמצא; הצעתו לא תועבר.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

הוא גם לא נימק.

הי"ר ח' דיין:

נכון, גם לא נימק.

חבר הכנסת אברהם יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מסכים.

הי"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אליעזר זנדברג לא נמצא; הצעתו לא תועבר.

חבר הכנסת אורי אור מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת סאלח סלים. דקה אחת מהמיקרופון, בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אני רוצה לברך את שר החוץ על נאומו הראשון בכנסת הזאת כשר החוץ.

אני מברך את חבר הכנסת דיין ומצטרף לברכות של שר החוץ לך על מינויך לסגן יושב-ראש הכנסת; אני שמח לראות אותך.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה.

אורי אור (העבודה):

אדוני שר החוץ, אני משתמש בדקה כדי להגיד לך, שהבחירות הסתיימו ושלא צריך להיות ערפל, אלא יש לפזר את הערפל, כדי שנדע למה אתם מתכוונים. את זה לא שמעתי בדברים שלך.

כולנו רוצים שלום, אבל אתם מפחדים מהתהליך. התהליך הוא קשה והוא נוגע לחברון. מי שבא ואומר שהוא יעשה שלום שיהיה בו ביטחון שלם, הוא לא אומר אמת, כי אתה צריך לעשות את השלום ולהמשיך להילחם בטרור. זאת צריכה להיות התשובה. אם לא תבואו עם תשובות נכונות לדברים האלה, לא יהיה פה שלום, ויהיה טרור יותר חזק. תודה רבה.

הי"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אורי אור.

אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם רביץ.
דקה – מהמיקרופון.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה רע במדיניות חוץ של ערפול? הכול להגיד?

אורי אור (העבודה):

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כשאני שומע את ראש הממשלה ואת שר החוץ, אני שואל את עצמי: האם במשך התקופה הקודמת, בארבע השנים הקודמות, כשהם היו באופוזיציה, הם לא גיבשו מדיניות, או האם הם צריכים לחכות בימים אלה ולהגיד לעולם: תחכו, תמתינו, אנחנו רוצים ללמוד על מנת לגבש מדיניות? כל ההליך הזה הוא דבר חדש? המאבק הזה, שצריך להכריע בו, הוא דבר שנברא אתמול – על מנת שהעולם ימתין?

אני סבור, דבר ראשון, שלא צריך לבוא למדינות ערב בטענות. חובתן לגבש מדיניות על מנת לקדם את תהליך השלום ועל מנת להראות אחריות לתהליך הזה.

דבר שני, אני מברך על ההצהרות של שר החוץ, אבל בהצהרות האלה צריך באמת ובתמים לתת תוכן. אתה מדבר בנימה עניינית, בנימה חיובית, בנימה רגועה ומרגיעה. אבל השאלה שנשאלת היא, מה התכלית, מה הכיוונים, מה יהיה לגבי חברון, לגבי הסגר, לגבי האסירים הביטחוניים, לאן מועדות פני האזור הזה בתקופת הממשלה הנוכחית? זה העתיד לא של הממשלה, זה העתיד של כולנו, ואנו מחכים לא רק לשמוע הצהרות אלא לראות החלטות שמתממשות הלכה למעשה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. דקה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

אני רוצה קודם כול לברך את שר החוץ על התפקיד החדש. אני מסכים עם דברי חבר הכנסת יחזקאל, שעם שר החוץ הזה יש תקווה יתירה, לעומת קווי היסוד והקווים המוכרזים של הממשלה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אנחנו מקבלים אותו למועדון השמאל. ברוך הבא למועדון השמאל.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע):

אני רוצה להדגיש דבר אחד: השלום לא יבוא על-ידי המשך הכיבוש, הנישול וההתנכלות לזכויות של העם הפלשתיני ושל העמים האחרים. ודאי שכל אדם מיושב בדעתו מבין זאת היטב. אנחנו רוצים שלום אמת, שלום בר-קיימא. על-ידי המשך הכיבוש והנישול לא יהיה שלום אמת.

לכן אני מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת זיסמן מסדר-היום. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה.

אני מזמין את חבר הכנסת נסים דהן להציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם יחזקאל. דקה – מהמקום.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, יורשה לי לנצל את התקנון של הבית, להביע התנגדות ולהציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אברהם יחזקאל.

אומנם נכון, חבר הכנסת יחזקאל, 21 מדינות ערב התאספו מסביב לשולחן אחד עוד בטרם קמה ממשלתו של מר בנימין נתניהו. זה דווקא אומר דורשני. אם כוונתם לשלום אמיתי עם מדינת ישראל, הם יכלו להמתין בשקט ובסבלנות עד שהממשלה תאמר את דברה. אם לפני שהם שמעו מלה אחת מהממשלה החדשה הם התכנסו, ובאיומים מרומזים החליטו כל מיני החלטות, זה אומר דורשני, האם כוונתם אמיתית ופניהם לשלום אמיתי בין שני העמים.

אני גם מצטרף ומסכים לדבריו של חבר הכנסת יחזקאל. שר החוץ הנוכחי, מר דוד לוי, הוא האדם הנכון במקום הנכון. אנחנו מברכים אותו, בעזרת השם, שחפץ השם בידו יעשה ויצליח. הוא יצליח להגשים את הסכמי השלום לטובת שני הצדדים, ולפי מה ששמענו, מתוך כבוד ומתוך אחריות אמיתית קודם כול למדינת ישראל.

היו"ר ח' דיין:

אמן ואמן.

נסים דהן (ש"ס):

לכן, אני מבקש לא להעביר את ההצעה לוועדה אלא להסיר אותה מסדר-היום.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים דהן.

אנחנו עוברים להצבעה. מי לוועדה – ירים את ידו. מי נגד? מי נמנע?

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – רוב

נגד – אין

נמנעים – אין ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברי הכנסת ע' דראושה, ס' סלים, א' רביץ,

ע' זיסמן וא' יחזקאל לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

על כן, אנחנו מחליטים להעביר את הנושא הזה לוועדת החוץ והביטחון. הצעותיהם של חברי הכנסת יוסי שריד, מאיר שטרית ואליעזר זנדברג, שלא נכחו במקום, לא תועברנה.

הישיבה הבאה – ביום שני, בשעה 16:00. תודה רבה. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15:20.